

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta
Andrzej Romaniak

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka

do 2030 r.

Wykonawca:

CDG PRO Sp. z o.o.

NIP: 813-36-11-534, REGON: 180525680

KRS: 0000346408

Świlcza 145 B, 36-072 Świlcza

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	6
2. Metodologia Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.	7
2.1. Ogólne informacje dot. Strategii Rozwoju.....	7
2.2. Wymogi prawne.....	7
2.3. Etapy tworzenia Strategii Rozwoju Miasta Sanoka	7
3. Wnioski z diagnozy i przeprowadzonych badań ankietowych	9
3.1 Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego i diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej	9
3.2 Ludność i procesy demograficzne	14
3.3 Gospodarka i rynek pracy	14
3.4 Środowisko naturalne i infrastruktura.....	15
3.5 Kultura i dziedzictwo kulturowe	16
3.6 Sport, turystyka	17
3.7 Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	17
3.8 Bezpieczeństwo publiczne	18
3.9 Polityka społeczna	18
3.10 Edukacja i wychowanie.....	19
3.11 Kapitał społeczny	19
3.12 Finanse samorządowe	20
4. Główne problemy w obszarach strategii	21
5. Wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych	22
5.1. Miasto w oczach mieszkańców	22
5.2. Analiza SWOT	23
6. Plan operacyjny i kierunki interwencji rozwoju Miasta	25
6.1. Obszar 1. Gospodarka komunalna i infrastruktura techniczna	26
6.1.1. Cel operacyjny I.1. Rozwój infrastruktury komunalnej na terenie Miasta Sanoka	27
6.1.2. Cel operacyjny I.2. Poprawa efektywności energetycznej oraz dostępności obiektów użyteczności publicznej oraz budynków prywatnych i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Sanoka.....	28
6.1.3. Cel operacyjne I.3. Wdrożenie technologii wodorowej na terenie Miasta Sanoka	29
6.1.4. Cel operacyjny I.4. Rozwój infrastruktury drogowej na terenie Miasta Sanoka	30
6.1.5. Cel operacyjny I.5. Zrównoważona mobilność i transport zbiorowy na terenie Miasta Sanoka	31
6.1.6. Cel operacyjny I.6. Adaptacja do zmian klimatu na terenie Miasta Sanoka	32
6.2. Obszar 2. Infrastruktura i usługi społeczno-edukacyjne	33

6.2.1.	Cel operacyjny II.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej na terenie Miasta Sanoka	33
6.2.2.	Cel operacyjny II.2. Rozwój infrastruktury społecznej na terenie Miasta Sanoka.....	34
6.2.3.	Cel operacyjny II.3. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na terenie Miasta Sanoka	35
6.2.4.	Cel operacyjny II.4. Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w Miasta Sanoka i dostępu do opieki zdrowotnej.....	36
6.2.5.	Cel operacyjny II.5. Rozwój potencjału edukacyjnego Miasta Sanoka oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu mieszkańców	37
6.3.	Obszar 3. Polityka gospodarcza	38
6.3.1.	Cel operacyjny III.1. Zrównoważone zarządzanie rozwojem przestrzennym Miasta Sanoka	38
6.3.2.	Cel operacyjny III.2. Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości	39
6.4.	Obszar 4. Turystyka i promocja.....	40
6.4.1.	Cel operacyjny IV.1. Wzmocnienie promocji i turystyki Miasta Sanoka	40
6.4.2.	Cel operacyjny IV.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego Miasta Sanoka	41
7.	Wieloletni Plan Inwestycyjny	43
8.	Część planistyczna.....	51
8.1.	Misja i wizja Miasta Sanoka	51
8.2.	Model rozwoju Miasta Sanoka.....	52
8.3.	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta.....	52
8.4.	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Mieście	71
8.5.	Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia	73
8.6.	Spójność kierunków rozwoju miasta z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań	78
9.	Część wdrożeniowa.....	93
9.1.	Struktura zarządzania i wdrożenia Strategii Rozwoju Miasta Sanoka	94
9.2.	System obiegu informacji w ramach zarządzania Strategią Rozwoju Miasta Sanoka.....	94
9.3.	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	94
9.4.	System monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Miasta Sanoka	96
9.5.	Analiza wskaźnikowa	96
9.6.	Raport z realizacji Strategii Rozwoju Miasta Sanoka.....	97
9.7.	Schemat i harmonogram realizacji procesu monitoringu	97
9.8.	Zasady aktualizacji	98
9.9.	Partycypacja społeczna.....	99
10.	Ramy finansowe oraz źródła finansowania	100
	Spis tabel, wykresów i rysunków	102

1. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r. jest podstawowym dokumentem samorządu lokalnego, który określa obszary rozwoju Miasta Sanoka, jej priorytety i kierunki rozwoju, a także najważniejsze cele. Dokument ten wspiera procesy decyzyjne i zarządcze kierunkujące działania Władz Miasta w okresie kolejnych lat. Został opracowany w sposób uwzględniający problematykę głównych obszarów życia zarówno społecznego, jak i gospodarczego. Ułatwia identyfikację potrzeb oraz racjonalną organizację przyszłych działań. Jest instrumentem długofalowego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego, określającym wizję i strategiczne kierunki jej rozwoju.

Podstawę prawną opracowania Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r. stanowią art. 10e i 10f Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372). Dokument powstał na bazie informacji na temat Miasta, a także wyników przeprowadzonych anonimowych ankiet dla jej mieszkańców oraz ich szczegółowych analiz. Potrzeba stworzenia strategii wynika również z rozwoju regionu oraz zmian w uwarunkowaniach społecznych i gospodarczych Miasta Sanoka oraz jego otoczenia.

Niniejszy dokument zawiera wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta i przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz identyfikację najważniejszych problemów wymagających rozwiązania. Ponadto, przeprowadzona analiza SWOT pozwala na wyszczególnienie mocnych i słabych stron Miasta Sanoka oraz rozpoznanie szans na rozwój i potencjalnych zagrożeń. W dalszym etapie Strategii zidentyfikowano cele strategiczne z uwzględnieniem wybranych obszarów działań, a także cele operacyjne i zadania wpływające na osiągnięcie tych celów. Przedstawiono wizję rozwoju Miasta Sanoka, a także jej misję na kolejne lata. Przedstawiono również plan strategiczny oraz sposób, w jaki zostanie sfinansowana niniejsza strategia. Ostatnim elementem jest prezentacja procedury wdrażania, monitoringu i aktualizacji Strategii Rozwoju.

2. Metodologia Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

2.1. Ogólne informacje dot. Strategii Rozwoju

Strategia Rozwoju to plan działania Miasta Sanoka (Burmistrza, Rady Miasta, urzędników i innych osób zainteresowanych realizacją na rzecz dobra Miasta i jego mieszkańców) na okres najczęściej kilku kolejnych lat. Perspektywa czasowa Strategii Rozwoju obejmuje okres, w którym możliwe jest wyznaczenie celów strategicznych i operacyjnych, które będą konkretne, mierzalne, osiągalne, istotne i określone w czasie, tj. które spełniają kryterium SMART. Dłuższa perspektywa mogłaby spowodować, że cele staną się mniej realne.

Strategia Rozwoju wskazuje kierunki rozwoju, w których Miasto powinno podążać, aby zapewnić sobie rozwój i prawidłowe funkcjonowanie. Duża część inwestycji została podana konkretnie (z podaniem lokalizacji poszczególnych zadań). Jednak Strategia nie zawiera tylko zawężonej listy inwestycji, gdyż gdyby zawierała takie informacje, to konieczne byłoby jej częste aktualizowanie.

Dokument ten powinien określać wizję rozwoju Miasta, cele strategiczne i operacyjne oraz zadania przyporządkowane do poszczególnych celów, a także zawierać system monitorowania, aktualizacji i oceny Strategii Rozwoju. Określa on warunki realizacji działań w Mieście, a także stanowi podstawę korzystania przez Miasto ze źródeł zewnętrznych, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

2.2. Wymogi prawne

Podstawę prawną opracowania Strategii Miasta Sanoka do 2030 r. jest art. 10e i 10f ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559). W art. 10e ust. 1 wskazano możliwość opracowania strategii rozwoju przez Gminę, zaś w art. 10f ust. 2 wskazano, że „projekt strategii rozwoju gminy opracowuje wójt oraz przedkłada go zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa”.

Opracowanie Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r., w której oceniony zostanie potencjał Miasta do rozwoju i określone cele tego rozwoju, jest konieczne między innymi ze względu na ramy wieloletniego budżetu Unii Europejskiej.

2.3. Etapy tworzenia Strategii Rozwoju Miasta Sanoka

Proces przygotowania Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r. składa się z kilku etapów. W pierwszej kolejności samorząd miasta podjął decyzję o przystąpieniu do sporządzenia Strategii Rozwoju oraz przeprowadził procedurę wyboru jej wykonawcy. Następnie przygotowano ankiety dla mieszkańców.

Następny etap polegał na zbieraniu i analizie danych o Mieście (w tym wyników ankietyzacji, danych statystycznych i finansowych za poprzednie lata) oraz dokumentów strategicznych. Informacje te posłużyły do opracowania przez wykonawcę Diagnozy do Strategii Rozwoju Miasta Sanoka. Ponadto,

przeprowadzono analizę SWOT Miasta, tj. określono słabe i mocne strony Miasta oraz jego szanse i zagrożenia.

Kolejnym krokiem było określenie wizji i misji Miasta Sanoka, celów strategicznych i operacyjnych jej rozwoju. Ostatni etap stanowią zaś konsultacje z lokalną społecznością, określenie procedury wdrażania strategii, przyjęcie Strategii Rozwoju przez Radę Miasta Sanoka, po czym nastąpi realizacja zadań, które przyczyniać się będą do realizacji poszczególnych celów strategicznych.

3. Wnioski z diagnozy i przeprowadzonych badań ankietowych

W niniejszym rozdziale zaprezentowano najważniejsze wnioski z przeprowadzonej „Diagnozy społeczno-gospodarczej Miasta Sanoka”, odnoszące się do każdego z 12 obszarów zawartych w tym dokumencie, tj.:

- uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego i diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej,
- ludność i procesy demograficzne,
- gospodarka i rynek pracy,
- środowisko naturalne i infrastruktura,
- kultura i dziedzictwo kulturowe,
- sport, turystyka,
- planowanie i zagospodarowanie przestrzenne,
- bezpieczeństwo publiczne,
- polityka społeczna,
- edukacja i wychowanie,
- kapitał społeczny,
- finanse samorządowe.

3.1 Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego i diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej

- Obszar miasta leży w obrębie Kotliny Sanockiej stanowiącej wschodnią część Dołów Jasielsko-Sanockich oraz częściowo w Górach Słonnych, stanowiących północny fragment Gór Sanocko-Turczańskich. Poza strefami zurbanizowanymi, część gruntów miejskich obejmują użytki rolne oraz lasy, które oprócz funkcji gospodarczej wraz z parkiem miejskim pełnią funkcję rekreacyjną dla mieszkańców i odwiedzających miasto turystów.
- Miasto Sanok znajduje się z zlewniach pięciu jednolitych części wód powierzchniowych, których cele środowiskowe (zgodnie z „Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”) zostały określone jako:

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

Tabela 1 Charakterystyka JCWP na terenie Miasta Sanoka

Nazwa JCWP	Kod JCWP	Stan wód	Cel środowiskowy – stan ekologiczny	Cel środowiskowy – stan chemiczny	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Odstępstwo z tytułu art. 4.4 RDW
San od zb. Myczkowce do Tyrawki	RW200008223319	zły	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego San w obrębie JCWP (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego San w obrębie JCWP (dla troci wędrownej)	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), związki tributylocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona	nie, dla danej JCWP nie zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 4. Ramowej Dyrektywy Wodnej
Sanoczek	RW20000722329	zły	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Sanoczek od ujścia do ujścia Niebieszczanki (dla łososia);	dobry stan chemiczny	zagrożona	odroczenie terminu osiągnięcia celów środowiskowych do 2027 roku

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

			zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych			
Ośława	RW20000422299	zły	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Ośława od ujścia do ujścia Ośławicy (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dobry stan chemiczny	niezagrożona	odroczenie terminu osiągnięcia celów środowiskowych do 2027 roku
Płowiecki	RW200007223189	zły	umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny, azot amonowy, fosfor ogólny, OWO, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C, IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	dobry stan chemiczny	zagrożona	odroczenie terminu osiągnięcia celów środowiskowych do 2027 roku

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

Wujski Potok	RW200004221989	zły	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dobry stan chemiczny	zagrożona	odroczenie terminu osiągnięcia celów środowiskowych do 2027 roku
---------------------	----------------	-----	--	----------------------	-----------	---

- Zgodnie z aktualizacją Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły, przyjętą Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2023 r. poz. 300), teren Miasta Sanoka leży w regionie wodnym Górnej-Wschodniej Wisły. Jednolite Części Wód Podziemnych zlokalizowane w granicach analizowanego terenu zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 2 Charakterystyka JCWPd na terenie Miasta Sanoka

Kod JCWPd	Stan wód	Cel środowiskowy – stan ilościowy	Cel środowiskowy stan chemiczny	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Odstępstwo z tytułu art. 4.4 RDW
GW2000168	dobry	utrzymanie dobrego stanu ilościowego	utrzymanie dobrego stanu chemicznego	niezagrożona	nie dotyczy

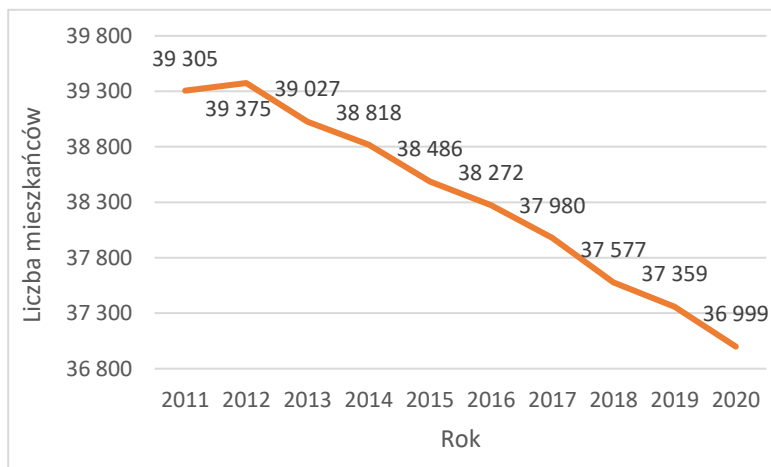
- Na terenie Miasta występują obszary **zagrożone powodzią**. Zgodnie z „Planem zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły”, Miasto Sanok jest jedną z gmin zlewni Sanu, dla których poziom ryzyka powodziowego został określony jako nieakceptowalny (stopień 5 z 5).
- Zagrożenie suszą na terenie Miasta jest słabe w zakresie suszy rolniczej, umiarkowane w zakresie suszy hydrogeologicznej oraz silne w zakresie suszy hydrologicznej.
- Na dzień 31 grudnia 2020 r. **długość dróg gminnych publicznych wynosiła ogółem 68 km, natomiast długość dróg wewnętrznych wynosiła 24 km**. Najwięcej dróg na terenie Miasta Sanoka znajduje się w dzielnicy Dąbrówka (23,6 km) oraz dzielnicy Olchowce (18,7 km). Najmniej dróg znajduje się z dzielnicy Błonie – zaledwie 3,5 km.
- Ważnym elementem infrastruktury drogowej na terenie Miasta jest **obwodnica Sanoka**. Liczy ona **ok. 7 kilometrów długości**.
- Liczba samochodów osobowych przypadająca na 1000 ludności dla powiatu sanockiego wynosiła 547,5 i jest to wartość niższa niż wartość dla województwa podkarpackiego (592,7) oraz dla Polski (656,3). Również liczba samochodów ciężarowych przypadająca na 1000 ludności jest niższa dla powiatu sanockiego (81,6), niż w przypadku województwa podkarpackiego (88,9) i Polski (104,5).
- W 2020 roku usługi przewozowe osób na terenie Miasta Sanoka świadczone były przez jednego operatora – Sanockie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o.

3.2 Ludność i procesy demograficzne

- W latach 2012-2020 odnotowano **trend spadkowy w liczbie mieszkańców** Miasta Sanoka – na przestrzeni tych lat liczba mieszkańców zmniejszyła się o 2 376 osób.

- Miasto Sanok posiada średnią gęstość zaludnienia w porównaniu do gmin referencyjnych (972 mieszkańców na 1 km²). Gęstość zaludnienia jest dużo wyższa niż średnia gęstość zaludnienia w Polsce (122 osób/km²) i w województwie podkarpackim (119 osób/km²).

Wykres 1. Zmiana liczby ludności Miasta Sanoka w latach 2011-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

- Główną przyczyną spadku liczby ludności w Sanoku w ostatnich latach jest **ujemne saldo przyrostu naturalnego** (w każdym z analizowanych lat) **oraz ujemne saldo migracji**, co świadczyć może o **niskiej atrakcyjności** Miasta.
- W Sanoku zachodzą negatywne zmiany w strukturze ludności. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym była w 2020 roku była o 2,9 punktu procentowego niższa niż średnia dla kraju, liczba osób w wieku produkcyjnym o ok. 0,6 punktu procentowego niższa, a liczba osób w wieku poprodukcyjnym wyższa o ok. 3,5 punktu procentowego wyższa od średniej krajowej.
- Analiza trendów zmian liczby mieszkańców Miasta Sanoka w poszczególnych grupach wiekowych (w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym) może oznaczać, że **w Sanoku jest odczuwalny trend starzenia się społeczeństwa**.

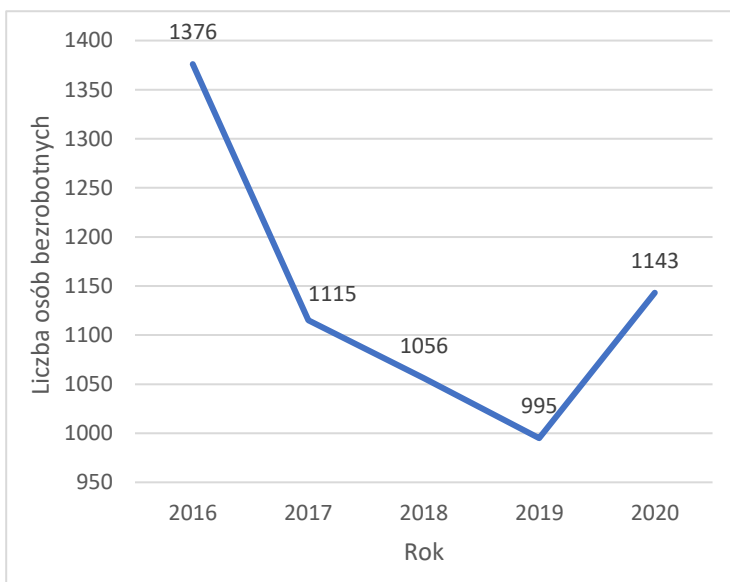
3.3 Gospodarka i rynek pracy

- **Liczba podmiotów gospodarczych** zarejestrowanych na terenie Miasta Sanoka **wzrosła** na przestrzeni lat – w latach 2016-2020 zanotowano wzrost tej liczby o 93 podmioty. **Poziom przedsiębiorczości**, mierzony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, jest jednak **na średnim poziomie** w porównaniu do gmin referencyjnych.
- Struktura podmiotów gospodarczych w Sanoku jest analogiczna do struktury w gminach referencyjnych – **we wszystkich gminach dominują podmioty mikro** (od 0 do 9 pracowników), podmioty małe (od 10 do 49 pracowników) stanowią kilka procent całkowitej liczby podmiotów, a podmioty średnie i duże stanowią niecałe 2% wszystkich przedsiębiorstw. Na terenie Miasta Sanoka występuje 8 podmiotów gospodarczych o liczbie pracowników (w przeliczeniu na etaty) większej lub równej 250.

- Najwięcej podmiotów gospodarczych działa **w sektorze handlu hurtowego, detalicznego i naprawy pojazdów samochodowych**. Ponadto, znaczna liczba podmiotów funkcjonuje w sektorze **działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej** oraz **budownictwa**.
- Na terenie Miasta Sanoka **występują liczne tereny inwestycyjne** z wyznaczonymi lokalizacjami pod przemysł oraz usługi.

- Stopa bezrobocia w powiecie sanockim była na koniec 2020 r. o 2 punkty procentowe niższa niż średnia dla województwa. W Sanoku występuje jednak **pozytywny trend zmian liczby bezrobotnych** – w latach 2016-2020 nastąpił spadek tej liczby o ok. 17% (zmiana ta byłaby jeszcze większa, gdyby z analizy wykluczyć rok 2020, w którym nastąpił nagły wzrost liczby bezrobotnych – związany prawdopodobnie z ogłoszoną pandemią COVID 19). Odnosząc te zmiany do zmian liczby ludności ogółem Miasta Sanoka oraz do zmian liczby ludności w wieku produkcyjnym, należy stwierdzić, że pozytywny trend jest zachowany – w latach 2016-2020 udział liczby zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności spadł z 3,60% do 3,09%.

Wykres 2. Zmiana liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych w Mieście Sanoku w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

- Na przestrzeni analizowanych lat **liczba bezrobotnych mężczyzn była wyższa od liczby bezrobotnych kobiet**. Wyjątek stanowi rok 2017 kiedy bezrobotnych było 565 kobiet i 550 mężczyzn.
- We wszystkich z analizowanych gmin poziom bezrobocia w roku 2020 był wyższy niż w roku 2019. W prawie wszystkich gminach był on jednak niższy niż w pierwszym z analizowanych lat. Zmiany można więc określić jako charakterystyczne dla analizowanych gmin.

3.4 Środowisko naturalne i infrastruktura

- Miasto Sanok jest bardzo **atrakcyjnym obszarem pod względem walorów środowiskowych**. Na terenie Miasta znajdują się fragmenty czterech obszarów włączonych do Sieci Natura 2000: Dorzecze Górnego Sanu, Rzeka San, Ostoja Góry Słonne oraz Góry Słonne. Na terenie Miasta Sanoka zlokalizowany jest fragment Parku Krajobrazowego Gór Słonnych. Zajmuje on 1334 ha powierzchni Miasta Sanoka.

- **Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w Sanoku jest na bardzo wysokim poziomie** – w latach 2016-2020 utrzymywał się on na poziomie prawie 95,2%. Był to najwyższy odsetek w porównaniu z innymi gminami. Łączna długość sieci w Mieście wynosiła 112,4 km.
- **Bardzo wysoki jest również wskaźnik skanalizowania Sanoka** – ludność korzystająca z kanalizacji stanowiła w latach 2016-2020 99,9% ludności ogółem. Jest to najwyższy wskaźnik z wszystkich analizowanych gmin. Łączna długość sieci kanalizacyjnej na terenie Miasta Sanoka wynosiła 118,8 km.
- **Miasto Sanok** charakteryzuje się bardzo wysokim odsetkiem ludzi korzystającym z sieci gazowej (ponad 96%).
- Na terenie Miasta zlokalizowane są instalacje odnawialnych źródeł energii. Są to: instalacja na obiekcie dworca (41 modułów). Łączna moc instalacji to 39,9 kW. Instalacje fotowoltaiczne zamontowane są na budynku MOSiR oraz SP 2.
- **Udział odpadów zebranych selektywnie w gospodarstwach domowych w stosunku do ogółu odpadów z terenu Miasta Sanoka jest wysoki** i rósł rokrocznie w latach 2018-2020. Masa odpadów komunalnych wytwarzanych w Sanoku przez jednego mieszkańca spadła z 322 kg w roku 2019 do 312 kg w roku 2020. Na tle innych gmin jest to średnia wartość masy wytwarzanych odpadów.

3.5 Kultura i dziedzictwo kulturowe

- W „Rejestrze instytucji kultury Gminy Miasta Sanoka” znajdują się następujące podmioty dla których podmiotem tworzącym jest Gmina Miasta Sanoka: **Sanocki Dom Kultury oraz Miejska Biblioteka Publiczna im. Grzegorza z Sanoka w Sanoku**.
- Ponadto, na terenie Miasta funkcjonuje: Młodzieżowy Dom Kultury, Osiedlowy Dom Kultury „Gagatek”, Osiedlowy Dom Kultury „Puchatek”, Biblioteka PWSZ im. Jana Grodka w Sanoku, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka – Filia w Sanoku.
- W ramach działalności Sanockiego Domu Kultury funkcjonują liczne zespoły i koła: Formacja Tańca Towarzyskiego „FLAMENCO”, Zespół Tańca Ludowego „SANOK”, Grupa Tańca Współczesnego PRO.GRES, Zespół „Con Amore” (zrzeszający dzieci i młodzież grającą na instrumentach smyczkowych), Grupa Teatralna "De Konstrukcje", koło plastyczne, koło recytatorskie, klub krótkofalowców, zespół bębniarski.
- **Liczba imprez** organizowanych na terenie Miasta Sanoka przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice jest **wysoka i cieszą się one dużym zainteresowaniem mieszkańców**.
- Na terenie Sanoka występują liczne zabytki i dobra kultury. Do **Rejestru Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków wpisanych jest 30 zabytków**. Ponadto, w gminnej ewidencji zabytków Miasta Sanoka, zgodnie z Zarządzeniem nr 195/2016 Burmistrza Miasta Sanoka z dnia 24.11.2016 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie założenia gminnej ewidencji zabytków miasta Sanoka, znajduje się 245 pozycji.

3.6 Sport, turystyka

- Na terenie Miasta Sanoka **funkcjonuje 20 klubów i stowarzyszeń sportowych.**
 - W Mieście znajduje się kilka obiektów sportowych, które pozwalają aktywnie spędzać czas osobom zainteresowanym sportem. Zgodnie z danymi GUS obiektami tymi są: jeden stadion, trzy boiska, jedna hala sportowa, pięć kortów tenisowych, jedna kryta pływalnia oraz dwa inne obiekty.
 - Zadania własne samorządu w zakresie kultury fizycznej wykonuje **Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Sanoku.**
 - Na terenie Miasta funkcjonuje również **Sanocka Fundacja Rozwoju Sportu**, promująca i prowadząca działania w zakresie promocji i wspierania kultury fizycznej.
 - W Sanoku znajduje się kilka wartościowych i ciekawych miejsc do zwiedzania: **Skansen – Muzeum Budownictwa Ludowego z Parkiem Etnograficznym MBL, Muzeum Historyczne, miejska starówka i BWA.**
-
- Rysunek 1. Park Etnograficzny Muzeum Budownictwa Ludowego*
- Źródło: Fotografie z archiwum Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku*
- Na terenie Miasta Sanoka zlokalizowane są liczne miejsca noclegowe (hotele, domy wycieczkowe, pokoje noclegowe, schroniska oraz kwatery prywatne).

3.7 Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

- W „Diagnozie Społeczno-Gospodarczej Miasta Sanoka” jako aktualny dokument dot. planowania i zagospodarowania przestrzennego wskazano Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego m. Sanoka uchwalone Uchwałą Nr XV/109/99 Rady Miasta Sanoka z dnia 29 czerwca 1999 roku. Studium było zmieniane trzy razy.
- Na etapie przygotowywania projektu „Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.” wskazany wyżej dokument stracił ważność – Uchwałą Nr LV/479/22 Rady Miasta Sanoka z dnia **27 stycznia 2022 r.** uchwalono **Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Sanoka**. Celem Studium jest określenie polityki przestrzennej miasta, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego oraz polityki inwestycyjnej i kierunków tych dziedzin gospodarki przestrzennej, które wynikają z przepisów prawa. Studium nie jest aktem prawa miejscowego, którego zapisy stanowią podstawę do ustalania decyzji o warunkach zabudowy, aczkolwiek ma ono istotny pośredni wpływ na akty prawa miejscowego.
- Obszar Miasta Sanoka objęty jest **62 miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego**, pokrywającymi ok. 21% powierzchni miasta (ponad 795 ha).
- Liczba budynków mieszkalnych na terenie Miasta Sanoka wzrosła w latach 2016-2021. Największy wzrost tej liczby (o 114 budynków) zanotowano w roku 2019.

- W 2021 r. Burmistrz Miasta Sanoka wydał **98 decyzji administracyjnych dotyczących zagospodarowania przestrzennego Sanoka** – decyzje o warunkach zabudowy i ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Był to poziom analogiczny do liczby decyzji wydanych w 2020 r. i wyższy (o 10 szt.) od liczby decyzji wydanych w 2019 r.
- **Tereny zielone** utrzymywane przez Urząd Miasta Sanoka **zajmują powierzchnię ponad 91 ha** (tj. ponad 2,49% powierzchni miasta), a łączna ich powierzchnia wynosi 360,68 ha, powierzchnia gruntów leśnych wynosi 1 247,83 ha.

3.8 Bezpieczeństwo publiczne

- **Bezpieczeństwo** na terenie Miasta Sanoka **zapewnione jest poprzez wyspecjalizowane instytucje: Policję, Straż Pożarną oraz Straż Miejską.**
- Biuro Zarządzania Kryzysowego i Obronności prowadzi nadzór nad **Ochotniczą Strażą Pożarną w Sanoku – Olchowcach**. Jednostka ta liczy 35 strażaków ochotników, w tym 23 strażaków biorących aktywny udział w zdarzeniach i 12 strażaków zasłużonych.
- Na dzień 31 grudnia 2020 roku w Straży Miejskiej w Sanoku służbę pełniło 13 strażników miejskich. W 2020 roku Straż Miejska wystawiła 650 patroli własnych, w tym 97 piesze i 553 patrole zmotoryzowane oraz 171 patroli łączonych z funkcjonariuszami Komendy Powiatowej Policji w Sanoku.
- W 2020 roku **patrole Straży Miejskiej przeprowadziły 2876 interwencji własnych oraz 854 interwencje podejmowane w patrolach wspólnych z funkcjonariuszami Policji.**
- W 2019 roku większość zagrożeń miejscowych wystąpiła w komunikacji (97 zdarzeń), zaś w 2020 były to opady deszczu (66 zdarzeń).
- Liczba zdarzeń wymagających udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej, liczba pożarów i miejscowych zagrożeń w Sanoku wzrosła w latach 2019-2020.

3.9 Polityka społeczna

- **Zadania Miasta Sanoka w zakresie opieki społecznej realizowane są poprzez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.**
- **Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej** w Mieście Sanoku w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców spadała rokrocznie w latach 2016-2020. W porównaniu do pozostałych gmin liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w Sanoku była niska.
- W 2020 roku **nastąpił spadek liczby beneficjentów** korzystających z pieniężnej formy pomocy społecznej w ramach zasiłku stałego (do 151 osób).
- MOPS realizuje działania w ramach ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „za życiem”, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
- Na terenie Miasta funkcjonuje **Samodzielny Publiczny Miejski Zespół Podstawowej Opieki Zdrowotnej**, dla którego podmiotem tworzącym jest Miasto Sanok. **SPMZPOZ w Sanoku prowadzi trzy placówki.**

- Głównym powodem przyznania rodzinom pomocy społecznej w 2020 r. było **bezrobocie** – z tego powodu udzielono pomocy aż 101 rodzinom. Drugim w kolejności powodem była **niepełnosprawność** – 62 rodziny.
- **Liczba udzielonych porad** z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej w Sanoku w 2020 roku wyniosła **164 441**, zmniejszyła się o prawie 8% od roku 2016.

3.10 Edukacja i wychowanie

- Na terenie Miasta Sanoka funkcjonują **dwa żłobki samorządowe, cztery przedszkola publiczne oraz pięć przedszkoli niepublicznych**.
- Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w Sanoku w latach 2016-2019 rosła, zaś w 2020 r. nieznacznie spadła (**z 1303 dzieci w 2019 roku do 1295 dzieci w 2020 roku**).
- W 2020 r. **odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym jest wyższy niż 100%**, co oznacza, że do przedszkoli uczęszczają dzieci spoza obszaru Miasta Sanoka.
- Na terenie Miasta Sanoka znajduje się **osiem szkół podstawowych**. Liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych w Sanoku rosła rokrocznie od poziomu 2264 dzieci w roku 2016 do poziomu 3083 dzieci w roku 2019.
- W Sanoku w latach 2017-2019 **zanotowano wzrost współczynnika skolaryzacji** o 8,25 punktów procentowych w przypadku współczynnika skolaryzacji brutto i o 9,65 punktów procentowych w przypadku współczynnika skolaryzacji netto.
- **Wyniki z egzaminów po ósmej klasie w roku szkolnym 2020/2021 są na poziomie od wyżej średniego do wysokiego**. Najlepiej kształtują się wyniki z języka angielskiego.
- Na terenie Miasta Sanoka **występuje dziewięć szkół ponadpodstawowych**.
- **Wyniki egzaminu maturalnego** w powiecie sanockim w 2020 roku **były: dla języka polskiego niższe od wyników w województwie i kraju, dla matematyki wyższe od wyników w województwie i kraju, dla języka angielskiego porównywalne do województwa i niższe od wyników ogólnopolskich**.

3.11 Kapitał społeczny

- Aktywność wyborcza w Sanoku stanowi jeden z podstawowych przejawów aktywności społecznej. Biorąc pod uwagę **wybory na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.**, zarówno w pierwszej, jak i w drugiej turze wyborów **frekwencja mieszkańców Miasta Sanoka była stosunkowo niska** – zarówno w porównaniu do pozostałych gmin poddanych analizie, jak i w porównaniu do frekwencji ogólnopolskiej, która wyniosła 68,18% dla II tury wyborów i 64,51% dla I tury. Jeśli chodzi o **wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w 2019 r.**, **frekwencję Miasta Sanoka można uznać za niską**.
- **Wybory samorządowe (w 2018 r.) cieszyły się mniejszym zainteresowaniem niż parlamentarne czy prezydenckie** – frekwencja w Sanoku wyniosła 48,05%. Jest to jednak trend charakterystyczny dla całego kraju.

- Na terenie Miasta Sanoka w roku 2020 funkcjonowały **liczne organizacje pozarządowe**, które podejmowały działania w zakresie różnych inicjatyw społecznych. Współpraca Miasta Sanoka z organizacjami pozarządowymi miała charakter zarówno finansowy, jak i pozafinansowy.
- Zgodnie ze sprawozdaniem z realizacji „Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami uprawnionymi do prowadzenia działalności pożytku publicznego na rok 2020” **Miasto Sanok udzieliło:** dotacji dla organizacji pozarządowych z zakresu pomocy społecznej, ochrony zdrowia, wspieranie organizacji pozarządowych i wolontariatu oraz na rzecz osób niepełnosprawnych dla 24 podmiotów na łączną kwotę 217 007,50 zł, dotacji dla organizacji pozarządowych z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla 5 podmiotów na łączną kwotę 37 000,00 zł, dotacji dla organizacji pozarządowych z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu dla 19 podmiotów na łączną kwotę 500 406,41 zł.

3.12 Finanse samorządowe

- **Dochody i wydatki budżetu Miasta Sanoka w badanym okresie rosły w latach 2016-2019.** W roku 2020 nastąpił wzrost dochodów budżetowych przy jednoczesnym spadku wydatków. Największy wzrost dochodów ogółem wystąpił w roku 2017 i wyniósł 17% (podobny wzrost, na poziomie 16%, zaobserwowano w roku 2019), zaś największy wzrost wydatków – w roku 2018 na poziomie 21%.
- **Dochody budżetu Miasta Sanoka w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2016-2020 wzrosły** od 3 456,30 zł w 2016 r. do 5 263,09 zł w 2020 r. Dochody te nie odbiegały znacząco od średniej dla powiatu sanockiego. Analogicznie, w latach 2016-2019 coroczny **wzrost odnotowano w wysokości wydatków budżetowych na 1 mieszkańca** – od 3 360,67 zł w roku 2016 do 5 365,69 zł w roku 2019.
- **Dochody własne Miasta Sanoka plasują się powyżej średniej dochodów własnych gmin referencyjnych.** Największy udział w dochodach własnych Miasta Sanoka stanowią: udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, dochody podatkowe i dochody z majątku.
- Dochody własne Miasta świadczą o zdolności JST do samofinansowania i wpływają na wielkość realizowanych inwestycji. W tym zakresie **zdolność Miasta Sanoka do samofinansowania jest nieco powyżej średniej w porównaniu do gmin referencyjnych**– w 2020 r. dochody własne Miasta stanowiły 53,28% dochodów ogółem.
- **Wśród najwyższych wydatków Miasta Sanoka należy wyszczególnić wydatki związane z oświatą i wychowaniem oraz prowadzoną polityką prorodzinną.** Stanowią one odpowiednio (dane na 2020 r.) 30,72% i 25,66% wydatków ogółem. Odnotowuje się również wysokie wydatki związane z kulturą fizyczną oraz transportem i łącznością.
- **Prawie 93% wydatków ogółem Miasta Sanoka stanowią wydatki bieżące** (dane za 2020 r.).
- **Dochody budżetu zostały wykonane w 104,3%** w porównaniu do budżetu określonego na koniec roku 2020, zaś w stosunku do pierwotnego budżetu – w 110,3%. **Wydatki budżetu zostały wykonane w 95,3%** w porównaniu do budżetu na koniec 2020 r., w 105,2% w stosunku do budżetu pierwotnego,
- **Zadłużenie Miasta Sanoka na koniec 2020 r. wyniosło 93 145 284,79 zł.** Zadłużenie ogółem w 2020 r. stanowi 51,9% dochodów bieżących.

4. Główne problemy w obszarach strategii

Na podstawie przeprowadzonych przez władze Miasta Sanoka konsultacji społecznych, zidentyfikowano główne problemy Miasta.

Do obszarów wymagających najpilniejszej interwencji zaliczono:

- lokalny rynek pracy (możliwość znalezienia pracy na terenie Miasta),
- warunki do prowadzenia działalności gospodarczej,
- ofertę kulturalną (wydarzenia o charakterze rozrywkowym, pikniki, spotkania, koncerty, wystawy, itp.),
- dostępność opieki zdrowotnej,
- atrakcyjność inwestycyjną Miasta.

Mieszkańcy wskazali obszary priorytetowe do rozwoju Miasta Sanoka. Należą do nich:

- tworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego,
- aktywne wspieranie lokalnych przedsiębiorców,
- remonty i budowa dróg

i w dalszej kolejności:

- wzrost dostępności i jakości terenów inwestycyjnych,
- budowa infrastruktury okołodrogowej (oświetlenie, chodniki, itp.),
- wspieranie i organizacja działań kulturalnych i artystycznych
- rozwój transportu publicznego,
- poprawa dostępu do świadczeń w zakresie opieki społecznej i zdrowotnej,
- inwestycje w odnawialne źródła energii,
- tworzenie instytucji opieki nad dziećmi do lat 3,
- wspieranie działań integracyjnych mieszkańców (w tym integracja międzypokoleniowa).

5. Wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych

W celu zapewnienia partycypacji społecznej w procesie diagnozowania potrzeb, problemów i oczekiwań mieszkańców władze Miasta Sanoka przeprowadziły badania ankietowe online. Wypełniono 111 ankiet. W ankiecie mogły wziąć udział wszystkie osoby związane z terenem Miasta. Najliczniej reprezentowaną grupę stanowili mieszkańcy Miasta – 88% ankietowanych, formularz wypełniły też osoby pracujące na terenie Miasta (ponad 9%) oraz prowadzące działalność gospodarczą na jego terenie (2 osoby). Większość ankietowanych stanowili mężczyźni (ponad 61%). Pod względem wieku najwięcej respondentów to osoby od 26 do 40 roku życia – nieco ponad 50%. Kolejną kategorię stanowiły osoby do w wieku od 41 do 60 lat – niemal 28% respondentów, oraz do 25 lat – ponad 14%. Najmniej licznie reprezentowane były osoby powyżej 60 roku życia – ponad 7%. Respondenci w znacznej większości byli dobrze wykształceni – ponad 68% to osoby z wykształceniem wyższym, a 27% ze średnim. Wykształcenie zawodowe posiada ponad 3,5% ankietowanych, a podstawowe 1 osoba. Pod względem statusu zawodowego najliczniej reprezentowaną grupą są osoby pracujące – niemal 65%. Przedsiębiorcy to ponad 14% spośród ankietowanych, 9% stanowią emeryci i renciści. Ponad 6% to uczniowie lub studenci, a niecałe 3% to bezrobotni. Ankietę wypełnił również 1 pracujący student.

Ankieta przygotowana została w większości w formie pytań zamkniętych z jednym pytaniem otwartym. W kafeterii pytań zamkniętych dopuszczono możliwość udzielenia innej odpowiedzi, dając tym samym swobodę wypowiedzi respondentom. W pytaniu pierwszym użyto skali. W pytaniach zamkniętych 2-7 określono możliwość wybrania wielu odpowiedzi. Pytanie 8 stanowi pytanie otwarte.

5.1. Miasto w oczach mieszkańców

W celu wyodrębnienia obszarów wymagających szczególnej uwagi w okresie obowiązywania strategii zadano pytanie o ocenę warunków życia w Mieście w 23 obszarach działania (pytanie 1). Najwyżej oceniane (średnia co najmniej 3,4 wśród osób oceniających) są obszary:

- dostępność i jakość edukacji szkolnej,
- dostęp do Internetu,
- dostępność i jakość edukacji przedszkolnej,
- bezpieczeństwo publiczne,
- stan sieci wodociągowo-kanalizacyjnej.

Za obszary wymagające najpilniejszej interwencji (średnia ocena nie wyższa niż 2,8) uznano:

- lokalny rynek pracy (możliwość znalezienia pracy na terenie Miasta),
- warunki do prowadzenia działalności gospodarczej,
- oferta kulturalna (wydarzenia o charakterze rozrywkowym, pikniki, spotkania, koncerty, wystawy itp.),
- dostępność opieki zdrowotnej,
- atrakcyjność inwestycyjna Miasta.

W pytaniu 2 poproszono respondentów o wskazanie obszarów priorytetowych dla rozwoju Miasta. Istniała możliwość wybrania do 5 obszarów. Aż dla 50% respondentów priorytetowe okazało się tworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Ponad 40% wskazało obszary

aktywne wspieranie lokalnych przedsiębiorców oraz remonty i budowa dróg. Ponad 30% uznało za priorytetowe:

- wzrost dostępności i jakości terenów inwestycyjnych,
- budowę infrastruktury okołodrogowej (oświetlenie, chodniki, itp.),
- wspieranie i organizacja działań kulturalnych i artystycznych.

Ponad 20% ankietowanych wskazało obszary:

- rozwój transportu publicznego,
- poprawa dostępu do świadczeń w zakresie opieki społecznej i zdrowotnej,
- inwestycje w odnawialne źródła energii,
- tworzenie instytucji opieki nad dziećmi do lat 3,
- wspieranie działań integracyjnych mieszkańców (w tym integracja międzypokoleniowa).

Odpowiedzi na pytanie 7 dostarczają informacji odnośnie wizji i misji Miasta. Według ankietowanych Miasto powinno stanowić przede wszystkim miejsce atrakcyjne turystycznie (niemal 68% wskazań). Ponad 50% ankietowanych wskazało, że powinna kojarzyć się z Miastem przedsiębiorczym, atrakcyjnym dla inwestorów oraz dysponującą szeroką ofertą kulturalną i spędzania czasu wolnego. Ponad 40% chce, by było Miastem ekologicznym, dbającym o środowisko naturalne i estetykę otoczenia.

Pytanie 8 to prośba o wskazanie konkretnych inwestycji do przeprowadzenia przez Miasto w okresie obowiązywania strategii. 59 osób wymieniło przykładowe inwestycje lub wskazało oczekiwane kierunki rozwoju miasta. Dla ankietowanych najbardziej istotne są kwestie związane ze zrównoważonym rozwojem miasta w celu podniesienia jakości życia mieszkańców oraz zatrzymania w mieście osób młodych. Jako podstawowa kwestia rysuje się potrzeba rozwoju przedsiębiorczości – usług czy terenów inwestycyjnych (16 wskazań). W ślad za tym idzie potrzeba tworzenia miejsc pracy (12 wskazań) oraz rozwoju budownictwa mieszkaniowego (10 wskazań). Mieszkańcy wskazują również potrzebę rozwoju infrastruktury, szczególnie drogowej (5 wskazań) oraz placówek i oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej, ochrony zdrowia oraz turystycznej. Ważną kwestią podnoszoną przez mieszkańców, często w powiązaniu z rozwojem przedsiębiorczości, jest poszerzenie granic miasta, choć w tej kwestii zdania ankietowanych są podzielone. Część mieszkańców uważa za ważne również kwestie związane z ekologią, zastosowaniem odnawialnych źródeł energii oraz utworzeniem doliny wodorowej.

Przykładowe wypowiedzi ankietowanych:

„Ściągnięcie dużych inwestorów, którzy pozwolą na rozwój miasta, z czym wiąże się poszerzenie granic miasta o minimum 5-6 sołectw.”

„Więcej mieszkań dla sanoczan, poprawa jakości życia oraz więcej koncertów itp., potrzeba większą ilość firm dla zatrudnienia ludzi młodych żeby nie musieli wyjeżdżać do większych miast lub za granicę.”

5.2. Analiza SWOT

W celu rozpoznania problemów występujących na obszarze Miasta zadano pytania 2-6 dotyczące diagnozy obecnej sytuacji poprzez wskazanie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla Miasta.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna (46,85%) wysokie walory środowiska przyrodniczego (czyste miasto) (40,54%) podtrzymywanie tradycji lokalnych (29,73%) atrakcyjna oferta turystyczna miasta (29,73%) dobrze rozwinięta baza oświatowa (26,13%)	trudne warunki prowadzenia lokalnej przedsiębiorczości (44,14%) niska jakość życia (40,54%) niedostateczna oferta kulturalna i rozrywkowa (36,04%) słaba dostępność komunikacyjna (34,23%) słabo rozwinięta sieć dróg (32,43%)
SZANSE	ZAGROŻENIA
rozwój mikro i małych przedsiębiorstw, wzrost przedsiębiorczości mieszkańców (58,56%) pozyskiwanie środków zewnętrznych (Unia Europejska, budżet państwa) (53,15%) wysokie walory środowiska naturalnego sprzyjające rozwojowi turystyki (agro i ekoturystyka) (41,44%)	ucieczka ludzi młodych do większych miast (75,68%) starzejące się społeczeństwo miasta (65,77%) małe zainteresowanie inwestorów zewnętrznych (35,14%) trudności budżetowe (35,14%) brak wsparcia dla przedsiębiorców (34,23%)

Analiza SWOT przygotowana na podstawie ankiet wskazuje na nastawienie mieszkańców na poprawę jakości życia. Ankietowani są świadomi mocnych stron swojego Miasta, a szanse dla niej widzą w rozwoju przedsiębiorczości, pozyskiwaniu finansowania oraz rozwoju turystyki. Widocznym problemem Miasta jest starzenie się społeczeństwa i migracji młodych, te elementy wskazano jako podstawowe zagrożenia.

6. Plan operacyjny i kierunki interwencji rozwoju Miasta

Plan operacyjny i kierunki rozwoju Miasta przedstawione w Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r. wynikają z określonej w niniejszym dokumencie wizji i misji Miasta oraz określonych problemów w poszczególnych obszarach. Wyodrębniono 4 obszary priorytetowe:

- gospodarki komunalnej i infrastruktury technicznej,
- infrastruktury i usług społeczno-edukacyjnych,
- polityki gospodarczej,
- turystyki i promocji.

Miasto Sanok należy do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Sanok – Lesko, Klastra Energii Sanocka Dolina Wodorowa. Wybrane zadania realizowane będą we współpracy z tymi jednostkami.

Dla wskazanych wyżej obszarów określono cele strategiczne i operacyjne oraz kluczowe zadania przewidziane do realizacji, które przyczynią się do osiągnięcia założonych celów. Lista zadań jest otwarta i określa ogólny kierunek aktywności Miasta Sanoka. W niniejszym rozdziale przedstawiono również przykładowe wskaźniki służące do monitorowania osiągnięcia poszczególnych celów.

Tabela 3. Cel strategiczny i cele operacyjne obszaru gospodarki komunalnej i infrastruktury technicznej

Obszar 1. Gospodarka komunalna i infrastruktura techniczna	
Cel strategiczny I. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej na terenie Miasta Sanoka	Cel operacyjny I.1. Rozwój infrastruktury komunalnej na terenie Miasta Sanoka
	Cel operacyjny I.2. Poprawa efektywności energetycznej oraz dostępności obiektów użyteczności publicznej oraz budynków prywatnych i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Sanoka
	Cel operacyjny I.3. Wdrożenie technologii wodorowej na terenie Miasta Sanoka
	Cel operacyjny I.4. Rozwój infrastruktury drogowej na terenie Miasta Sanoka
	Cel operacyjny I.5. Zrównoważona mobilność i transport zbiorowy na terenie Miasta Sanoka
	Cel operacyjny I.6. Adaptacja do zmian klimatu na terenie Miasta Sanoka

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 4. Cel strategiczny i cele operacyjne obszaru infrastruktury i usług społeczno-edukacyjnych

Obszar 2. Infrastruktura i usługi społeczno-edukacyjne	
Cel strategiczny II. Wysoka jakość usług społeczno-edukacyjnych dostosowana do potrzeb mieszkańców na terenie Miasta Sanoka	Cel operacyjny II.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej na terenie Miasta Sanoka
	Cel operacyjny II.2. Rozwój infrastruktury społecznej na terenie Miasta Sanoka
	Cel operacyjny II.3. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na terenie Miasta Sanoka
	Cel operacyjny II.4. Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego Miasta Sanoka i dostępu do opieki zdrowotnej
	Cel operacyjny II.5. Rozwój potencjału edukacyjnego Miasta Sanoka oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5. Cel strategiczny i cele operacyjne obszaru polityki gospodarczej

Obszar 3. Polityka gospodarcza	
Cel strategiczny III. Rozwój gospodarki i przedsiębiorczości na terenie Miasta Sanoka	Cel operacyjny III.1. Zrównoważone zarządzanie rozwojem przestrzennym Miasta Sanoka
	Cel operacyjny III.2. Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 6. Cel strategiczny i cele operacyjne obszaru turystyki i promocji

Obszar 4. Turystyka i promocja	
Cel strategiczny IV. Atrakcyjna oferta turystyczna Miasta Sanoka, oparta na jej walorach kulturowych i przyrodniczych	Cel operacyjny IV.1. Wzmocnienie promocji i turystyki Miasta Sanoka
	Cel operacyjny IV.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego Miasta Sanoka

Źródło: Opracowanie własne

6.1. Obszar 1. Gospodarka komunalna i infrastruktura techniczna

Cel strategiczny dla tego obszaru został określony jako „Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej na terenie Miasta Sanoka”.

6.1.1. Cel operacyjny I.1. Rozwój infrastruktury komunalnej na terenie Miasta Sanoka

Infrastruktura komunalna jest ważnym elementem zarówno dla mieszkańców, jak i dla potencjalnych inwestorów. Zapewnienie dostępu do sieci komunalnej stanowi jeden z najważniejszych zadań Miasta, wpływających na zapewnienie mieszkańcom optymalnych warunków do życia, gdyż niewystarczająca infrastruktura komunalna może wpływać na obniżenie atrakcyjności Miasta i pogorszenie jakości życia mieszkańców.

Miasto Sanok posiada wysoki poziom zwodociągowania i odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej. Inwestycje skupiać się powinny przede wszystkim na modernizacji istniejących sieci oraz budowie nowych odcinków. Konieczne jest uporządkowanie systemu kanalizacji i doprowadzenie do pełnego rozdziału kanalizacji sanitarnej i deszczowej.

Część magistrali wodociągowych na terenie Miasta wykazuje znaczny stopień zużycia, konieczna jest ich przebudowa. Budowa nowej magistrali pozwoli odciążyć hydrofornię strefową „Okółowiczówka” i wpłynie na wzrost niezawodności dostawy wody dla odbiorców.

Odsetek odpadów zbieranych selektywnie na terenie Miasta Sanoka jest wysoki. Zalecane jest prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie segregacji odpadów oraz kontroli segregacji odpadów.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego I.1.

Tabela 7. Kierunki interwencji Celu operacyjnego I.1

Kierunki interwencji
Porządkowanie gospodarki wodociągowej poprzez budowę, przebudowę i rozbudowę sieci wodociągowej, ujęć wody, studni, pompowni wody i infrastruktury towarzyszącej na terenie Miasta Sanoka
Kompleksowe uporządkowanie systemu kanalizacji odprowadzającej wody deszczowe i ścieki z budynków mieszkalnych
Przebudowa magistrali wodociągowej ze Stacji Uzdatniania Wody w Zasławiu do Sanoka
Budowa magistrali Trepcza-Dąbrówka
Kompleksowe uzbrojenie terenu przy ul. Ustrzyckiej w Sanoku – MPZP Robotnicza
Usprawnienie gminnego systemu gospodarki odpadami (modernizacja PSZOK, podejmowanie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie segregacji odpadów, kontrola segregacji odpadów)

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 8. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego I.1

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Długość nowo wybudowanej sieci wodociągowej na terenie Miasta Sanoka	km	0	>0
Całkowita długość sieci wodociągowej na terenie Miasta	km	112,4	>112,4
Nakłady poniesione na budowę i przebudowę magistrali	zł	0	>0
Długość sieci kanalizacyjnej	km	118,8	>118,8

Liczba kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z gospodarką odpadami	szt.	1	>1
Odsetek odpadów zbieranych selektywnie	%	44,5	>44,5

Źródło: Opracowanie własne

6.1.2. Cel operacyjny I.2. Poprawa efektywności energetycznej oraz dostępności obiektów użyteczności publicznej oraz budynków prywatnych i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Sanoka

Kolejnym istotnym elementem dla Miasta jest poprawa efektywności energetycznej oraz wzrost udziału OZE. Konieczne są działania dotyczące kompleksowej termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej (w tym budynku Urzędu Miasta) poprawiające efektywność energetyczną tych budynków. Montaż instalacji OZE pozwoli na obniżenie rachunków za prąd, gaz czy opał. Zamontowane instalacje OZE pozwolą na obniżenie zużycia nieodnawialnych źródeł energii. Zmniejszy się emisja szkodliwych substancji, co w efekcie wpłynie na poprawę jakości powietrza w regionie. Pozytywny wpływ na środowisko oraz na jakość powietrza spowoduje likwidacja azbestu z pokryć dachowych.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego I.2.

Tabela 9. Kierunki interwencji Celu operacyjnego I.2

Kierunki interwencji
Kompleksowa termomodernizacja budynku Urzędu Miasta, w tym wykonanie remontu dachu starej części Urzędu Miasta
Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła w domach prywatnych na terenie Miasta Sanoka
Rozwój odnawialnych źródeł energii poprzez montaż mikroinstalacji u mieszkańców na terenie Miasta Sanoka
Realizacja projektów ograniczających niską emisję na terenie Miasta poprzez budowę instalacji OZE na oraz przy budynkach użyteczności publicznej
Budowa farm fotowoltaicznych wraz z magazynami energii na terenie Miasta Sanoka
Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej
Modernizacja pomieszczeń archiwum zakładowego Urzędu Miasta Sanoka
Usuwanie wyrobów zawierających azbest z pokryć dachowych mieszkańców na terenie Miasta Sanoka
Poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 10. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego I.2

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych	MWe	0	>0
Dodatkowa zdolność wytwarzania energii cieplnej ze źródeł odnawialnych	MWt	0	>0
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	6	>6
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt.	1	>1

Liczba budynków, w których wymieniono pokrycie dachowe zawierające azbest na inne	szt.	15	>15
Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła	szt.	0	>0
Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji	m ²	23 055,27	>23 055,27

Źródło: Opracowanie własne

6.1.3. Cel operacyjny I.3. Wdrożenie technologii wodorowej na terenie Miasta Sanoka

Wdrożenie technologii wodorowej jest priorytetowym przedsięwzięciem Miasta Sanoka, które znacząco poprawi wykonywanie kluczowych zadań własnych Miasta, takich jak dostawa ciepła i transport publiczny, a także przybliży Miasto Sanok do spełnienia wymagań Europejskiego Zielonego Ładu. Realizacja celu odbywać się powinna przez różnorakie działania, obejmujące zarówno budowę nowych elektrowni OZE, jak i modernizację w istniejących budynkach. Zalecana jest budowa zeroemisyjnej elektrociepłowni, kolektorów ciepła i rozbudowa sieci ciepłowniczej.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego I.3.

Tabela 11. Kierunki interwencji Celu operacyjnego I.3

Kierunki interwencji
Budowa elektrolizerów oraz ogniw paliwowych
Budowa elektrowni OZE oraz magazynów energii i sieci energetycznej
Modernizacja i rozbudowa Oczyszczalni Ścieków i Ujęcia Wody poprzez budowę lub przebudowę komór fermentacyjnych oraz budowę systemu kogeneracji, a także modernizacja pompowni wody surowej i uzdatnionej z wymianą pomp, budowa systemu SCADA, roboty remontowe jazu piętrzącego na rzece San, termomodernizacja budynków technologicznych
Modernizacja źródła ciepła poprzez budowę kotła na biomasę o mocy nominalnej 7 MW oraz budowę agregatu kogeneracyjnego na terenie kotłowni Kiczury
Budowa zeroemisyjnej elektrociepłowni, kolektorów ciepła i rozbudowa sieci ciepłowniczej
Budowa generatora amoniaku na potrzeby branży chemicznej lub jako magazyn energii
Produkcja tlenu medycznego do zaopatrywania lokalnych szpitali i placówek zdrowotnych
Budowa nowego źródła ciepła w dzielnicy „Posada”, w tym dla potrzeb grzewczych budynków wielorodzinnych w zasobach SM „AUTOSAN”
Rozbudowa infrastruktury ciepłowniczej w dzielnicy „Posada”

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 12. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego I.3

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Nakłady poniesione na budowę elektrolizerów oraz ogniw paliwowych	zł	0	>0
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	0	>0
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt.	0	>0

Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła	szt.	0	>0
Nakłady poniesione na budowę generatora amoniaku	zł	0	>0

Źródło: Opracowanie własne

6.1.4. Cel operacyjny I.4. Rozwój infrastruktury drogowej na terenie Miasta Sanoka

Ważnym celem jest poprawa dostępności komunikacyjnej na terenie Miasta Sanoka. Budowa dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich umożliwi płynniejszą i szybszą jazdę pojazdów oraz w znaczący sposób ułatwi lokalną komunikację mieszkańcom oraz przedsiębiorcom, co przyczyni się do podniesienia konkurencyjności działających w tym obszarze firm. Szczególnie ważna jest budowa dróg łączących ulice. Na poprawę komunikacji wpłynie budowa mostu na rzece San. Budowa chodników oraz modernizacja oświetlenia spowoduje wzrost bezpieczeństwa na terenie Miasta.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego I.4.

Tabela 13. Kierunki interwencji Celu operacyjnego I.4

Kierunki interwencji
Przebudowa, budowa i remont mostu, dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich na terenie Miasta Sanoka, w tym: • Budowa mostu na rzece San wraz z budową dróg dojazdowych i skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 886 (ul. Królowej Bony) • Budowa drogi łączącej ul. Okulickiego w Sanoku z obwodnicą miasta Sanoka • Budowa łącznika ul. Drzymały z ul. Konopnickiej i drogą wojewódzką nr 886 • Budowa drogi łączącej ul. Działkową z ul. Sanocką • Budowa drogi łączącej ul. Kenara z ul. Działkową • Budowa drogi łączącej ul. Łany z ul. Stróżowską w Sanoku • Przebudowa drogi gminnej ul. Granicznej oraz ul. Kalinowej w Sanoku • Budowa dróg gminnych ul. Kenara, ul. Jagodowej oraz przebudowa drogi gminnej ul. Głowackiego • Budowa drogi śródmiejskiej od ul. Rymanowskiej do skrzyżowania z ulicą Podgórze • Budowa drogi gminnej łączącej ul. Władysława Jagiełły z ul. Kótkową poprzez ul. Olchowicką • Budowa drogi – łącznika terenu przemysłowego w dzielnicy Olchowce z obwodnicą Miasta Sanoka • Kompleksowe rozwiązanie systemu transportu w celu zapewnienia bezkolizyjnego i bezpiecznego dojazdu do stref zagospodarowania przemysłowego dla transportu ciężkiego, z odpowiednią infrastrukturą towarzyszącą oraz efektywne kosztowo rozwiązania dla transportu intermodalnego • Całościowe i skorelowane z charakterem zagospodarowania terenu rozwiązania w zakresie transportu zbiorowego umożliwiające szybki i wygodny dojazd do miejsca pracy
Budowa i przebudowa chodników na terenie Miasta Sanoka
Budowa nowego, modernizacja i rozbudowa oświetlenia drogowego na terenie Miasta Sanoka

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 14. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego I.4

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Długość dróg gminnych na terenie Miasta	km	68,0	>68,0
Długość nowo wybudowanych dróg gminnych i wojewódzkich	km	0	>0
Długość przebudowanych i wyremontowanych dróg gminnych i wewnętrznych	km	3,27	>3,27
Długość nowo wybudowanych chodników	km	0	>0
Liczba zakupionych źródeł oświetlenia drogowego	szt.	33	>33

Źródło: Opracowanie własne

6.1.5. Cel operacyjny I.5. Zrównoważona mobilność i transport zbiorowy na terenie Miasta Sanoka

Ważnym celem dla Miasta Sanoka, który został wskazany w ankietach jest rozwój mobilności i transportu zbiorowego. Cel ten powinien być realizowany poprzez szereg różnorodnych działań, m.in. zakup zero- i niskoemisyjnych autobusów oraz budowę przystanków autobusów wraz z zatokami. Zalecana jest remarszrutyzacja połączeń transportu zbiorowego w celu stworzenia sprawnej sieci komunikacyjnej i przesiadkowej oraz rozbudowa sieci komunikacyjnej.

Zrównoważony rozwój mobilności powinien obejmować także cyklistów. Zalecana jest rozbudowa sieci ścieżek rowerowych na terenie Miasta Sanoka.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego I.5.

Tabela 15. Kierunki interwencji Celu operacyjnego I.5

Kierunki interwencji
Zakup zeroemisyjnych i niskoemisyjnych autobusów
Rozbudowa systemu informacji pasażerskiej
Budowa multimodalnych przystanków autobusowych z instalacją OZE wraz z zatokami
Zwiększenie liczby przystanków kolejowych na terenie miasta i uruchomienie szybkiej kolei miejskiej
Budowa wiaduktu nad linią kolejową łączącego ul. Tysiąclecia z ul. Iwaszkiewicza wraz z budową skrzyżowania ul. Krakowskiej, Rymanowskiej, Tysiąclecia i Iwaszkiewicza w Sanoku
Przebudowa skrzyżowania ul. Lipińskiego i Jagiellońskiej z linią kolejową (przejazd pod linią kolejową)
Budowa przejścia podziemnego pod ul. Królowej Bony na teren MOSiR w Sanoku
Rozbudowa infrastruktury ścieżek rowerowych
Remarszrutyzacja połączeń transportu zbiorowego w celu stworzenia sprawnej sieci komunikacyjnej i przesiadkowej
Budowa pętli autobusowej wraz z parkingiem park&ride przy skrzyżowaniu ul. Okulickiego i ul. Krakowskiej
Przebudowa ul. Kótkowej wraz z budową pętli autobusowej przy Cmentarzu Olchowieckim
Rozbudowa sieci połączeń komunikacyjnych miasta Sanoka z wykorzystaniem taboru autobusowego zero i niskoemisyjnego oraz przyległych gmin w ramach zawartego porozumienia komunikacyjnego
Budowa stacji ładowania H2 i szybkiego ładowania
Przebudowa ul. Rybickiego wraz z budową multimodalnej pętli autobusowej przy Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 16. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego I.5

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Liczba zakupionych zeroemisyjnych i niskoemisyjnych autobusów	szt.	11	>11
Liczba wybudowanych przystanków multimodalnych	szt.	0	>0
Nakłady poniesione na organizację transportu zbiorowego	zł	4 450 950,00	>4 450 950,00
Długość ścieżek rowerowych	km	6,9	>6,9
Nakłady poniesione na rozbudowę sieci połączeń komunikacyjnych	zł	0	>0

Źródło: Opracowanie własne

6.1.6. Cel operacyjny I.6. Adaptacja do zmian klimatu na terenie Miasta Sanoka

Skutki zmian klimatu, w tym przede wszystkim występujące coraz częściej ekstremalne zjawiska pogodowe, stanowią znaczne zagrożenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta Sanoka. W związku z tym z jednej strony konieczne jest zapewnienie wyposażenia niezbędnego do usuwania skutków klęsk żywiołowych i katastrof, a z drugiej strony wprowadzenie działań (edukacyjnych i inwestycyjnych) zwiększających odporność Miasta na skutki tego typu zdarzeń. Zadania powinny obejmować zabezpieczenie przed powodzią i suszą terenu Miasta Sanoka. Konieczne jest zabezpieczenie osuwisk zlokalizowanych na terenie Miasta.

Zalecane jest tworzenie pasów zieleni wysokiej na terenach zurbanizowanych i na działkach mienia komunalnego w sąsiedztwie dróg i terenów z zabudową domów jednorodzinnych, które stanowią będą biologiczną barierę pochłaniającą pyły PM_{2,5} i PM₁₀.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego I.6.

Tabela 17 Kierunki interwencji Celu operacyjnego I.6

Kierunki interwencji
Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym oraz tworzenie biologicznych barier pochłaniających pyły PM ₁₀ i PM _{2,5} poprzez tworzenie pasów zieleni wysokiej na terenach zurbanizowanych (nasadzenia drzew w pasach drogowych, i na działkach mienia komunalnego w sąsiedztwie dróg i terenów z zabudową domów jednorodzinnych).
Zielono-niebieska infrastruktura w dolinie potoku Osib w Sanoku
Inwestycje z zakresu gromadzenia wód opadowych i roztopowych (budowy/przebudowy podziemnych zbiorników retencyjnych wraz z kanalizacją deszczową) przy domach prywatnych oraz budynkach użyteczności publicznej
Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na północnym zboczu Góry Parkowej powyżej Źródełka Chopina
Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na południowym zboczu Góry Parkowej przy ul. T. Kościuszki
Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na skarpie miejskiej poniżej Placu Św. Jana przy Schodach Zamkowych

Rozwój małej retencji
Zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków klęsk żywiołowych i katastrof
Działania edukacyjne dotyczące zmian klimatu i ochrony zasobów wodnych

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 18 Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego I.6

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2027
Nakłady poniesione na działania związane z adaptacją do zmian klimatu na terenie Miasta Sanoka	zł	0	>0
Nakłady poniesione na zabezpieczenie osuwisk na terenie Miasta	zł	513919,08	>513919,08
Liczba działań edukacyjnych w zakresie zmian klimatu i ochrony zasobów wodnych	szt.	0	>0

Źródło: Opracowanie własne

6.2. Obszar 2. Infrastruktura i usługi społeczno-edukacyjne

Cel strategiczny dla tego obszaru został określony jako „Wysoka jakość usług społeczno-edukacyjnych dostosowana do potrzeb mieszkańców na terenie Miasta Sanoka”.

6.2.1. Cel operacyjny II.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej na terenie Miasta Sanoka

Na terenie Miasta powinna być rozwijana infrastruktura istniejących budynków szkolnych. Rozwój powinien obejmować zarówno budynki (poprzez przebudowę czy modernizację), jak i sprzęt oraz materiały dydaktyczne. Z punktu widzenia atrakcyjności Miasta, w szczególności dla rodzin z dziećmi, konieczna jest rozbudowa żłobków na terenie Miasta Sanoka.

Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat z obszaru Miasta Sanoka objętych wychowaniem przedszkolnym jest wyższy od ilości dzieci zamieszkujących obszar Miasta. Należy dbać o infrastrukturę służącą do realizacji zadań w zakresie wychowania przedszkolnego oraz dokonywać modernizacji w razie potrzeb.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego II.1.

Tabela 19. Kierunki interwencji Celu operacyjnego II.1

Kierunki interwencji
Zakup wyposażenia, w tym sprzętu ICT jednostek dydaktycznych na terenie Miasta Sanoka
Rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 6 im. Jana Pawła II w Sanoku, ul. Przemyska 80
Rozbudowa Żłobka samorządowego nr 1 w Sanoku, ul. Podgórze 24
Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 4 im. Ks. Zdzisława Jastrzębiec Peszkowskiego w Sanoku, ul. Sadowa 12

Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 1 im. Gen. Bronisława Prugara – Ketlinga w Sanoku, Al. Szwajcarii 5
Modernizacja Samorządowego Przedszkola Publicznego Nr 2 w Sanoku
Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej nr 2 ul. Rymanowska w Sanoku
Rozbudowa i modernizacja szkolnej infrastruktury sportowej
Poprawa infrastruktury służącej realizacji zadań w zakresie wychowania przedszkolnego oraz szkolnego

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 20. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego II.1

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Wydatki poniesione na zakup wyposażenia jednostek edukacyjnych	zł	0	>0
Liczba nowo wybudowanych sal gimnastycznych	szt.	0	>0
Nakłady inwestycyjne poniesione na przebudowę budynków szkolnych na terenie Miasta	zł	0	>0

Źródło: Opracowanie własne

6.2.2. Cel operacyjny II.2. Rozwój infrastruktury społecznej na terenie Miasta Sanoka

Opieka społeczna jest ważnym elementem realizowanym w ramach zadań własnych Miasta. Jednym z priorytetowych działań w tym obszarze jest budowa domu pomocy społecznej. Obecnie 52 mieszkańców Miasta przebywa w całodobowych placówkach. Biorąc pod uwagę starzenie się społeczeństwa można założyć, że liczba ta będzie wzrastać. Zalecane jest budowanie mieszkań komunalnych lub chronionych dla osób pełnoletnich, które opuszczają pieczę zastępczą.

Zalecana jest również budowa mechanicznych urządzeń transportowych oraz wyposażenie parkingów miejskich w stacje ładowania prądem. Zaplanowane działania powinny uwzględniać wdrożenie ułatwień dla osób z niepełnosprawnościami.

Miasto wykonuje zadania z zakresu zarządzania cmentarzami komunalnymi. Należy zadbać o poszerzenie i rozbudowę cmentarzy, za które odpowiedzialne jest Miasto Sanok.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego II.2.

Tabela 21. Kierunki interwencji Celu operacyjnego II.2

Kierunki interwencji
Budowa Domu Pomocy Społecznej przy ul. Gajowej
Budowa Środowiskowego Domu Samopomocy przy ul. Gajowej
Budowa Dziennego Domu Seniora przy ul. Gajowej
Budowa mieszkania komunalnego lub chronionego dla osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą
Budowa bloków komunalnych przy ul. Ustrzyckiej w Sanoku

Przebudowa strychów w budynkach komunalnych z przeznaczeniem na mieszkania stanowiące zasób Miasta Sanoka
Poszerzenie cmentarza komunalnego Południowego przy ul. Ustronie wraz z budową kaplicy przedpogrzebowej
Rozbudowa cmentarza Posada przy ul. Lipińskiego
Budowa mechanicznych urządzeń transportowych (platforma mobilna/winda/schody ruchome) z funkcją dla osób niepełnosprawnych, w tym na wózkach, z ul. Podgórze na wzgórze miejskie
Wyposażenie parkingów miejskich w stacje ładowania prądem rowerów, motorowerów i wózków inwalidzkich

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 22. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego II.2

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Wydatki poniesione na budowę Domu Pomocy Społecznej	zł	0	>0
Liczba miejsc w nowo wybudowanym DPS	os.	0	>0
Liczba nowo wybudowanych mieszkań komunalnych	szt.	0	>0
Nakłady poniesione na poszerzenie i rozbudowę cmentarzy komunalnych	zł	0	>0

Źródło: Opracowanie własne

6.2.3. Cel operacyjny II.3. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na terenie Miasta Sanoka

Jednym z wyzwań Miasta Sanoka w perspektywie 2022-2030 jest rozwój oferty rekreacyjno-sportowej, skierowanej zarówno do mieszkańców Miasta, jak i do osób je odwiedzających. Oferta ta powinna być urozmaicona i dostosowana do potrzeb społecznych. Stwarzanie odpowiednich warunków do aktywności sportowej, w tym rozwój infrastruktury sportowej na terenie Miasta, jest niezwykle istotne dla utrzymania kondycji, sprawności i dobrego stanu zdrowia mieszkańców, ale też ze względu na rekreacyjny charakter infrastruktury sportowej. Głównym zadaniem w celu jest kompleksowa modernizacja infrastruktury sportowej na terenie MOSiR w Sanoku.

Wskazana jest kompleksowa infrastruktury rekreacyjnej obejmująca m.in. wykonanie nowych boisk do piłki nożnej, piłki siatkowej i koszykówki, wymianę istniejących urządzeń zabawowych wraz z wykonaniem bezpiecznej nawierzchni, utworzenie strefy aktywnego seniora, zakup i montaż urządzeń do ćwiczeń wraz z wykonaniem bezpiecznej nawierzchni, zakup i montaż obiektów małej architektury (ławek, pojemników na odpady i stojaków rowerowych) oraz wykonanie monitoringu obiektu. Kolejnym obszarem, który powinien zostać zmodernizowany jest teren rekreacyjny przy ul. Okrzei. Modernizacja powinna obejmować wykonanie miejsc piknikowych wiat, ławek, miejsc do grillowania, wykonanie boiska do piłki plażowej, stworzenie miejsc parkingowych oraz zakup i montaż obiektów małej architektury.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego II.3.

Tabela 23. Kierunki interwencji Celu operacyjnego II.3

Kierunki interwencji
Kompleksowa modernizacja infrastruktury sportowej na terenie MOSiR w Sanoku: • Modernizacja hali widowiskowo-sportowej „Arena Sanok” Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Sanoku • Budowa kortów tenisowych wraz z zadaszeniem dwóch kortów • Przepompownia ścieków – CRiS • Budowa lodowiska wewnątrz toru lodowego oraz boiska wielofunkcyjnego wewnątrz toru lodowego o twardej nawierzchni • Przejście podziemne na obiekty znajdujące się wewnątrz toru lodowego • Boisko o sztucznej nawierzchni wraz z ogrodzeniem + oświetlenie – Błonie • Stadion „Wierchy” – wieża telewizyjna + maszty • Modernizacja i przebudowa Domu Sportowca – budowa windy, przeniesienie recepcji wraz z remontem aktualnego zaplecza recepcji, przebudowa kuchni wraz z powiększeniem stołówki • Zadanie toru lodowego Błonie
Kompleksowa przebudowa ogródka Jordanowskiego przy ul. Langiewicza, Łaziennej, 800-lecia, Kawczyńskiego
Modernizacja terenu rekreacyjnego przy ul. Okrzei
Rozwój istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 24. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego II.3

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Nakłady poniesione na przebudowę infrastruktury na terenie MOSiR	zł	58 664,00	>58 664,00
Liczba osób korzystających z ośrodków sportowo-rekreacyjnych w skali roku	os.	186 000	>186 000
Liczba zmodernizowanych obiektów sportowych	szt.	0	>0

Źródło: Opracowanie własne

6.2.4. Cel operacyjny II.4. Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w Miasta Sanoka i dostępu do opieki zdrowotnej

Zapewnienie wysokiego poczucia bezpieczeństwa publicznego wymaga współpracy wszystkich służb publicznych. Jednym ze sposobów utrzymania porządku i zmniejszenia prawdopodobieństwa wystąpienia niepożądanych sytuacji (wandalizmu, przestępstw) jest rozbudowa monitoringu wizyjnego w Sanoku. Ważnym celem jest podniesienie poziomu odporności na cyberzagrożenia oraz poziomu ochrony informacji. Należy kontynuować działania z zakresu cyfryzacji Urzędu Miasta wraz z zapewnieniem cyberbezpieczeństwa.

Kolejnym kierunkiem działań Miasta powinien być rozwój infrastruktury Podstawowej Opieki Zdrowotnej zarówno w zakresie budowy i rozbudowy POZ, zakupu sprzętu medycznego oraz wyposażenia tych jednostek.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego II.4.

Tabela 25. Kierunki interwencji Celu operacyjnego II.4

Kierunki interwencji
Kontynuacja cyfryzacji urzędu wraz z zapewnieniem cyberbezpieczeństwa
Wdrażanie systemów SMART CITY
Dostosowanie warunków pracy dla potrzeb pracowników urzędu z uwzględnieniem przepisów związanych z dostępnością architektoniczną, cyfrową i informacyjno-komunikacyjną dla osób korzystających z usług urzędu
Rozwój (budowa/modernizacja) infrastruktury na potrzeby POZ
Zakup sprzętu medycznego oraz wyposażenia niezbędnego do świadczenia usług medycznych przez POZ
Rozbudowa wizyjnego monitoringu miejskiego

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 26. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego II.4

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Nakłady poniesione na cyfryzację Urzędu Miasta	zł	0	>0
Liczba zakupionego sprzętu medycznego i wyposażenia niezbędnego do świadczenia usług medycznych przez POZ	szt.	0	>0
Nakłady poniesione na rozwój infrastruktury POZ	zł	0	>0
Liczba zamontowanych kamer monitoringu	szt.	30	>30

Źródło: Opracowanie własne

6.2.5. Cel operacyjny II.5. Rozwój potencjału edukacyjnego Miasta Sanoka oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu mieszkańców

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r. szczególny nacisk kładzie na działania związane z rozwojem edukacji, które (zgodnie z zasadą równości szans i niedyskryminacji) obejmuje wszystkich mieszkańców Miasta bez względu na płeć, wiek, status społeczny i zawodowy, itp.

Jakość edukacji uzależniona jest w dużym stopniu od zdolności kadry nauczycielskiej, jednak bardzo istotnym elementem jest również odpowiednie wyposażenie placówek edukacyjnych (w tym zapewnienie dostępu do nowoczesnych technologii). Wskazane jest prowadzenie działań aktywizacyjnych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Istotna jest również organizacja zróżnicowanych, atrakcyjnych zajęć dla wszystkich zainteresowanych (w tym m.in. dla seniorów).

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego II.5.

Tabela 27. Kierunki interwencji Celu operacyjnego II.5

Kierunki interwencji
Organizacja i realizacja pozalekcyjnych zajęć dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych
Wspieranie rozwoju kompetencji zawodowych nauczycieli
Poprawa stanu wyposażenia szkół (w szczególności pracowni komputerowych)
Modernizacja, rozbudowa i przebudowa instytucji kultury na terenie Miasta Sanoka
Wdrażanie przedsięwzięć profilaktyczno-wychowawczych oraz promujących zdrowie
Rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb, tworzenie miejsc pomocy i aktywizacji dla osób starszych i niepełnosprawnych
Zapewnienie warunków wsparcia dla inicjatyw obywatelskich oraz organizacji pozarządowych, kultywujących lokalne tradycje i zwyczaje

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 28. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego II.5

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Liczba uczniów, którzy wzięli udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych	os.	2701	>2701
Liczba zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych	szt.	191	>191
Liczba przeszkolonych nauczycieli	os.	472	>472
Liczba szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe nauczycieli	szt.	29	>29
Liczba zmodernizowanych pracowni komputerowych na terenie Miasta	szt.	1	>1
Nakłady poniesione na zakup nowego wyposażenia szkół	zł	214 968,00	>214 968,00

Źródło: Opracowanie własne

6.3. Obszar 3. Polityka gospodarcza

Cel strategiczny dla tego obszaru został określony jako „Rozwój gospodarki i przedsiębiorczości na terenie Miasta Sanoka”.

6.3.1. Cel operacyjny III.1. Zrównoważone zarządzanie rozwojem przestrzennym Miasta Sanoka

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego określają politykę przestrzenną gmin. Postanowienia planu są wiążące zarówno dla organów i instytucji publicznych, jak i dla mieszkańców. Stanowią podstawę do wydawania decyzji administracyjnych w procesie budowlanym. Miasto Sanok objęte jest wieloma miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Zalecane jest stworzenie nowych miejscowych planów, w tym takich, które będą uwzględniać możliwości lokalizacji różnych form odnawialnych źródeł energii. Należy zagospodarować tereny w sąsiedztwie budynków

stanowiących mieszkaniowy zasób Miasta poprzez wykonanie np. parkingów, miejsc zabaw dla dzieci, wiat śmietnikowych, ogrodzeń czy chodników. Konieczne jest także prowadzenie rewitalizacji zdegradowanych obszarów na terenie Miasta, w tym budynków mienia komunalnego i Góry Parkowej.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego III.1.

Tabela 29. Kierunki interwencji Celu operacyjnego III.1

Kierunki interwencji
Uwzględnienie w działaniach planistycznych możliwości lokalizacji różnych form odnawialnych źródeł energii
Zagospodarowanie terenów w sąsiedztwie budynków stanowiących mieszkaniowy zasób miasta przy ulicach: Bema, Młynarska, Przemyska, Podgórze, Heweliusza, Okulickiego
Kompleksowa rewitalizacja na terenie Miasta Sanoka, w tym rewitalizacja budynków mienia komunalnego wraz z otoczeniem w zabudowie staromiejskiej przy ulicach: Rynek, Franciszkańska, 3 Maja, Piłsudskiego, Jagiellońska, Kościuszki, Plac św. Michała, Plac św. Jana, ul. Sobieskiego, Zamkowa, Żydowska, Łazienna, Grzegorza z Sanoka
Rewitalizacja Góry Parkowej – Rewitalizacja Kopca Mickiewicza i Źródłka Szopena wraz z budową wieży widokowej w miejscu istniejącej platformy widokowej
Utworzenie Parku Kulturowego na obszarze staromiejskim i Góry Parkowej
Rewitalizacja terenu przy ul. Piastowskiej

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 30. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego III.1

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Miasta Sanoka	szt.	62	>62
Odsetek miasta objęty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	%	21	>21
Nakłady poniesione na rewitalizację	zł	0	>0

Źródło: Opracowanie własne

6.3.2. Cel operacyjny III.2. Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości

Wykonana diagnoza wykazała, że na terenie Miasta Sanoka dominują mikro i małe przedsiębiorstwa. W Mieście zlokalizowane jest osiem dużych przedsiębiorstw. Celem Miasta Sanoka jest zapewnienie rozwoju wszystkim kategoriom przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem roli dużych przedsiębiorstw, które są katalizatorem powstawania i rozwoju średnich, małych i mikro przedsiębiorstw. Zalecane jest rozwijane e-usług publicznych skierowanych do przedsiębiorców.

Miasto powinno prowadzić działania mające na celu uzbrojenie terenów stref aktywności gospodarczej. Na terenie Miasta istnieje inkubator przedsiębiorczości (na ul. Witkiewicza). Zalecana jest także budowa kolejnego inkubatora gospodarczego na terenie Sanoka.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego III.2.

Tabela 31. Kierunki interwencji Celu operacyjnego III.2

Kierunki interwencji
Rozwój e-usług publicznych skierowanych do przedsiębiorców
Uzbrojenie terenów strefy aktywności gospodarczej przy ul. Okulickiego w Sanoku
Budowa inkubatora gospodarczego przy ul. Okulickiego w Sanoku
Utworzenie strefy inwestycyjnej w dzielnicy Olchowce

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 32. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego III.2

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Powierzchnia nowo uzbrojonych terenów stref aktywności gospodarczej	ha	0	>0
Liczba podmiotów, które skorzystały z pomocy inkubatora gospodarczego	szt.	0	>0
Liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Miasta	szt.	3784	>3784

Źródło: Opracowanie własne

6.4. Obszar 4. Turystyka i promocja

Cel strategiczny dla tego obszaru został określony jako „Atrakcyjna oferta turystyczna Miasta Sanoka, oparta na jej walorach kulturowych i przyrodniczych”.

6.4.1. Cel operacyjny IV.1. Wzmocnienie promocji i turystyki Miasta Sanoka

Dla poprawy atrakcyjności osadniczej Miasta Sanoka istotne jest prowadzenie działań promocyjnych Miasta oraz realizacja działań zwiększających potencjał turystyczny Sanoka.

Kluczowym przedsięwzięciem inwestycyjnym potrzebnym dla dalszego rozwoju i upowszechniania kultury jest budowa nowej sali widowiskowej (festiwalowej) na zapleczu i działce sąsiadującej z SDK. Nowoczesny obiekt wraz z odpowiednio rozbudowaną sceną i zapleczem scenicznym, garderobami, podziemnym parkingiem da impuls do rozwoju organizowanych przez Miasto Sanok festiwali, umożliwi oddzielenie kina od innych imprez artystycznych, zabezpieczy infrastrukturę kulturalną Sanoka na wiele lat. Do ważnych zadań, które powinno zrealizować Miasto Sanok należy budowa amfiteatru oraz utworzenie Małego Centrum Nauki. Istotna jest również budowa infrastruktury kajakowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w ramach projektu „Blue Valley – wiślanym szlakiem”, którego liderem jest Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, a także budowa tężni solankowej, trasy dla rowerów górskich oraz narciarstwa biegowego i turystycznego.

Zalecana jest również budowa węzła sanitarnego dla turystów i mieszkańców.

Działania w zakresie wzmocnienia promocji i turystyki Miasta Sanoka powinny obejmować zarówno działania informacyjno-promocyjne, w tym prowadzone w przestrzeni on-line, jak i działania infrastrukturalne powodujące zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego IV.1.

Tabela 33. Kierunki interwencji Celu operacyjnego IV.1

Kierunki interwencji
Budowa Sali widowiskowej na zapleczu i działce sąsiadującej z Sanockim Domem Kultury
Budowa amfiteatru przy ul. Gajowej wraz z autocampingiem wg wytycznych Polskiej Federacji Campingu i Caravaningu i polem namiotowym, w celu utworzenia kompleksu koncertowo-pobyтового
Utworzenie Małego Centrum Nauki KOPERNIK – Strefy Odkrywania Wyobraźni i Aktywności w Sanoku w budynku po G3 przy ul. Lipińskiego
Tworzenie i uaktualnianie materiału informacyjnego na temat atrakcji turystycznych
Budowa infrastruktury przystani kajakowej przy ul. Międzybrodzkiej w Sanoku
Budowa tężni solankowej przy ul. Gajowej
Utworzenie/budowa zatoki/parkingu dla autokarów przy wzgórzu starówki miejskiej i skansenu Muzeum Budownictwa Ludowego
Budowa wieży widokowej na szczycie Słonny Wierch
Budowa trasy dla rowerów górskich oraz narciarstwa biegowego i turystycznego
Budowa/utworzenie w centrum miasta węzłów sanitarnych

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 34. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego IV.1

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Nakłady poniesione na budowę Sali widowiskowej i amfiteatru	zł	0	>0
Nakłady poniesione na budowę infrastruktury kajakowej	zł	0	>0
Nakłady poniesione na budowę tężni solankowej	zł	0	>0
Nakłady poniesione na budowę trasy dla rowerów górskich oraz narciarstwa biegowego i turystycznego	zł	0	>0
Liczba osób odwiedzających Centrum Nauki	os.	0	>0
Liczba przygotowanych materiałów informacyjnych o wydarzeniach organizowanych na terenie Miasta	szt.	3	>3

Źródło: Opracowanie własne

6.4.2. Cel operacyjny IV.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego Miasta Sanoka

Ochrona dziedzictwa kulturowego stanowi istotne wyzwanie Miasta Sanoka. Na terenie Miasta znajduje się wiele obiektów zabytkowych – planowane kierunki działań powinny więc obejmować zarówno zadania związane z opieką nad zabytkami oraz zadania konserwatorskie mające na celu przywrócenie wartości użytkowych i ekspozycję dziedzictwa kulturowego, jak i działania promocyjno-informacyjne.

Wzmocnienie podejmowanych działań, racjonalne wydatkowanie środków, a także możliwość uzyskania dodatkowych korzyści podejmowanych działań może zostać w tym zakresie zapewnione poprzez współdziałanie władz samorządowych, sektora biznesu, instytucji kultury, środowisk artystycznych i twórczych, służb konserwatorskich oraz innych podmiotów.

W tabeli poniżej zestawiono kluczowe działania do Celu operacyjnego IV.2.

Tabela 35. Kierunki interwencji Celu operacyjnego IV.2

Kierunki interwencji
Ochrona i rewaloryzacja zabytków i opieka nad zabytkami
Przygotowanie publikacji z zakresu dziedzictwa kulturowego i historii Miasta
Digitalizacja archiwalnych zasobów Miasta
Kultywowanie tradycji i folkloru na terenie Miasta
Rewitalizacja kamienic pod zegarem (ul. Rynek)
Rewitalizacja otoczenia budynku cerkwi przy ul. Zamkowej

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wskaźniki do monitorowania realizacji inwestycji.

Tabela 36. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego IV.2

Wskaźnik realizacji	Jednostka miary	Wartość bazowa w 2020	Oczekiwany rezultat do roku 2030
Nakłady poniesione na ochronę zabytków	zł	0	>0
Liczba przygotowanych publikacji z zakresu dziedzictwa kulturowego i historii Miasta	szt.	0	>0
Nakłady poniesione na publikacje z zakresu dziedzictwa kulturowego i historii	zł	0	>0
Odsetek zdigitalizowanych archiwalnych zasobów Miasta	%	0	>0

Źródło: Opracowanie własne

7. Wieloletni Plan Inwestycyjny

Wieloletni Plan Inwestycyjny stanowi istotny element każdej Strategii Rozwoju. Zawiera on główne inwestycje planowane do wykonania, niezbędne do realizacji założonych w Strategii Rozwoju Miasta Sanoka celów operacyjnych i strategicznych. W tabeli poniżej przedstawiono karty zadań stanowiących dla Miasta Sanoka inwestycje kluczowe, których realizacja w największym stopniu wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców Miasta Sanoka.

Inwestycje przedstawione poniżej wpisują się bezpośrednio w realizację celów operacyjnych przedstawionych w niniejszym dokumencie strategicznym. Jest to jednak katalog otwarty, gdyż nie obejmuje wszystkich możliwych do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Miasta Sanoka przedsięwzięć.

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

Tabela 37. Wieloletni Plan Inwestycyjny - inwestycje kluczowe w Sanoku

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia i zakres	Okres realizacji	Źródła finansowania	Cel operacyjny (oznaczenie)
1	Inwestycje w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej: - Porządkowanie gospodarki wodociągowej poprzez budowę, przebudowę i rozbudowę sieci wodociągowej, ujęć wody, studni, pompowni wody i infrastruktury towarzyszącej na terenie Miasta Sanoka - Kompleksowe uporządkowanie systemu kanalizacji odprowadzającej wody deszczowe i ścieki z budynków mieszkalnych - Przebudowa magistrali wodociągowej ze Stacji Uzdatniania Wody w Zasławiu do Sanoka - Budowa magistrali Trepcza-Dąbrówka - Kompleksowe uzbrojenie terenu przy ul. Ustrzyckiej w Sanoku – MPZP Robotnicza	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Programy NFOŚiGW, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	I.1
2	Kompleksowa termomodernizacja budynku Urzędu Miasta, w tym wykonanie remontu dachu starej części Urzędu Miasta	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	I.2
3	Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła w domach prywatnych na terenie Miasta Sanoka	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	I.2
4	Rozwój odnawialnych źródeł energii poprzez montaż mikroinstalacji u mieszkańców na terenie Miasta Sanoka	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	I.2
5	Realizacja projektów ograniczających niską emisję na terenie Miasta poprzez budowę instalacji OZE na oraz przy budynkach użyteczności publicznej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	I.2
6	Budowa farm fotowoltaicznych wraz z magazynami energii na terenie Miasta Sanoka	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	I.2
7	Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	I.2

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

8	Modernizacja pomieszczeń archiwum zakładowego Urzędu Miasta Sanoka	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	I.2
9	Budowa elektrolizerów oraz ogniw paliwowych	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST	I.3
10	Budowa elektrowni OZE oraz magazynów energii i sieci energetycznej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST	I.3
11	Modernizacja i rozbudowa Oczyszczalni Ścieków i Ujęcia Wody poprzez budowę lub przebudowę komór fermentacyjnych oraz budowę systemu kogeneracji, a także modernizacja pompowni wody surowej i uzdatnionej z wymianą pomp, budowa systemu SCADA, roboty remontowe jazu piętrzącego na rzece San, termomodernizacja budynków technologicznych	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST	I.3
12	Modernizacja źródła ciepła poprzez budowę kotła na biomasę o mocy nominalnej 7MW oraz budowę agregatu kogeneracyjnego na terenie kotłowni Kiczury	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST	I.3
13	Budowa zeroemisyjnej elektrociepłowni, kolektorów ciepła i rozbudowa sieci ciepłowniczej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST	I.3
14	Budowa generatora amoniaku na potrzeby branży chemicznej lub jako magazyn energii	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST	I.3
15	Produkcja tlenu medycznego do zaopatrywania lokalnych szpitali i placówek zdrowotnych	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST	I.3
16	Inwestycje z zakresu infrastruktury drogowej: - Przebudowa, budowa i remont dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich na terenie Miasta Sanoka - Budowa mostu na rzece San wraz z budową dróg dojazdowych i skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 886 (ul. Królowej Bony) - Budowa i przebudowa chodników na terenie Miasta Sanoka - Budowa nowego, modernizacja i rozbudowa oświetlenia drogowego na terenie Miasta Sanoka	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST, Podkarpacki Urząd Wojewódzki (m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg), Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	I.4
17	Zakup zeroemisyjnych i niskoemisyjnych autobusów	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST	I.5

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

18	Rozbudowa systemu informacji pasażerskiej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST	1.5
19	Budowa multimodalnych przystanków autobusowych z instalacją OZE wraz zatokami	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST, Podkarpacki Urząd Wojewódzki (m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg), Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.5
20	Zwiększenie liczby przystanków kolejowych na terenie miasta i uruchomienie szybkiej kolei miejskiej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST	1.5
21	Budowa skrzyżowań z linią kolejową: - Budowa wiaduktu nad linią kolejową łączącego ul. Tysiąclecia z ul. Iwaszkiewicza wraz z budową skrzyżowania ul. Krakowskiej, Rymanowskiej, Tysiąclecia i Iwaszkiewicza w Sanoku - Przebudowa skrzyżowania ul. Lipińskiego i Jagiellońskiej z linią kolejową (przejazd pod linią kolejową)	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST, Podkarpacki Urząd Wojewódzki (m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg), Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.5
22	Budowa przejścia podziemnego pod ul. Królowej Bony na teren MOSiR w Sanoku	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	1.5
23	Rozbudowa infrastruktury ścieżek rowerowych	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST, Podkarpacki Urząd Wojewódzki (m.in.: Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg), Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.5
24	Remaszrutyzacja połączeń transportu zbiorowego w celu stworzenia sprawnej sieci komunikacyjnej i przesiadkowej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	1.5
25	Budowa pętli autobusowej wraz z parkingiem park&ride przy skrzyżowaniu ul. Okulickiego i ul. Krakowskiej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST, Podkarpacki Urząd Wojewódzki (m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg), Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.5
26	Przebudowa ul. Kółkowej wraz z budową pętli autobusowej przy Cmentarzu Olchowieckim	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST, Podkarpacki Urząd Wojewódzki (m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg), Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.5

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

27	Rozbudowa sieci połączeń komunikacyjnych Miasta Sanoka z wykorzystaniem taboru autobusowego zero i niskoemisyjnego oraz przyległych gmin w ramach zawartego porozumienia komunikacyjnego	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST	I.5
28	Budowa stacji ładowania H2 i szybkiego ładowania	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST	I.5
29	Przebudowa ul. Rybickiego wraz z budową multimodalnej pętli autobusowej przy Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST, Podkarpacki Urząd Wojewódzki (m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg), Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	I.5
30	Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym oraz tworzenie biologicznych barier pochłaniających pyły PM10 i PM2,5 poprzez tworzenie pasów zieleni wysokiej na terenach zurbanizowanych (nasadzenia drzew w pasach drogowych, i na działkach mienia komunalnego w sąsiedztwie dróg i terenów z zabudową domów jednorodzinnych).	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST	I.6
31	Zielono-niebieska infrastruktura w dolinie potoku Osib w Sanoku	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST	I.6
32	Zabezpieczenie osuwisk: - Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na północnym zboczu Góry Parkowej powyżej Źródła Chopina - Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na południowym zboczu Góry Parkowej przy ul. T. Kościuszki - Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na skarpie miejskiej poniżej Placu Św. Jana przy Schodach Zamkowych	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	I.6
33	Rozbudowa i modernizacja budynków żłobków, przedszkoli i szkół: - Rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 6 im. Jana Pawła II w Sanoku, ul. Przemyska 80 - Rozbudowa Żłobka samorządowego nr 1 w Sanoku, ul. Podgórze 24, - Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 4 im. Ks. Zdzisława Jastrzębiec Peszkowskiego w Sanoku, ul. Sadowa 12, - Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 1 im. Gen. Bronisława Prugara – Ketlinga w Sanoku, Al. Szwajcarii 5,	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	II.1

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

	- Modernizacja Samorządowego Przedszkola Publicznego Nr 2 w Sanoku			
34	Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej nr 2 ul. Rymanowska w Sanoku	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Budżet RP (np. Sportowa Polska), Krajowy Plan Odbudowy, budżet JST	II.1
35	Rozbudowa i modernizacja szkolnej infrastruktury sportowej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Budżet RP (np. Sportowa Polska), Krajowy Plan Odbudowy, budżet JST	II.1
36	Poprawa infrastruktury służącej realizacji zadań w zakresie wychowania przedszkolnego oraz szkolnego	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	II.1
37	- Budowa Domu Pomocy Społecznej przy ul. Gajowej - Budowa Środowiskowego Domu Samopomocy przy ul. Gajowej - Budowa Dziennego Domu Seniora przy ul. Gajowej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	II.2
38	Budowa mieszkania komunalnego lub chronionego dla osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	II.2
39	Budowa bloków komunalnych przy ul. Ustrzyckiej w Sanoku	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	II.2
40	Przebudowa strychów w budynkach komunalnych z przeznaczeniem na mieszkania stanowiące zasób Miasta Sanoka	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	II.2
41	Poszerzenie cmentarza komunalnego Południowego przy ul. Ustronie wraz z budową kaplicy przedpogrzebowej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	II.2
42	Rozbudowa cmentarza Posada przy ul. Lipińskiego	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	II.2
43	Kompleksowa modernizacja infrastruktury sportowej na terenie MOSiR w Sanoku	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Budżet RP (np. Sportowa Polska), Krajowy Plan Odbudowy, budżet JST	II.3
44	Kompleksowa przebudowa ogródka Jordanowskiego przy ul. Langiewicza, Łaziennej, 800-lecia, Kawczyńskiego	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	II.3
45	Modernizacja terenu rekreacyjnego przy ul. Okrzei	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	II.3
46	Rozwój istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Budżet RP (np. Sportowa Polska), Krajowy Plan Odbudowy, budżet JST	II.3

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

47	Wdrażanie systemu SMART CITY Kontynuacja cyfryzacji Urzędu Miasta wraz z zapewnieniem cyberbezpieczeństwa	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy na lata 2021 – 2027, budżet JST	II.4
48	Dostosowanie warunków pracy dla potrzeb pracowników Urzędu Miasta z uwzględnieniem przepisów związanych z dostępnością architektoniczną, cyfrową i informacyjno-komunikacyjną dla osób korzystających z usług urzędu	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy na lata 2021 – 2027, budżet JST	II.4
49	Rozwój (budowa/modernizacja) infrastruktury na potrzeby POZ	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	II.4
50	Zakup sprzętu medycznego oraz wyposażenia niezbędnego do świadczenia usług medycznych przez POZ	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	II.4
51	Rozbudowa wizyjnego monitoringu miejskiego	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	II.4
52	Modernizacja, rozbudowa i przebudowa instytucji kultury na terenie Miasta Sanoka	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	II.5
53	Zagospodarowanie terenów w sąsiedztwie budynków stanowiących mieszkaniowy zasób miasta przy ulicach: Bema, Młynarska, Przemyska, Podgórze, Heweliusza, Okulickiego	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	III.1
54	Kompleksowa rewitalizacja na terenie Miasta Sanoka, w tym rewitalizacja budynków mienia komunalnego wraz z otoczeniem w zabudowie staromiejskiej przy ulicach: Rynek, Franciszkańska, 3 Maja, Piłsudskiego, Jagiellońska, Kościuszki.	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	III.1
55	Rewitalizacja Góry Parkowej - Rewitalizacja Kopca Mickiewicza i Źródełka Szopena wraz z budową wieży widokowej w miejscu istniejącej platformy widokowej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	III.1
56	Rewitalizacja terenu przy ul. Piastowskiej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	III.1
57	Uzbrojenie terenów strefy aktywności gospodarczej przy ul. Okulickiego w Sanoku	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Programy NFOŚiGW, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	III.2
58	Budowa inkubatora gospodarczego przy ul. Okulickiego w Sanoku	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	III.2

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

59	Utworzenie strefy inwestycyjnej w dzielnicy Olchowce	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Programy NFOŚiGW, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	III.2
60	Budowa Sali widowiskowej na zapleczu i działce sąsiadującej z Sanockim Domem Kultury	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	IV.1
61	Budowa amfiteatru przy ul. Gajowej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST	IV.1
62	Utworzenie Małego Centrum Nauki KOPERNIK – Strefy Odkrywania Wyobraźni i Aktywności w Sanoku w budynku po G3 przy ul. Lipińskiego	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Polski Ład	IV.1
63	Budowa infrastruktury przystani kajakowej przy ul. Międzybrodzkiej w Sanoku	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Budżet RP (np. Sportowa Polska), Krajowy Plan Odbudowy, budżet JST	IV.1
64	Budowa tężni solankowej przy ul. Gajowej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Budżet RP (np. Sportowa Polska), Krajowy Plan Odbudowy, budżet JST	IV.1
65	Ochrona i rewitalizacja zabytków i opieka nad zabytkami	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	IV.2
66	Rewitalizacja kamienic pod zegarem (ul. Rynek)	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	IV.2
67	Rewitalizacja otoczenia budynku cerkwi przy ul. Zamkowej	2022-2030	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy	IV.2

Źródło: Opracowanie własne

8. Część planistyczna

8.1. Misja i wizja Miasta Sanoka

Wizja oraz misja Miasta Sanoka została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta oraz zgodnie z ankietami uzupełnionymi przez mieszkańców, które dotyczyły potrzeb rozwojowych.

Wizja rozwoju Miasta określa stan docelowy w przeciągu kilkunastu lat, do którego władze Miasta będą dążyć poprzez wykorzystanie możliwości płynących z potencjału własnego oraz szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu.

Misja określa, jakie są priorytety samorządu w działaniach na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców.

Wizja Miasta Sanoka

Miasto Sanok jest Miastem przyjaznym mieszkańcom, które wyróżnia się wysokim potencjałem społecznym, środowiskowym oraz gospodarczym. Miasto wspiera ekologiczne postawy mieszkańców oraz stawia na ekologiczne oraz innowacyjne rozwiązania infrastrukturalne. Charakteryzuje się rozwiniętą siecią infrastruktury technicznej oraz siecią powiązań komunikacyjnych. Nastąpił rozwój gospodarki, dzięki czemu powstały nowe miejsca pracy na terenie Miasta. Mieszkańcy Miasta mają dostęp do wysokiej jakości edukacji, kultury, zaplecza sportowo-rekreacyjnego oraz opieki zdrowotnej.

Misja Miasta Sanoka

Misją Miasta Sanoka jest stworzenie optymalnych warunków do życia mieszkańców przy jednoczesnym zrównoważonym rozwoju Miasta. Celem Miasta jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, możliwości kształcenia, otrzymania satysfakcjonującej pracy oraz przygotowanie atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu.

8.2. Model rozwoju Miasta Sanoka

W ramach niniejszej Strategii Rozwoju Miasta Sanoka przyjęto model zrównoważonego rozwoju Miasta. Zrównoważony rozwój obejmuje trzy obszary: poszanowania środowiska, postępu społecznego i wzrostu gospodarczego.

Rysunek 2. Model zrównoważonego rozwoju Miasta Sanoka

Źródło: Opracowanie własne

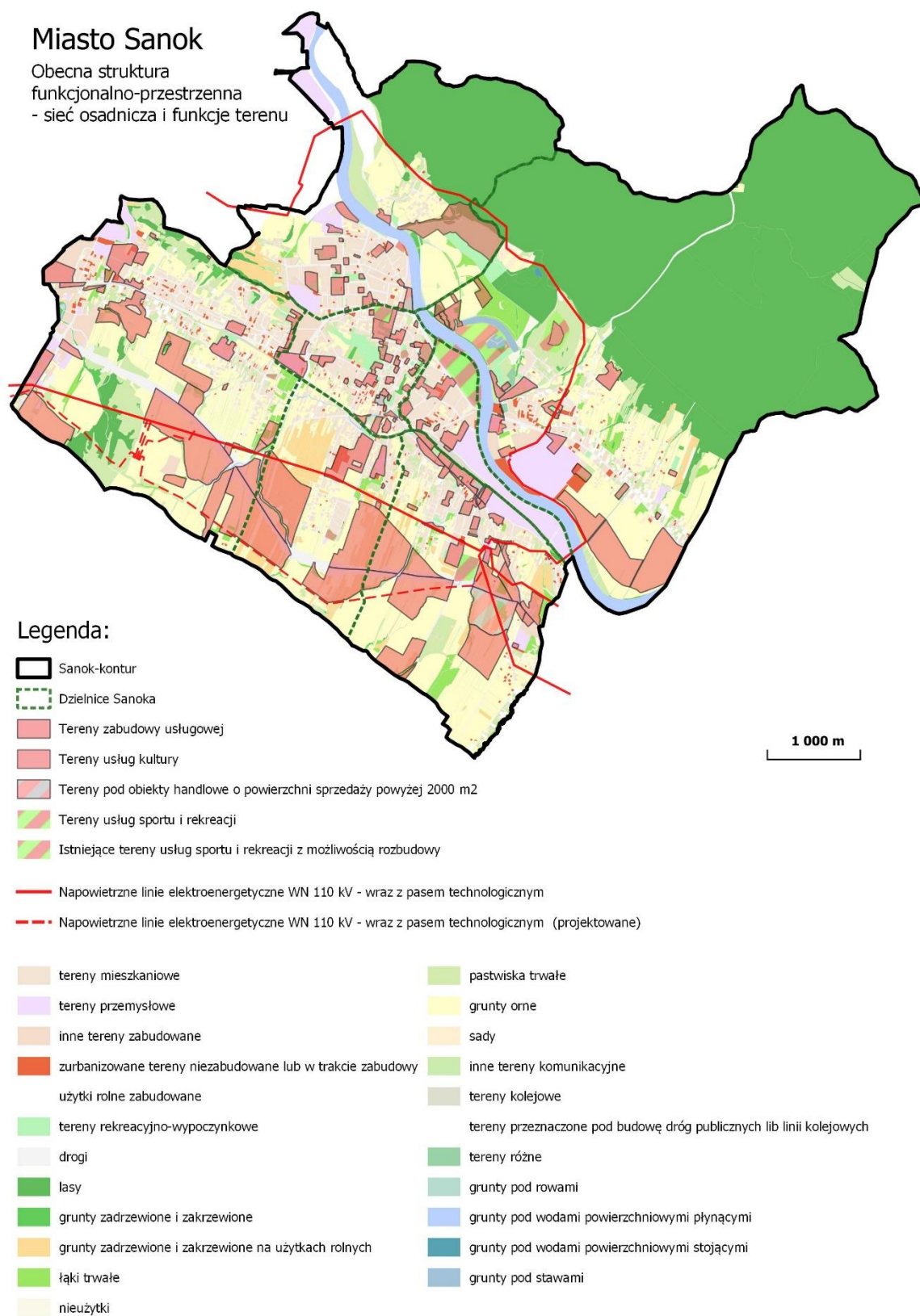
Polega on na solidarności międzypokoleniowej poprzez znajdowanie rozwiązań gwarantujących dalszy rozwój, które pozwalają na aktywne włączenie w procesy rozwojowe wszystkich grup społecznych, dając im jednocześnie możliwość czerpania korzyści ze wzrostu gospodarczego. Ważnym aspektem przedstawionego modelu rozwoju jest zacieśnienie współpracy różnych podmiotów, instytucji administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz relacji z mieszkańcami Miasta. Umożliwia to wzajemne uzupełnianie działań, zwiększenie efektywności oraz zwiększenie potencjału, co spowoduje lepsze wykorzystanie zasobów materialnych i niematerialnych na rzecz rozwoju gospodarczego i dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców Miasta.

8.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obrazuje strukturę przestrzenną Miasta, określając obecny stan Miasta oraz lokalizacje poszczególnych zadań inwestycyjnych planowanych do realizacji.

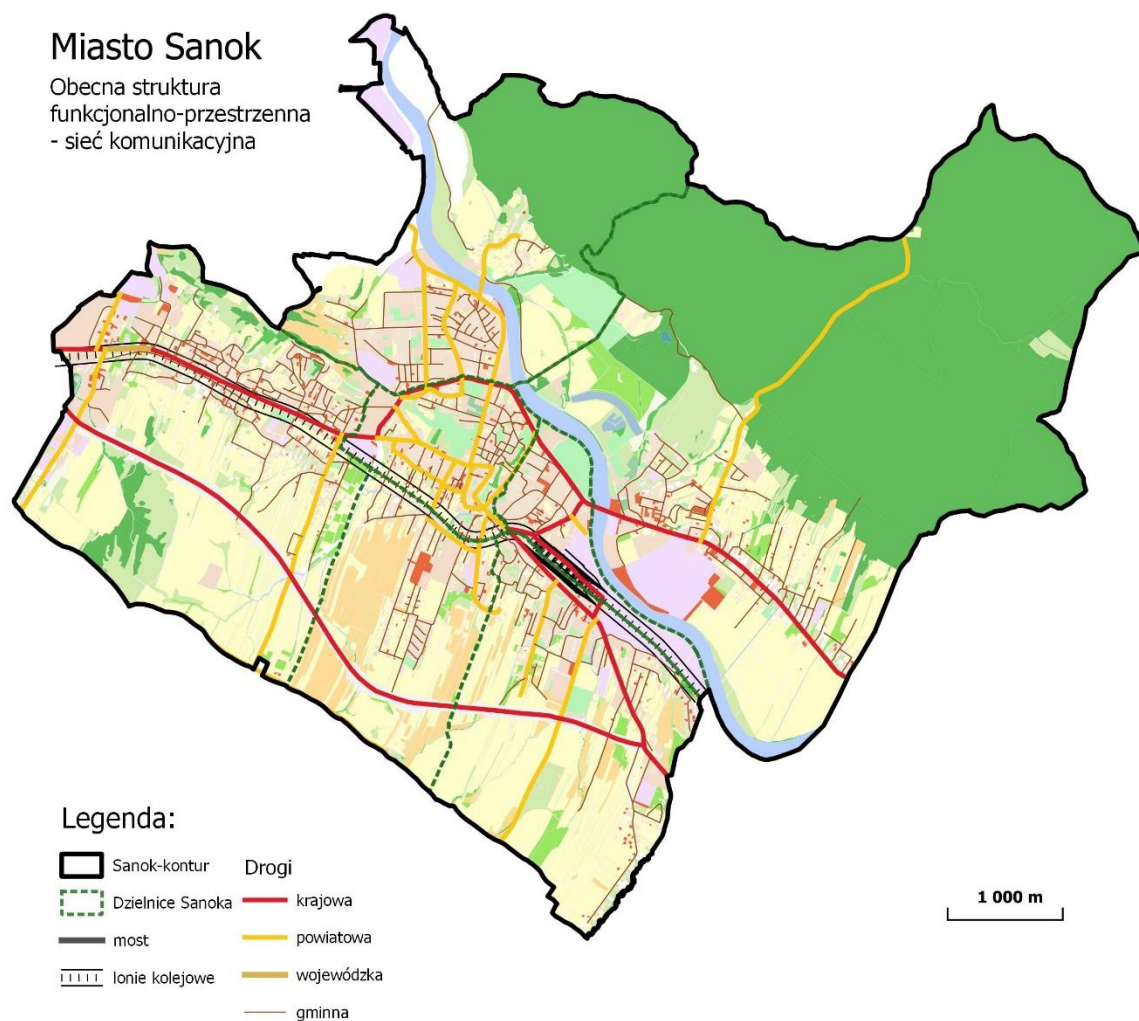
Na poniższych mapach przedstawiono sieć osadniczą Miasta, obszary o kluczowych funkcjach dla rozwoju, powiązania infrastrukturalne, sieć ekologiczną i inne obszary istotne z punktu widzenia Miasta.

Rysunek 3. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – sieć osadnicza i funkcje terenu

Źródło: Zasoby Urzędu Miasta Sanoka

Rysunek 4. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – sieć komunikacyjna

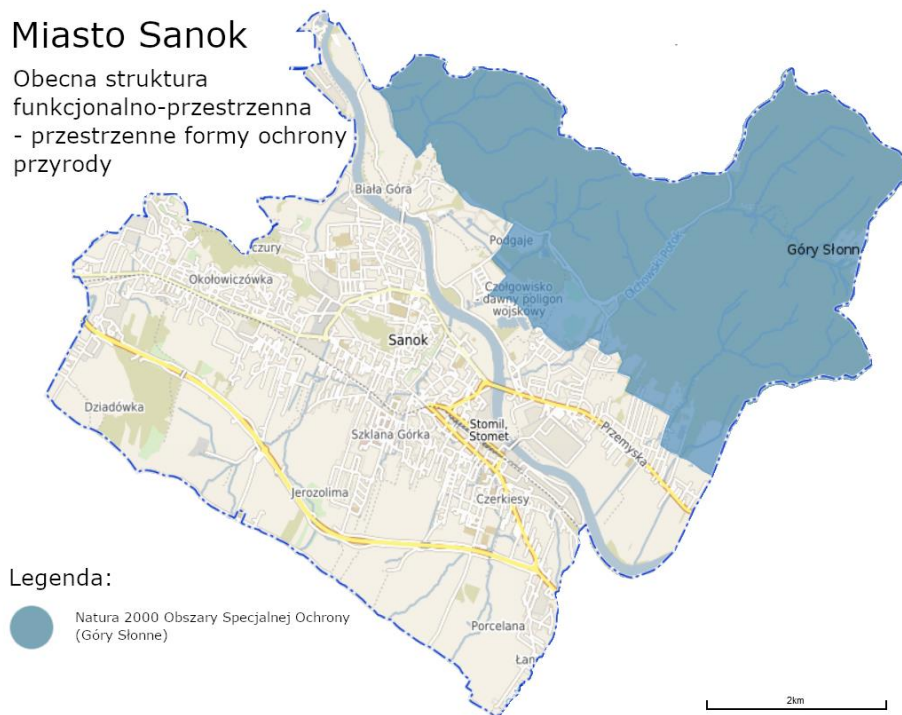

Źródło: Zasoby Urzędu Miasta Sanoka

Rysunek 5. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – przestrzenne formy ochrony przyrody cz. 1

Miasto Sanok

Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna - przestrzenne formy ochrony przyrody

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://sanocki.e-mapa.net/>

Rysunek 6. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – przestrzenne formy ochrony przyrody cz. 2

Miasto Sanok

Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna - przestrzenne formy ochrony przyrody

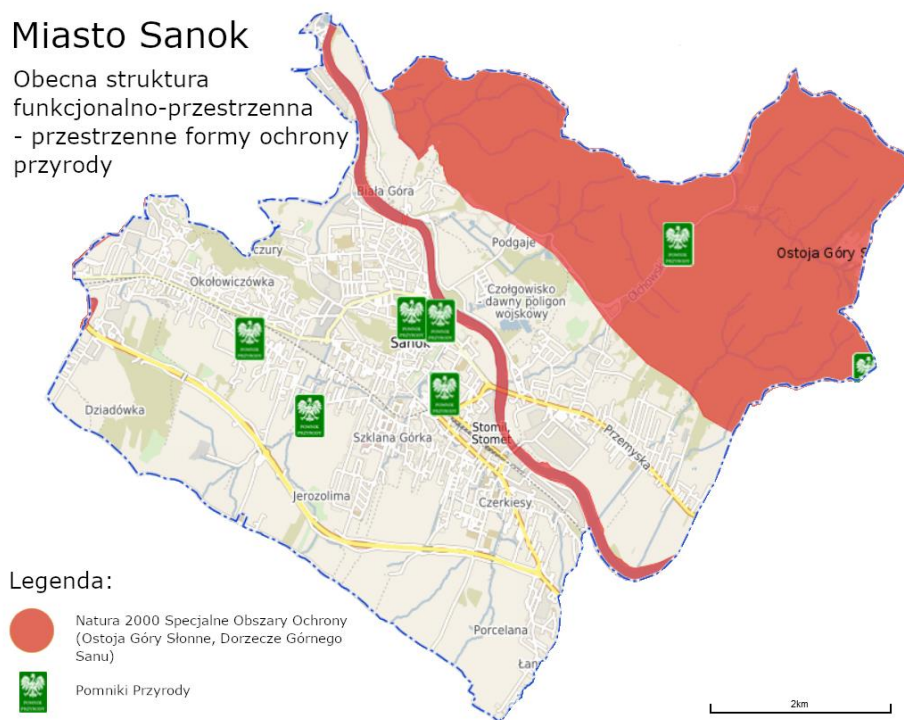

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://sanocki.e-mapa.net/>

Rysunek 7. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – przestrzenne formy ochrony przyrody cz. 3

Miasto Sanok

Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna - przestrzenne formy ochrony przyrody

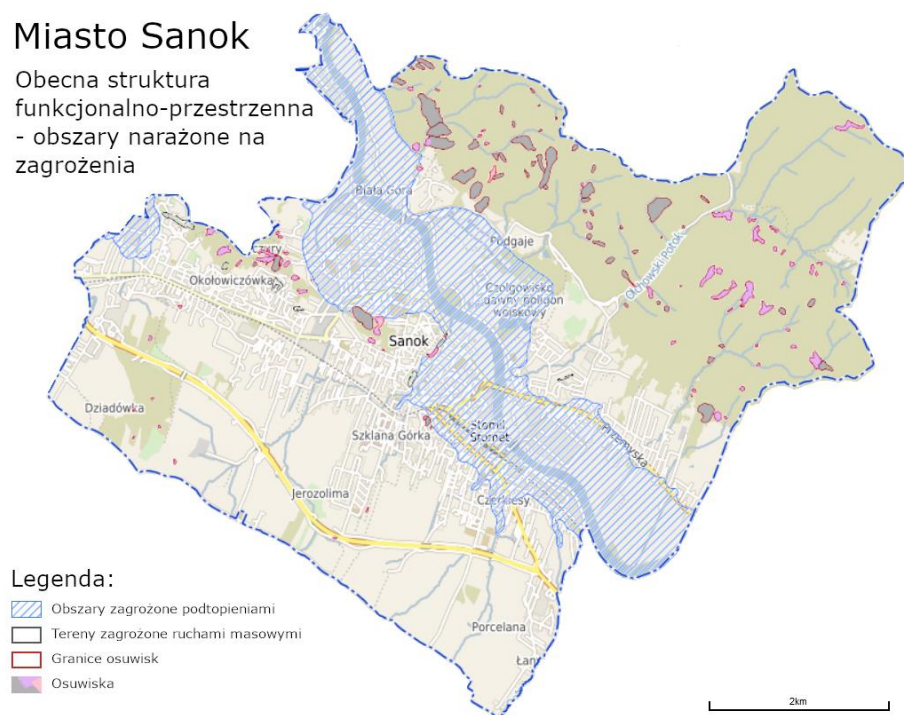

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://sanocki.e-mapa.net/>

Rysunek 8. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – obszary narażone na zagrożenia

Miasto Sanok

Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna - obszary narażone na zagrożenia

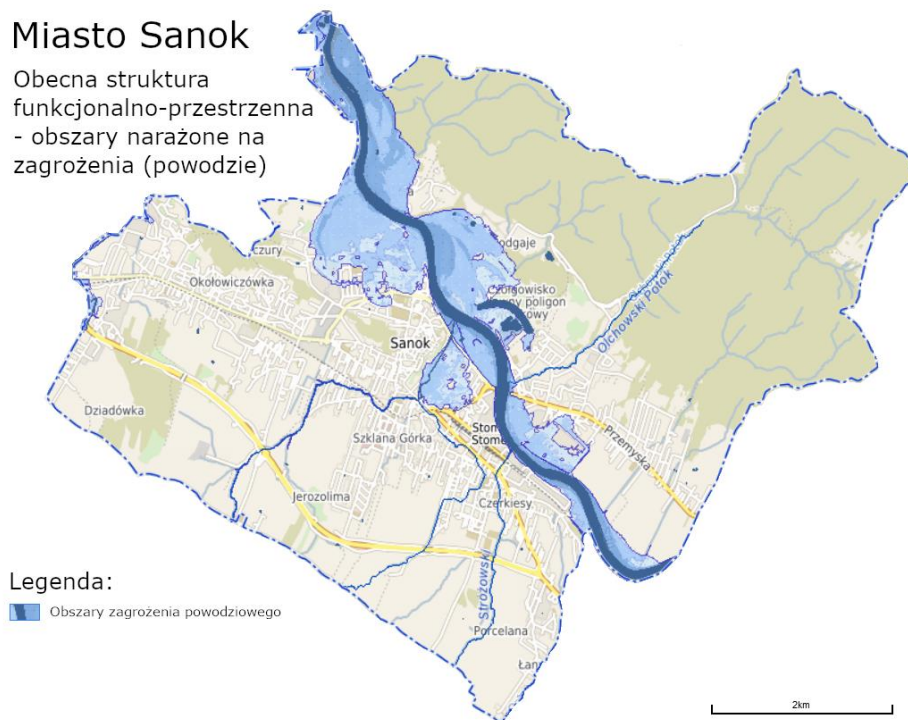

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://sanocki.e-mapa.net/>

Rysunek 9. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – obszary narażone na zagrożenia (powodzie)

Miasto Sanok

Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna
- obszary narażone na zagrożenia (powodzie)

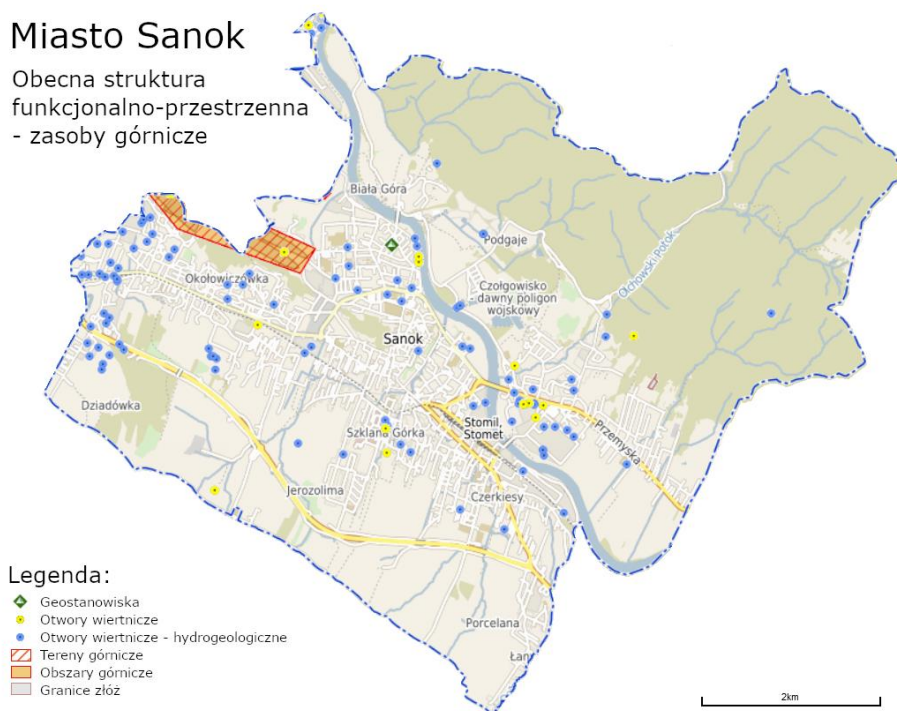

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://sanocki.e-mapa.net/>

Rysunek 10. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – zasoby górnicze

Miasto Sanok

Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna
- zasoby górnicze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://sanocki.e-mapa.net/>

Do najważniejszych zadań inwestycyjnych należą:

1. Infrastruktura komunalna:

- Porządkowanie gospodarki wodociągowej poprzez budowę, przebudowę i rozbudowę sieci wodociągowej, ujęć wody, studni, pompowni wody i infrastruktury towarzyszącej na terenie Miasta Sanoka
- Kompleksowe uporządkowanie systemu kanalizacji odprowadzającej wody deszczowe i ścieki z budynków mieszkalnych
- Przebudowa magistrali wodociągowej ze Stacji Uzdatniania Wody w Zasławiu do Sanoka
- Budowa magistrali Trepcza-Dąbrówka
- Kompleksowe uzbrojenie terenu przy ul. Ustrzyckiej w Sanoku – MPZP Robotnicza

2. Infrastruktura komunikacyjna – w zakresie dróg:

- Przebudowa, budowa i remont mostu, dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich na terenie Miasta Sanoka, w tym:
 - Budowa mostu na rzece San wraz z budową dróg dojazdowych i skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 886 (ul. Królowej Bony)
 - Budowa drogi łączącej ul. Okulickiego w Sanoku z obwodnicą miasta Sanoka
 - Budowa łącznika ul. Drzymały z ul. Konopnickiej i drogą wojewódzką nr 886
 - Budowa drogi łączącej ul. Działkową z ul. Sanocką
 - Budowa drogi łączącej ul. Kenara z ul. Działkową
 - Budowa drogi łączącej ul. Łany z ul. Stróżowską w Sanoku
 - Budowa dróg gminnych ul. Kenara, ul. Jagodowej oraz przebudowa drogi gminnej ul. Głowackiego
 - Budowa drogi śródmiejskiej od ul. Rymanowskiej do skrzyżowania z ulicą Podgórze
 - Budowa drogi gminnej łączącej ul. Władysława Jagiełły z ul. Kólkową poprzez ul. Olchowiecką
- Budowa i przebudowa chodników na terenie Miasta Sanoka
- Budowa nowego, modernizacja i rozbudowa oświetlenia drogowego na terenie Miasta Sanoka

3. Infrastruktura komunikacyjna – w zakresie zrównoważonej mobilności i transportu zbiorowego:

- Zakup zeroemisyjnych i niskoemisyjnych autobusów
- Rozbudowa systemu informacji pasażerskiej
- Budowa multimodalnych przystanków autobusowych z instalacją OZE wraz zatokami
- Zwiększenie liczby przystanków kolejowych na terenie miasta i uruchomienie szybkiej kolei miejskiej
- Budowa wiaduktu nad linią kolejową łączącego ul. Tysiąclecia z ul. Iwaszkiewicza wraz z budową skrzyżowania ul. Krakowskiej, Rymanowskiej, Tysiąclecia i Iwaszkiewicza w Sanoku
- Przebudowa skrzyżowania ul. Lipińskiego i Jagiellońskiej z linią kolejową (przejazd pod linią kolejową)
- Budowa przejścia podziemnego pod ul. Królowej Bony na teren MOSiR w Sanoku
- Rozbudowa infrastruktury ścieżek rowerowych
- Remaszrutyzacja połączeń transportu zbiorowego w celu stworzenia sprawnej sieci komunikacyjnej i przesiadkowej

- Budowa pętli autobusowej wraz z parkingiem park&ride przy skrzyżowaniu ul. Okulickiego i ul. Krakowskiej
 - Przebudowa ul. Kółkowej wraz z budową pętli autobusowej przy cmentarzu olchowieckim
 - Rozbudowa sieci połączeń komunikacyjnych miasta Sanoka z wykorzystaniem taboru autobusowego zero i niskoemisyjnego oraz przyległych gmin w ramach zawartego porozumienia komunikacyjnego
 - Budowa stacji ładowania H2 i szybkiego ładowania
 - Przebudowa ul. Rybickiego wraz z budową multimodalnej pętli autobusowej przy Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku
4. Infrastruktura w zakresie adaptacji do zmian klimatu:
- Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym oraz tworzenie biologicznych barier pochłaniających pyły PM10 i PM2,5 poprzez tworzenie pasów zieleni wysokiej na terenach zurbanizowanych (nasadzenia drzew w pasach drogowych, i na działkach mienia komunalnego w sąsiedztwie dróg i terenów z zabudową domów jednorodzinnych)
 - Zielono-niebieska infrastruktura w dolinie potoku Osib w Sanoku
 - Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na północnym zboczu Góry Parkowej powyżej Źródełka Chopina
 - Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na południowym zboczu Góry Parkowej przy ul. T. Kościuszki
 - Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na skarpie miejskiej poniżej Placu Św. Jana przy Schodach Zamkowych
5. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna:
- Kompleksowa modernizacja infrastruktury sportowej na terenie MOSiR w Sanoku:
 - Modernizacja hali widowiskowo-sportowej „Arena Sanok” Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Sanoku
 - Budowa kortów tenisowych wraz z zadaszeniem dwóch kortów
 - Przepompownia ścieków – CRIŚ
 - Budowa lodowiska wewnątrz toru lodowego oraz boiska wielofunkcyjnego wewnątrz toru lodowego o twardej nawierzchni
 - Przejście podziemne na obiekty znajdujące się wewnątrz toru lodowego
 - Boisko o sztucznej nawierzchni wraz z ogrodzeniem + oświetlenie – Błonie
 - Stadion „Wierchy” – wieża telewizyjna + maszty
 - Modernizacja i przebudowa Domu Sportowca – budowa windy, przeniesienie recepcji wraz z remontem aktualnego zaplecza recepcji, przebudowa kuchni wraz z powiększeniem stołówki
 - Zadaszenie toru lodowego Błonie
 - Kompleksowa przebudowa ogródka Jordanowskiego przy ul. Langiewicza, Łaziennej, 800-lecia, Kawczyńskiego
 - Modernizacja terenu rekreacyjnego przy ul. Okrzei
 - Rozwój istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej
 - Rewitalizacja Góry Parkowej – Rewitalizacja Kopca Mickiewicza i Źródełka Szopena wraz z budową wieży widokowej w miejscu istniejącej platformy widokowej
 - Budowa infrastruktury przystani kajakowej przy ul. Międzybrodzkiej w Sanoku
 - Budowa tężni solankowej przy ul. Gajowej

6. Infrastruktura kulturalno-edukacyjna

- Rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 6 im. Jana Pawła II w Sanoku, ul. Przemyska 80
- Rozbudowa Żłobka samorządowego nr 1 w Sanoku, ul. Podgórze 24
- Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 4 im. Ks. Zdzisława Jastrzębiec Peszkowskiego w Sanoku, ul. Sadowa 12
- Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 1 im. Gen. Bronisława Prugara – Ketlinga w Sanoku, Al. Szwajcarii 5
- Modernizacja Samorządowego Przedszkola Publicznego Nr 2 w Sanoku
- Budowa sali gimnastycznej przy szkole podstawowej nr 2 ul. Rymanowska Sanoku
- Rozbudowa i modernizacja szkolnej infrastruktury sportowej
- Poprawa infrastruktury służącej realizacji zadań w zakresie wychowania przedszkolnego oraz szkolnego
- Modernizacja, rozbudowa i przebudowa instytucji kultury na terenie Miasta Sanoka
- Budowa Sali widowiskowej na zapleczu i działce sąsiadującej z Sanockim Domem Kultury
- Budowa amfiteatru przy ul. Gajowej wraz z autocampingiem wg wytycznych Polskiej Federacji Campingu i Caravaningu i polem namiotowym, w celu utworzenia kompleksu koncertowo-pobyтового
- Utworzenie Małego Centrum Nauki KOPERNIK – Strefy Odkrywania Wyobraźni i Aktywności w Sanoku w budynku po G3 przy ul. Lipińskiego
- Ochrona i rewaloryzacja zabytków i opieka nad zabytkami
- Rewitalizacja kamienic pod zegarem (ul. Rynek)
- Rewitalizacja otoczenia budynku cerkwi przy ul. Zamkowej

7. Infrastruktura społeczno-gospodarcza:

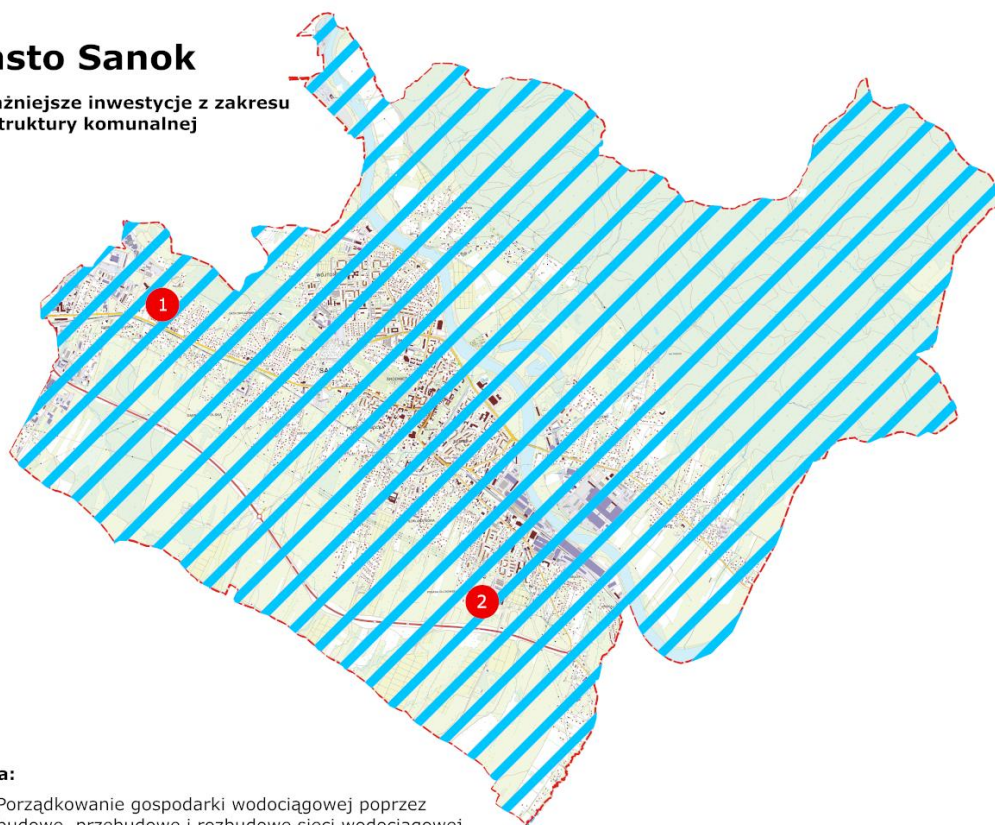
- Budowa Domu Pomocy Społecznej przy ul. Gajowej
- Budowa Środowiskowego Domu Samopomocy przy ul. Gajowej
- Budowa Dziennego Domu Seniora przy ul. Gajowej
- Budowa mieszkania komunalnego lub chronionego dla osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą
- Budowa bloków komunalnych przy ul. Ustrzyckiej w Sanoku
- Przebudowa strychów w budynkach komunalnych z przeznaczeniem na mieszkania stanowiące zasób Miasta Sanoka
- Poszerzenie cmentarza komunalnego Południowego przy ul. Ustronie wraz z budową kaplicy przedpogrzebowej
- Rozbudowa cmentarza Posada przy ul. Lipińskiego
- Kontynuacja cyfryzacji Urzędu Miasta wraz z zapewnieniem cyberbezpieczeństwa
- Wdrażanie systemów SMART CITY
- Dostosowanie warunków pracy dla potrzeb pracowników Urzędu Miasta z uwzględnieniem przepisów związanych z dostępnością architektoniczną, cyfrową i informacyjno-komunikacyjną dla osób korzystających z usług urzędu
- Rozwój (budowa/modernizacja) infrastruktury na potrzeby POZ
- Zakup sprzętu medycznego oraz wyposażenia niezbędnego do świadczenia usług medycznych przez POZ
- Rozbudowa wizyjnego monitoringu miejskiego
- Zagospodarowanie terenów w sąsiedztwie budynków stanowiących mieszkaniowy zasób miasta przy ulicach: Bema, Młynarska, Przemyska, Podgórze, Heweliusza, Okulickiego

- Kompleksowa rewitalizacja na terenie Miasta Sanoka, w tym rewitalizacja budynków mienia komunalnego wraz z otoczeniem w zabudowie staromiejskiej przy ulicach: Rynek, Franciszkańska, 3 Maja, Piłsudskiego, Jagiellońska, Kościuszki, Plac św. Michała, Plac św. Jana, ul. Sobieskiego, Zamkowa, Żydowska, Łazienna, Grzegorza z Sanoka
 - Rewitalizacja terenu przy ul. Piastowskiej
 - Uzbrojenie terenów strefy aktywności gospodarczej przy ul. Okulickiego w Sanoku
 - Budowa inkubatora gospodarczego przy ul. Okulickiego w Sanoku
 - Utworzenie strefy inwestycyjnej w dzielnicy Olchowce
8. Infrastruktura technologii wodorowej:
- Budowa elektrolizerów oraz ogniw paliwowych
 - Budowa elektrowni OZE oraz magazynów energii i sieci energetycznej
 - Modernizacja i rozbudowa Oczyszczalni Ścieków i Ujęcia Wody poprzez budowę lub przebudowę komór fermentacyjnych oraz budowę systemu kogeneracji, a także modernizacja pompowni wody surowej i uzdatnionej z wymianą pomp, budowa systemu SCADA, roboty remontowe jazu piętrzącego na rzece San, termomodernizacja budynków technologicznych
 - Modernizacja źródła ciepła poprzez budowę kotła na biomasę o mocy nominalnej 7MW oraz budowę agregatu kogeneracyjnego na terenie kotłowni Kiczury
 - Budowa zeroemisyjnej elektrociepłowni, kolektorów ciepła i rozbudowa sieci ciepłowniczej
 - Budowa generatora amoniaku na potrzeby branży chemicznej lub jako magazyn energii
 - Produkcja tlenu medycznego do zaopatrywania lokalnych szpitali i placówek zdrowotnych
9. Energooszczędne budownictwo i OZE:
- Kompleksowa termomodernizacja budynku Urzędu Miasta, w tym wykonanie remontu dachu starej części Urzędu Miasta
 - Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła w domach prywatnych na terenie Miasta Sanoka
 - Rozwój odnawialnych źródeł energii poprzez montaż mikroinstalacji u mieszkańców na terenie Miasta Sanoka
 - Realizacja projektów ograniczających niską emisję na terenie poprzez budowę instalacji OZE na oraz przy budynkach użyteczności publicznej
 - Budowa farm fotowoltaicznych wraz z magazynami energii na terenie Miasta Sanoka
 - Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej
 - Modernizacja pomieszczeń archiwum zakładowego Urzędu Miasta Sanoka

Rysunek 11. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury komunalnej

Miasto Sanok

Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury komunalnej

Legenda:

Porządkowanie gospodarki wodociągowej poprzez budowę, przebudowę i rozbudowę sieci wodociągowej, ujęć wody, studni, pompowni wody i infrastruktury towarzyszącej na terenie Miasta Sanoka
Kompleksowe uporządkowanie systemu kanalizacji odprowadzającej wody deszczowe i ścieki z budynków mieszkalnych
Przebudowa magistrali wodociągowej ze Stacji Uzdatniania Wody w Zasławiu do Sanoka

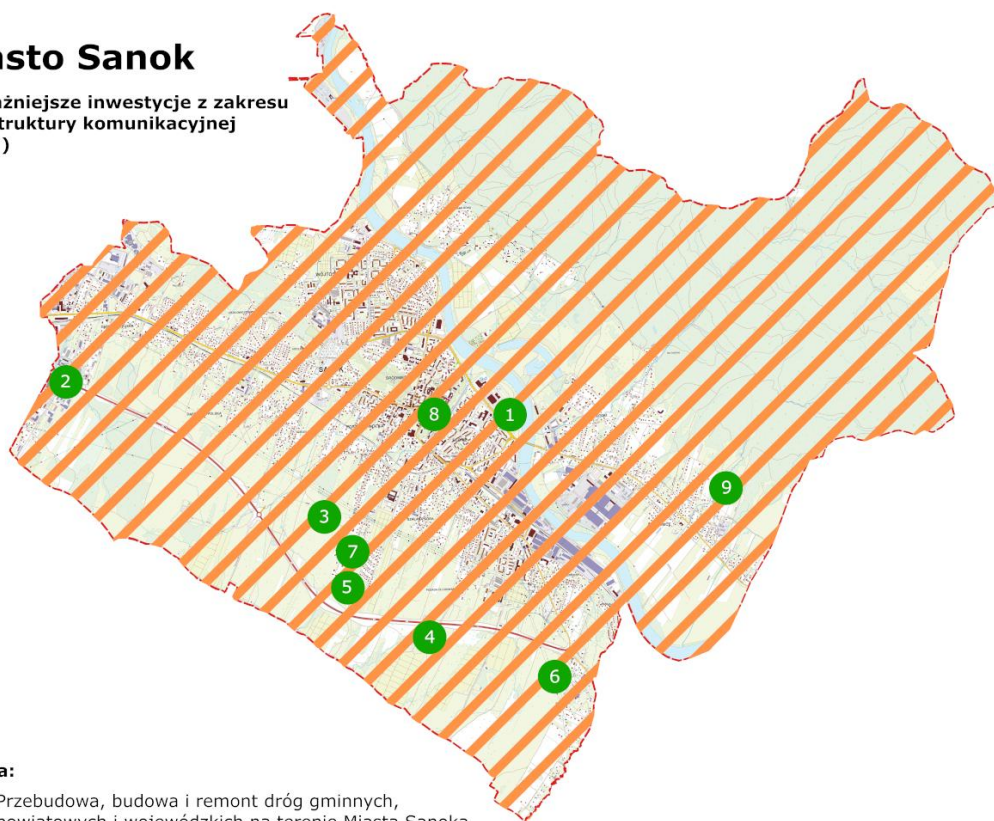
1. Budowa magistrali Trepcza-Dąbrówka
2. Kompleksowe uzbrojenie terenu przy ul. Ustrzyckiej w Sanoku – MPZP Robotnicza

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 12. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury komunikacyjnej (drogi)

Miasto Sanok

Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury komunikacyjnej (drogi)

Legenda:

Przebudowa, budowa i remont dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich na terenie Miasta Sanoka

Budowa i przebudowa chodników na terenie Miasta Sanoka

Budowa nowego, modernizacja i rozbudowa oświetlenia drogowego na terenie Miasta Sanoka

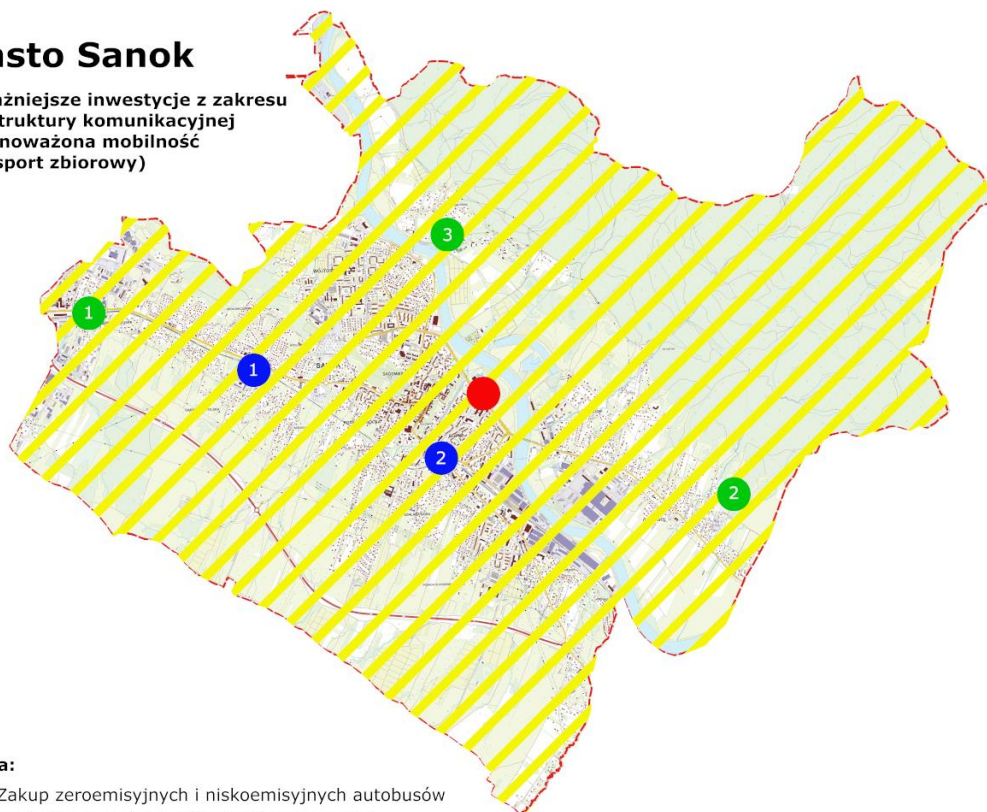
1. Budowa mostu na rzece San wraz z budową dróg dojazdowych i skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 886 (ul. Królowej Bony).
2. Budowa drogi łączącej ul. Okulickiego w Sanoku z obwodnicą miasta Sanoka.
3. Budowa łącznika ul. Drzymały z ul. Konopnickiej i drogą wojewódzką nr 886.
4. Budowa drogi łączącej ul. Działkową z ul. Sanocką.
5. Budowa drogi łączącej ul. Kenara z ul. Działkową.
6. Budowa drogi łączącej ul. Łany z ul. Stróżowską w Sanoku.
7. Budowa dróg gminnych ul. Kenara, ul. Jagodowej oraz przebudowa drogi gminnej ul. Głowackiego.
8. Budowa drogi śródmiejskiej od ul. Rymanowskiej do skrzyżowania z ulicą Podgórze.
9. Budowa drogi gminnej łączącej ul. Władysława Jagiełły z ul. Kółkową poprzez ul. Olchowiecką.

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 13. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury komunikacyjnej (zrównoważona mobilność i transport zbiorowy)

Miasto Sanok

Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury komunikacyjnej (zrównoważona mobilność i transport zbiorowy)

Legenda:

Zakup zeroemisyjnych i niskoemisyjnych autobusów

Rozbudowa systemu informacji pasażerskiej

Budowa multimodalnych przystanków autobusowych z instalacją OZE wraz z zatokami

Zwiększenie liczby przystanków kolejowych na terenie miasta i uruchomienie szybkiej kolei miejskiej

Rozbudowa infrastruktury ścieżek rowerowych

Remaryszutyżacja połączeń transportu zbiorowego w celu stworzenia sprawnej sieci komunikacyjnej i przesiadkowej

Rozbudowa sieci połączeń komunikacyjnych miasta Sanoka z wykorzystaniem taboru autobusowego zero i niskoemisyjnego

oraz przyległych gmin w ramach zawartego porozumienia komunikacyjnego

Budowa stacji ładowania H2 i szybkiego ładowania

1. Budowa wiaduktu nad linią kolejową łączącego ul. Tysiąclecia z ul. Iwaszkiewicza wraz z budową skrzyżowania ul. Krakowskiej, Rymanowskiej, Tysiąclecia i Iwaszkiewicza w Sanoku

2. Przebudowa skrzyżowania ul. Lipińskiego i Jagiellońskiej z linią kolejową (przejazd pod linią kolejową)

Budowa przejścia podziemnego pod ul. Królowej Bony na teren MOSiR w Sanoku

1. Budowa pętli autobusowej wraz z parkingiem park&ride przy skrzyżowaniu ul. Okulickiego i ul. Krakowskiej

2. Przebudowa ul. Kółkowej wraz z budową pętli autobusowej przy cmentarzu olchowieckim

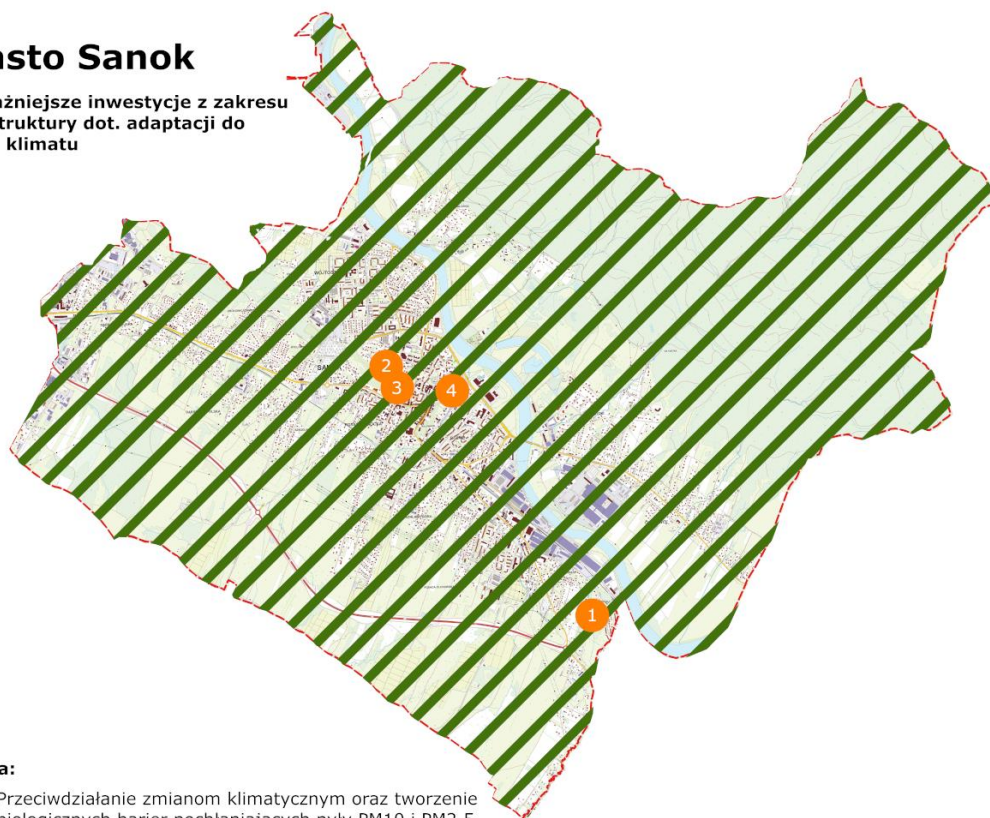
3. Przebudowa ul. Rybickiego wraz z budową multimodalnej pętli autobusowej przy Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 14. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury dot. adaptacji do zmian klimatu

Miasto Sanok

Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury dot. adaptacji do zmian klimatu

Legenda:

Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym oraz tworzenie biologicznych barier pochłaniających pyły PM10 i PM2,5 poprzez tworzenie pasów zieleni wysokiej na terenach zurbanizowanych (nasadzenia drzew w pasach drogowych i na działkach mienia komunalnego w sąsiedztwie dróg i terenów z zabudową domów jednorodzinnych)

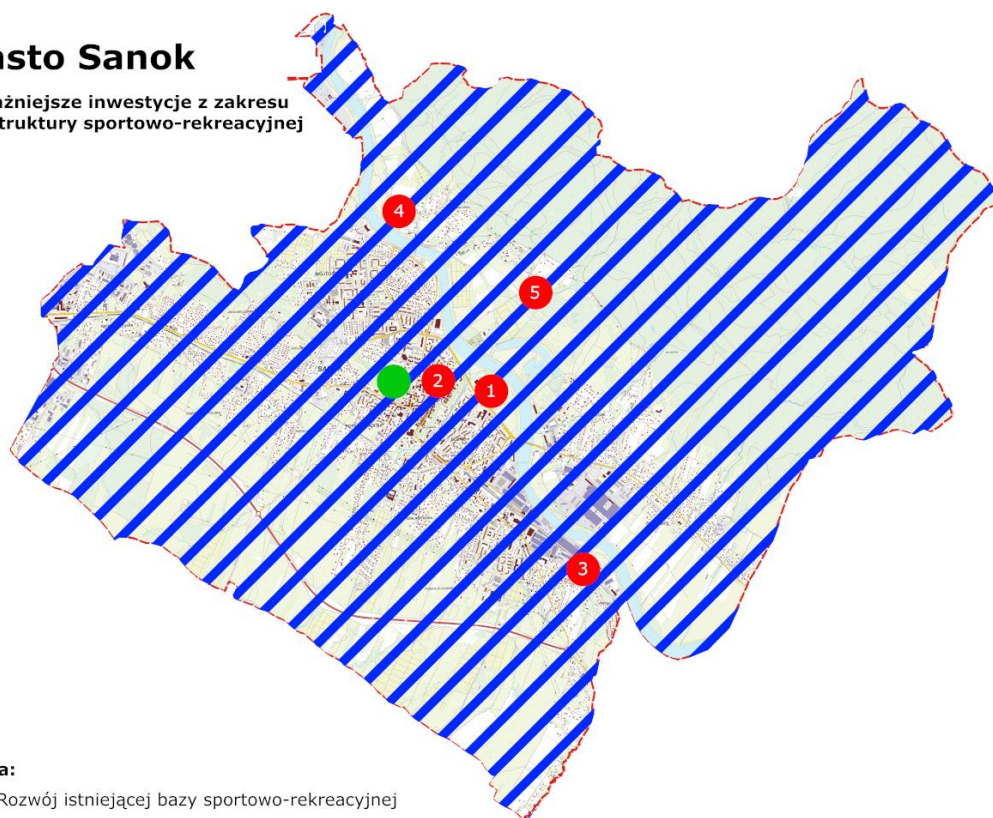
1. Zielono-niebieska infrastruktura w dolinie potoku Osib w Sanoku
2. Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na północnym zboczu Góry Parkowej powyżej Źródłka Chopina
3. Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na południowym zboczu Góry Parkowej przy ul. T. Kościuszki
4. Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na skarpie miejskiej poniżej Placu Św. Jana przy Schodach Zamkowych

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 15. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej

Miasto Sanok

Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej

Legenda:

Rozwój istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej

1. Kompleksowa modernizacja infrastruktury sportowej na terenie MOSiR w Sanoku
2. Kompleksowa przebudowa ogródka Jordanowskiego przy ul. Langiewicza
3. Modernizacja terenu rekreacyjnego przy ul. Okrzei
4. Budowa infrastruktury przystani kajakowej przy ul. Międzybrodzkiej w Sanoku
5. Budowa tężni solankowej przy ul. Gajowej

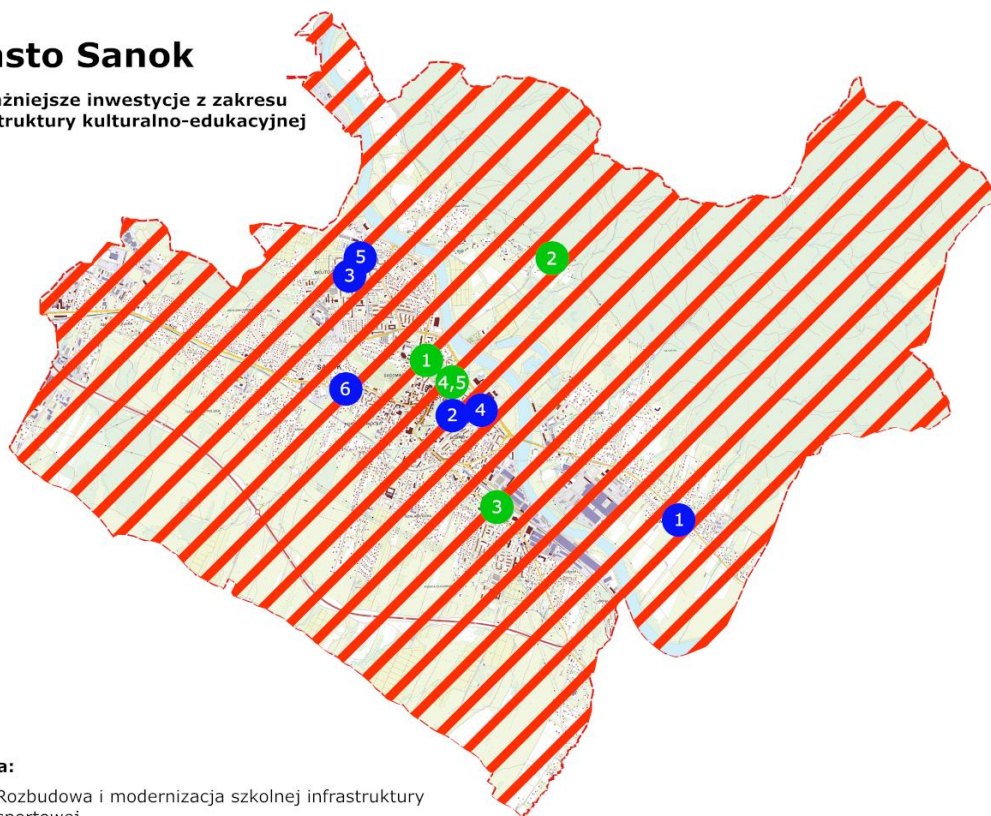
Rewitalizacja Góry Parkowej - Rewitalizacja Kopca Mickiewicza i Źródełka Szopena wraz z budową wieży widokowej w miejscu istniejącej platformy widokowej

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 16. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury kulturalno-edukacyjnej

Miasto Sanok

Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury kulturalno-edukacyjnej

Legenda:

Rozbudowa i modernizacja szkolnej infrastruktury sportowej

Poprawa infrastruktury służącej realizacji zadań w zakresie wychowania przedszkolnego oraz szkolnego

Modernizacja, rozbudowa i przebudowa instytucji kultury na terenie Miasta Sanoka

Ochrona i rewitalizacja zabytków i opieka nad zabytkami

1. Rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 6 im. Jana Pawła II w Sanoku, ul. Przemyska 80

2. Rozbudowa Żłobka samorządowego nr 1 w Sanoku, ul. Podgórze 24

3. Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 4 im. Ks. Zdzisława Jastrzębiec Peszkowskiego w Sanoku, ul. Sadowa 12

4. Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 1 im. Gen. Bronisława Prugara – Ketlinga w Sanoku, Al. Szwajcarii 5

5. Modernizacja Samorządowego Przedszkola Publicznego Nr 2 w Sanoku

6. Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej nr 2, ul. Rymanowska w Sanoku

1. Budowa Sali widowiskowej na zapleczu i działce sąsiadującej z Sanockim Domem Kultury

2. Budowa amfiteatru przy ul. Gajowej wraz z autocampingiem wg wytycznych Polskiej Federacji Campingu i Caravaningu i polem namiotowym, w celu utworzenia kompleksu koncertowo-pobyтового

3. Utworzenie Małego Centrum Nauki KOPERNIK – Strefy Odkrywania Wyobraźni i Aktywności w Sanoku w budynku po G3 przy ul. Lipińskiego

4. Rewitalizacja kamienic pod zegarem (ul. Rynek)

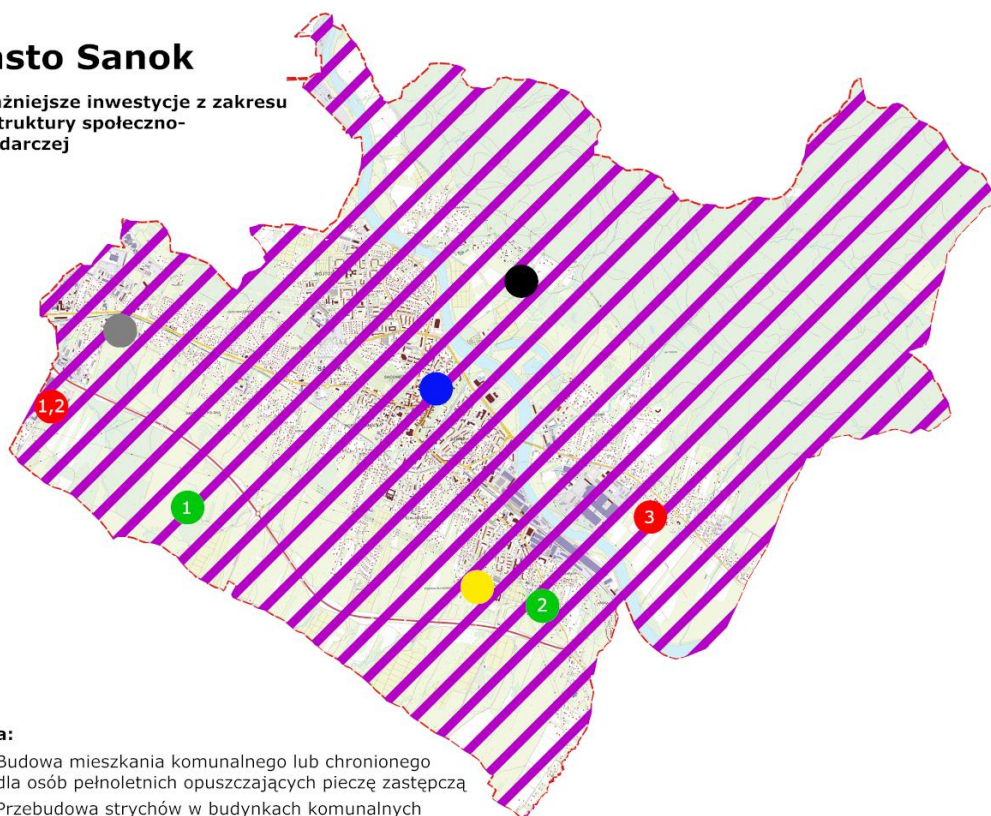
5. Rewitalizacja otoczenia budynku cerkwi przy ul. Zamkowej

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 17. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury społeczno-gospodarczej

Miasto Sanok

Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury społeczno-gospodarczej

Legenda:

Budowa mieszkania komunalnego lub chronionego dla osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą
Przebudowa strychów w budynkach komunalnych z przeznaczeniem na mieszkania stanowiące zasób Miasta Sanoka
Rozwój (budowa/modernizacja) infrastruktury na potrzeby POZ
Zakup sprzętu medycznego oraz wyposażenia niezbędnego do świadczenia usług medycznych przez POZ
Rozbudowa wizyjnego monitoringu miejskiego
Zagospodarowanie terenów w sąsiedztwie budynków stanowiących mieszkaniowy zasób miasta przy ulicach: Bema, Młynarska, Przemyska, Podgórze, Heweliusza, Okulickiego
Kompleksowa rewitalizacja na terenie Miasta Sanoka, w tym rewitalizacja budynków mienia komunalnego wraz z otoczeniem w zabudowie staromiejskiej przy ulicach: Rynek, Franciszkańska, 3 Maja, Piłsudskiego, Jagiellońska, Kościuszki, Plac św. Michała, Plac św. Jana, ul. Sobieskiego, Zamkowa, Żydowska, Łazienna, Grzegorza z Sanoka
Wdrażanie systemów SMART CITY

Kontynuacja cyfryzacji Urzędu Miasta wraz z zapewnieniem cyberbezpieczeństwa
Dostosowanie warunków pracy dla potrzeb pracowników Urzędu Miasta z uwzględnieniem przepisów związanych z dostępnością architektoniczną, cyfrową i informacyjno – komunikacyjną dla osób korzystających z usług urzędu

1. Poszerzenie cmentarza komunalnego Południowego przy ul. Ustronie wraz z budową kaplicy przedpogrzebowej
2. Rozbudowa cmentarza Posada przy ul. Lipińskiego

Budowa bloków komunalnych przy ul. Ustrzyckiej w Sanoku

1. Uzbrojenie terenów strefy aktywności gospodarczej przy ul. Okulickiego w Sanoku
2. Budowa inkubatora gospodarczego przy ul. Okulickiego w Sanoku
3. Utworzenie strefy inwestycyjnej w dzielnicy Olchowce

Budowa Domu Pomocy Społecznej przy ul. Gajowej
Budowa Środowiskowego Domu Samopomocy przy ul. Gajowej
Budowa Dziennego Domu Seniora przy ul. Gajowej

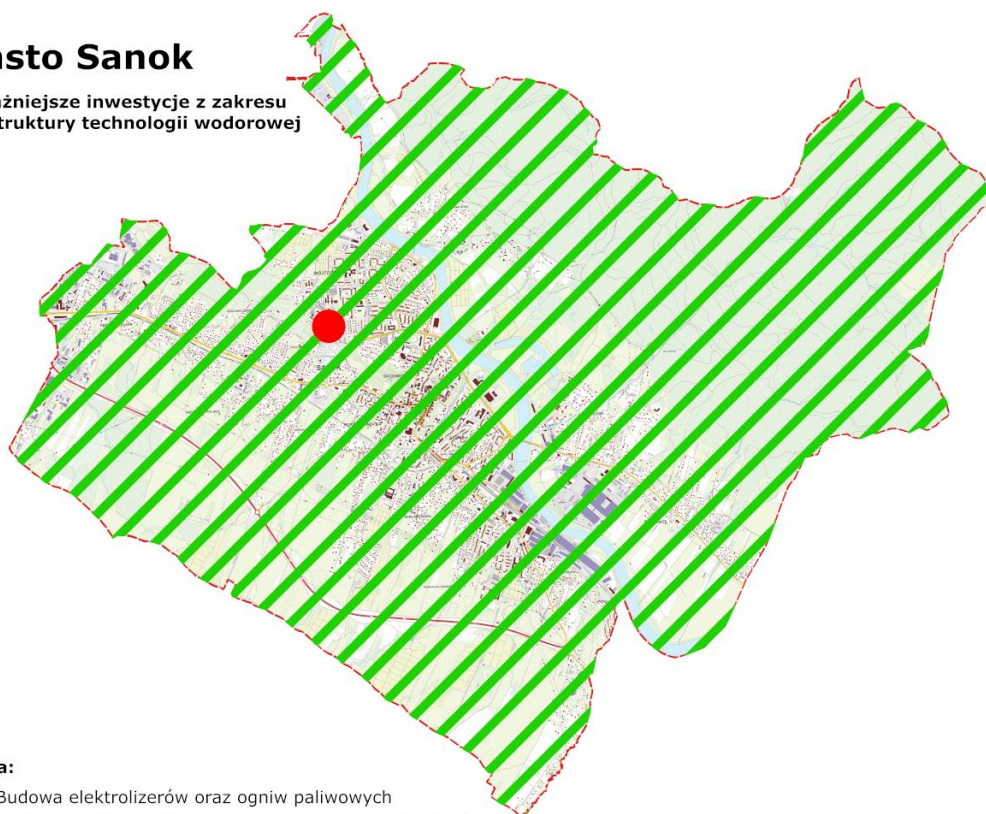
Rewitalizacja terenu przy ul. Piastowskiej

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 18. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury technologii wodorowej

Miasto Sanok

Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury technologii wodorowej

Legenda:

Budowa elektrolizerów oraz ogniw paliwowych

Budowa elektrowni OZE oraz magazynów energii i sieci energetycznej

Modernizacja i rozbudowa Oczyszczalni Ścieków i Ujęcia Wody poprzez budowę lub przebudowę komór fermentacyjnych oraz budowę systemu kogeneracji, a także modernizacja pompowni wody surowej i uzdatnionej z wymianą pomp, budowa systemu SCADA, roboty remontowe jazu piętrzącego na rzece San, termomodernizacja budynków technologicznych

Budowa zeroemisyjnej elektrociepłowni, kolektorów ciepła i rozbudowa sieci ciepłowniczej

Budowa generatora amoniaku na potrzeby branży chemicznej lub jako magazyn energii

Produkcja tlenu medycznego do zaopatrywania lokalnych szpitali i placówek zdrowotnych

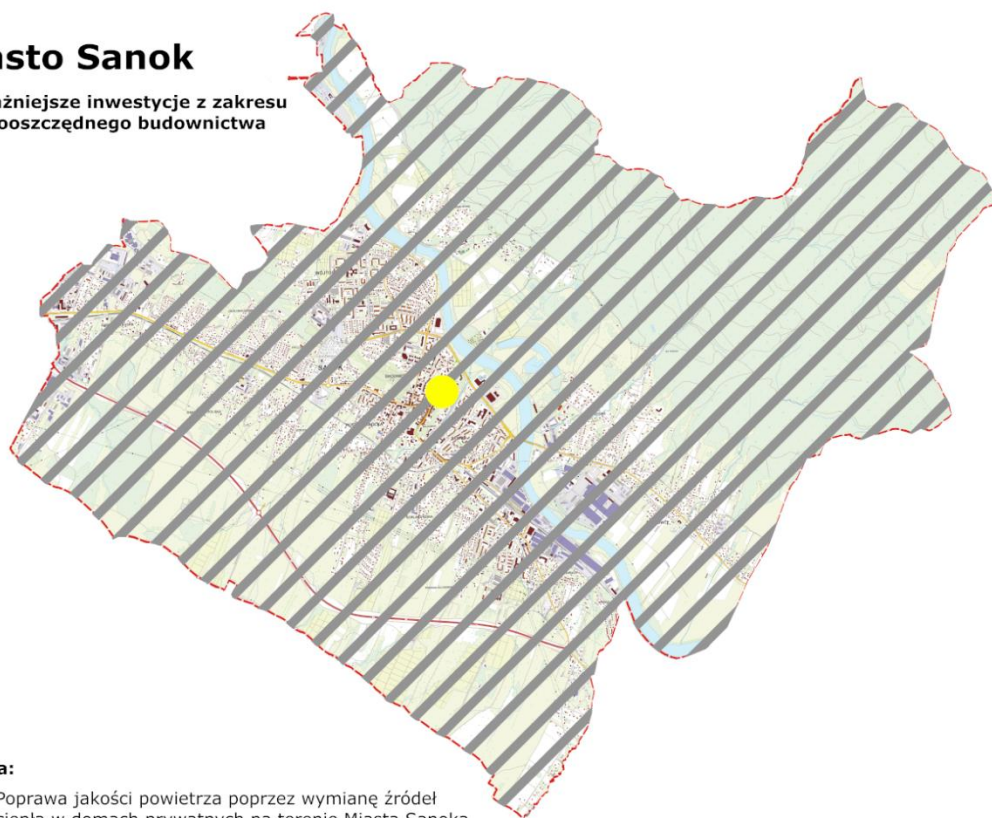
Modernizacja źródła ciepła poprzez budowę kotła na biomasę o mocy nominalnej 7MW oraz budowę agregatu kogeneracyjnego na terenie kotłowni Kiczury

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 19. Najważniejsze inwestycje z zakresu energooszczędnego budownictwa i OZE

Miasto Sanok

Najważniejsze inwestycje z zakresu energooszczędnego budownictwa i OZE

Legenda:

Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła w domach prywatnych na terenie Miasta Sanoka

Rozwój odnawialnych źródeł energii poprzez montaż mikroinstalacji u mieszkańców na terenie Miasta Sanoka

Realizacja projektów ograniczających niską emisję na terenie Miasta poprzez budowę instalacji OZE na oraz przy budynkach użyteczności publicznej

Budowa farm fotowoltaicznych wraz z magazynami energii na terenie Miasta Sanoka

Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej

Kompleksowa termomodernizacja budynku Urzędu Miasta, w tym wykonanie remontu dachu starej części Urzędu Miasta
Modernizacja pomieszczeń archiwum zakładowego Urzędu Miasta Sanoka

Źródło: Opracowanie własne

8.4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Mieście

W Strategii Rozwoju określono zakres kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Mieście Sanoku – w tabeli poniżej przedstawiono rekomendacje w tym zakresie. Sygnalizują one jakie działania planistyczne są niezbędne do realizacji Strategii.

Tabela 38. Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Mieście Sanoku

Obszar	Charakterystyka	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
Tereny o funkcjach mieszkaniowych	Tereny mieszkaniowe, głównie zabudowa wielorodzinna, jednorodzinna i zagrodowa zlokalizowane wzdłuż dróg Miasta Sanoka.	➤ Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez budowę infrastruktury technicznej ➤ Zwiększenie atrakcyjności osadniczej Miasta ➤ Zachowanie ładu przestrzennego na terenie Miasta	➤ Kontynuowanie prowadzonej polityki przestrzennej poprzez uchwalanie nowych planów zagospodarowania przestrzennego dla budownictwa mieszkaniowego ➤ Poprawa dostępności infrastruktury komunalnej (budowa wodociągów oraz kanalizacji) ➤ Poprawa dostępności komunikacji (np. poprzez budowę dróg i chodników)
Tereny o funkcjach usługowych, w tym użyteczności publicznej	Na terenie Miasta zlokalizowane są instytucje i obiekty użyteczności publicznej oraz punkty handlowo-usługowe.	➤ Zapewnienie wysokiej jakości dostępu do usług ➤ Zwiększenie potencjału gospodarczego (wsparcie istniejących funkcji usługowych) ➤ Wsparcie rozwoju nowych przedsiębiorstw	➤ Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (np. poprzez budowę dróg i chodników) ➤ Modernizacja energetyczna budynków ➤ Zapewnienie odpowiedniej ilości miejsc parkingowych przy budynkach użyteczności publicznej (w tym miejsc dla osób niepełnosprawnych) ➤ Kształtowanie struktury przestrzennej, która uwypukli znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach
Tereny stref gospodarczych	Obszary pełniące ważną rolę dla rozwoju gospodarczego Miasta.	➤ Wzrost atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej Miasta ➤ Uzbieranie terenów na terenie Miasta w infrastrukturę techniczną	➤ Poprawa dostępności infrastruktury komunalnej (budowa wodociągów oraz kanalizacji) ➤ Inwestycje w zakresie wdrożenia technologii wodorowej ➤ Poprawa sieci drogowej na terenie Miasta Sanoka ➤ Wprowadzania elementów ograniczających negatywne oddziaływanie terenów aktywności gospodarczej na zabudowę mieszkaniową
Tereny rolnicze	Użytki rolne stanowią znaczną część obszaru Miasta Sanoka i obejmują one grunty orne, łąki, pastwiska oraz sady.	➤ Ochrona gleb wysokiej jakości w Mieście ➤ Ochrona systemu przyrodniczego	➤ Utrzymanie kompleksów użytków rolnych na terenie Miasta ➤ Umożliwianie przekształcania gruntów rolnych w tereny o innym przeznaczeniu (np. mieszkaniowym)

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

			➤ Zalesianie gruntów ornych o najniższych klasach bonitacyjnych
Tereny zieleni	Lasy zajmują stosunkowo dużą powierzchnię Miasta, wskaźnik lesistości w Sanoku jest wyższy niż wskaźnik dla Polski. Część Miasta objęta jest obszarem Natura 2000.	➤ Ochrona lasów na terenie Miasta ➤ Ochrona bioróżnorodności biologicznej ➤ Wykorzystanie potencjału przyrodniczego do stworzenia form aktywnego spędzania wolnego czasu	➤ Wprowadzenie zakazu podejmowania inwestycji, które mogłyby negatywnie wpłynąć na środowisko ➤ Zachowanie istniejących lasów oraz tworzenie warunków do nasadzania nowych ➤ Organizacja szlaków pieszo-rowerowych
Wody	Rzeki, zbiorniki i ciek wodne na terenie Miasta oraz ich bezpośrednie otoczenie.	➤ Poprawa jakości wód na terenie Miasta ➤ Zachowanie istniejącego systemu zbiorników i cieków wodnych	➤ Wprowadzenie zakazu podejmowania inwestycji, które mogłyby negatywnie wpłynąć na środowisko ➤ Ochrona bezpośredniej otuliny cieków wodnych

Źródło: Opracowanie własne

8.5. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia

W poniższych tabelach wskazano oczekiwane rezultaty planowanych do wdrożenia działań w ramach poszczególnych obszarów określonych w niniejszej Strategii Rozwoju, które wpłynąć mają na osiągnięcie poszczególnych celów operacyjnych i strategicznych. Ocena stopnia osiągnięcia założonych rezultatów będzie przeprowadzana poprzez wykorzystanie wskaźników produktu i rezultatu określonych dla poszczególnych celów operacyjnych. W ten sposób uzyskane zostaną całościowe informacje na temat efektów bezpośrednich wynikających z realizacji poszczególnych działań w ramach Strategii, jak i efektów, które będą odczuwalne w dalszej perspektywie.

Poziom osiągnięcia wskaźników będzie mierzony cyklicznie poprzez porównanie wartości osiągniętej w badanym okresie do wartości bazowej, określonej dla roku bazowego (tj. 2020 r.). Monitoring będzie prowadzony zarówno w zakresie poszczególnych przedsięwzięć, jak i całościowej realizacji celów Strategii.

Tabela 39. Oczekiwane rezultaty planowanych działań w obszarze gospodarki komunalnej i infrastruktury technicznej

Obszar 1. Gospodarka komunalna i infrastruktura techniczna	
Oczekiwane rezultaty planowanych działań	➤ Porządkowanie gospodarki wodociągowej poprzez budowę, przebudowę i rozbudowę sieci wodociągowej, ujęć wody, studni, pompowni wody i infrastruktury towarzyszącej na terenie Miasta Sanoka ➤ Kompleksowe uporządkowanie systemu kanalizacji odprowadzającej wody deszczowe i ścieki z budynków mieszkalnych ➤ Przebudowa magistrali wodociągowej ze Stacji Uzdantniania Wody w Zasławiu do Sanoka ➤ Budowa magistrali Trepca-Dąbrówka ➤ Kompleksowe uzbrojenie terenu przy ul. Ustrzyckiej w Sanoku – MPZP Robotnicza ➤ Usprawnienie gminnego systemu gospodarki odpadami (modernizacja PSZOK, podejmowanie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie segregacji odpadów, kontrola segregacji odpadów) ➤ Kompleksowa termomodernizacja budynku Urzędu Miasta, w tym wykonanie remontu dachu starej części Urzędu Miasta ➤ Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła w domach prywatnych na terenie Miasta Sanoka ➤ Rozwój odnawialnych źródeł energii poprzez montaż mikroinstalacji u mieszkańców na terenie Miasta Sanoka ➤ Realizacja projektów ograniczających niską emisję na terenie Miasta poprzez budowę instalacji OZE na oraz przy budynkach użyteczności publicznej ➤ Budowa farm fotowoltaicznych wraz z magazynami energii na terenie Miasta Sanoka ➤ Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej ➤ Modernizacja pomieszczeń archiwum zakładowego Urzędu Miasta Sanoka ➤ Usuwanie wyrobów zawierających azbest z pokryć dachowych mieszkańców na terenie Miasta Sanoka ➤ Poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych ➤ Budowa elektrolizerów oraz ogniw paliwowych ➤ Budowa elektrowni OZE oraz magazynów energii i sieci energetycznej ➤ Modernizacja i rozbudowa Oczyszczalni Ścieków i Ujęcia Wody poprzez budowę lub przebudowę komór fermentacyjnych oraz budowę systemu kogeneracji, a także modernizacja pompowni wody surowej i uzdatnionej

	z wymianą pomp, budowa systemu SCADA, roboty remontowe jazu piętrzącego na rzece San, termomodernizacja budynków technologicznych ➤ Modernizacja źródła ciepła poprzez budowę kotła na biomasę o mocy nominalnej 7MW oraz budowę agregatu kogeneracyjnego na terenie kotłowni Kiczury ➤ Budowa zeroemisyjnej elektrociepłowni, kolektorów ciepła i rozbudowa sieci ciepłowniczej ➤ Budowa generatora amoniaku na potrzeby branży chemicznej lub jako magazyn energii ➤ Produkcja tlenu medycznego do zaopatrywania lokalnych szpitali i placówek zdrowotnych ➤ Budowa nowego źródła ciepła w dzielnicy „Posada”, w tym dla potrzeb grzewczych budynków wielorodzinnych w zasobach SM „AUTOSAN” ➤ Rozbudowa infrastruktury ciepłowniczej w dzielnicy „Posada” ➤ Przebudowa, budowa i remont mostu, dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich na terenie Miasta Sanoka, w tym: ○ Budowa mostu na rzece San wraz z budową dróg dojazdowych i skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 886 (ul. Królowej Bony) ○ Budowa drogi łączącej ul. Okulickiego w Sanoku z obwodnicą miasta Sanoka ○ Budowa łącznika ul. Drzymały z ul. Konopnickiej i drogą wojewódzką nr 886 ○ Budowa drogi łączącej ul. Działkową z ul. Sanocką ○ Budowa drogi łączącej ul. Kenara z ul. Działkową ○ Budowa drogi łączącej ul. Łany z ul. Stróżowską w Sanoku ○ Przebudowa drogi gminnej ul. Granicznej oraz ul. Kalinowej w Sanoku ○ Budowa dróg gminnych ul. Kenara, ul. Jagodowej oraz przebudowa drogi gminnej ul. Głowackiego ○ Budowa drogi śródmiejskiej od ul. Rymanowskiej do skrzyżowania z ulicą Podgórze ○ Budowa drogi gminnej łączącej ul. Władysława Jagiełły z ul. Kótkową poprzez ul. Olchowiecką ○ Budowa drogi – łącznika terenu przemysłowego w dzielnicy Olchowce z obwodnicą Miasta Sanoka ○ Kompleksowe rozwiązanie systemu transportu w celu zapewnienia bezkolizyjnego i bezpiecznego dojazdu do stref zagospodarowania przemysłowego dla transportu ciężkiego, z odpowiednią infrastrukturą towarzyszącą oraz efektywne kosztowo rozwiązania dla transportu intermodalnego ○ Całościowe i skorelowane z charakterem zagospodarowania terenu rozwiązania w zakresie transportu zbiorowego umożliwiające szybki i wygodny dojazd do miejsca pracy ➤ Budowa i przebudowa chodników na terenie Miasta Sanoka ➤ Budowa nowego, modernizacja i rozbudowa oświetlenia drogowego na terenie Miasta Sanoka ➤ Zakup zeroemisyjnych i niskoemisyjnych autobusów ➤ Rozbudowa systemu informacji pasażerskiej ➤ Budowa multimodalnych przystanków autobusowych z instalacją OZE wraz zatokami ➤ Zwiększenie liczby przystanków kolejowych na terenie miasta i uruchomienie szybkiej kolei miejskiej ➤ Budowa wiaduktu nad linią kolejową łączącego ul. Tysiąclecia z ul. Iwaszkiewicza wraz z budową skrzyżowania ul. Krakowskiej, Rymanowskiej, Tysiąclecia i Iwaszkiewicza w Sanoku ➤ Przebudowa skrzyżowania ul. Lipińskiego i Jagiellońskiej z linią kolejową (przejazd pod linią kolejową)
--	--

	➤ Budowa przejścia podziemnego pod ul. Królowej Bony na teren MOSiR w Sanoku ➤ Rozbudowa infrastruktury ścieżek rowerowych ➤ Remaszrutyzacja połączeń transportu zbiorowego w celu stworzenia sprawnej sieci komunikacyjnej i przesiadkowej ➤ Budowa pętli autobusowej wraz z parkingiem park&ride przy skrzyżowaniu ul. Okulickiego i ul. Krakowskiej ➤ Przebudowa ul. Kółkowej wraz z budową pętli autobusowej przy Cmentarzu Olchowieckim ➤ Rozbudowa sieci połączeń komunikacyjnych Miasta Sanoka z wykorzystaniem taboru autobusowego zero i niskoemisyjnego oraz przyległych gmin w ramach zawartego porozumienia komunikacyjnego ➤ Budowa stacji ładowania H2 i szybkiego ładowania ➤ Przebudowa ul. Rybickiego wraz z budową multimodalnej pętli autobusowej przy Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku ➤ Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym oraz tworzenie biologicznych barier pochłaniających pyły PM10 i PM2,5 poprzez tworzenie pasów zieleni wysokiej na terenach zurbanizowanych (nasadzenia drzew w pasach drogowych, i na działkach mienia komunalnego w sąsiedztwie dróg i terenów z zabudową domów jednorodzinnych). ➤ Zielono-niebieska infrastruktura w dolinie potoku Osib w Sanoku ➤ Inwestycje z zakresu gromadzenia wód opadowych i roztopowych (budowy/przebudowy podziemnych zbiorników retencyjnych wraz z kanalizacją deszczową) przy domach prywatnych oraz budynkach użyteczności publicznej ➤ Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na północnym zboczu Góry Parkowej powyżej Źródła Chopina ➤ Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na południowym zboczu Góry Parkowej przy ul. T. Kościuszki ➤ Zabezpieczenie osuwiska usytuowanego na skarpie miejskiej poniżej Placu Św. Jana przy Schodach Zamkowych ➤ Rozwój małej retencji ➤ Zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków klęsk żywiołowych i katastrof ➤ Działania edukacyjne dotyczące zmian klimatu i ochrony zasobów wodnych
--	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 40. Oczekiwane rezultaty planowanych działań w obszarze infrastruktury i usług społeczno-edukacyjnych

Obszar 2. Infrastruktura i usługi społeczno-edukacyjne	
Oczekiwane rezultaty planowanych działań	➤ Zakup wyposażenia, w tym sprzętu ICT jednostek dydaktycznych na terenie Miasta Sanoka ➤ Rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 6 im. Jana Pawła II w Sanoku, ul. Przemyska 80 ➤ Rozbudowa Żłobka samorządowego nr 1 w Sanoku, ul. Podgórze 24 ➤ Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 4 im. Ks. Zdzisława Jastrzębiec Peszkowskiego w Sanoku, ul. Sadowa 12 ➤ Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 1 im. Gen. Bronisława Prugara – Ketlinga w Sanoku, Al. Szwajcarii 5 ➤ Modernizacja Samorządowego Przedszkola Publicznego Nr 2 w Sanoku ➤ Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej nr 2 ul. Rymanowska w Sanoku ➤ Rozbudowa i modernizacja szkolnej infrastruktury sportowej ➤ Poprawa infrastruktury służącej realizacji zadań w zakresie wychowania przedszkolnego oraz szkolnego

- Budowa Domu Pomocy Społecznej przy ul. Gajowej
- Budowa Środowiskowego Domu Samopomocy przy ul. Gajowej
- Budowa Dziennego Domu Seniora przy ul. Gajowej
- Budowa mieszkania komunalnego lub chronionego dla osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą
- Budowa bloków komunalnych przy ul. Ustrzyckiej w Sanoku
- Przebudowa strychów w budynkach komunalnych z przeznaczeniem na mieszkania stanowiące zasób Miasta Sanoka
- Poszerzenie cmentarza komunalnego Południowego przy ul. Ustronie wraz z budową kaplicy przedpogrzebowej
- Rozbudowa cmentarza Posada przy ul. Lipińskiego
- Budowa mechanicznych urządzeń transportowych (platforma mobilna/winda/schody ruchome) z funkcją dla osób niepełnosprawnych, w tym na wózkach, z ul. Podgórze na wzgórze miejskie
- Wyposażenie parkingów miejskich w stacje ładowania prądem rowerów, motorowerów i wózków inwalidzkich
- Kompleksowa modernizacja infrastruktury sportowej na terenie MOSiR w Sanoku:
 - Modernizacja hali widowiskowo-sportowej „Arena Sanok” Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Sanoku
 - Budowa kortów tenisowych wraz z zadaszeniem dwóch kortów
 - Przepompownia ścieków – CRIS
 - Budowa lodowiska wewnątrz toru lodowego oraz boiska wielofunkcyjnego wewnątrz toru lodowego o twardej nawierzchni
 - Przejście podziemne na obiekty znajdujące się wewnątrz toru lodowego
 - Boisko o sztucznej nawierzchni wraz z ogrodzeniem + oświetlenie – Błonie
 - Stadion „Wierchy” – wieża telewizyjna + maszty
 - Modernizacja i przebudowa Domu Sportowca – budowa windy, przeniesienie recepcji wraz z remontem aktualnego zaplecza recepcji, przebudowa kuchni wraz z powiększeniem stołówki
 - Zadaszenie toru lodowego Błonie
- Kompleksowa przebudowa ogródka Jordanowskiego przy ul. Langiewicza, Łaziennej, 800-lecia, Kawczyńskiego
- Modernizacja terenu rekreacyjnego przy ul. Okrzei
- Rozwój istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej
- Kontynuacja cyfryzacji Urzędu Miasta wraz z zapewnieniem cyberbezpieczeństwa
- Wdrażanie systemów SMART CITY
- Dostosowanie warunków pracy dla potrzeb pracowników Urzędu Miasta z uwzględnieniem przepisów związanych z dostępnością architektoniczną, cyfrową i informacyjno – komunikacyjną dla osób korzystających z usług urzędu
- Rozwój (budowa/modernizacja) infrastruktury na potrzeby POZ
- Zakup sprzętu medycznego oraz wyposażenia niezbędnego do świadczenia usług medycznych przez POZ
- Rozbudowa wizyjnego monitoringu miejskiego
- Organizacja i realizacja pozalekcyjnych zajęć dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych
- Wspieranie rozwoju kompetencji zawodowych nauczycieli
- Poprawa stanu wyposażenia szkół (w szczególności pracowni komputerowych)
- Modernizacja, rozbudowa i przebudowa instytucji kultury na terenie Miasta Sanoka
- Wdrażanie przedsięwzięć profilaktyczno-wychowawczych oraz promujących zdrowie

	➤ Rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb, tworzenie miejsc pomocy i aktywizacji dla osób starszych i niepełnosprawnych ➤ Zapewnienie warunków wsparcia dla inicjatyw obywatelskich oraz organizacji pozarządowych, kultywujących lokalne tradycje i zwyczaje
--	---

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 41. Oczekiwane rezultaty planowanych działań w obszarze polityki gospodarczej

Obszar 3. Polityka gospodarcza	
Oczekiwane rezultaty planowanych działań	➤ Uwzględnienie w działaniach planistycznych możliwości lokalizacji różnych form odnawialnych źródeł energii ➤ Zagospodarowanie terenów w sąsiedztwie budynków stanowiących mieszkaniowy zasób miasta przy ulicach: Bema, Młynarska, Przemyska, Podgórze, Heweliusza, Okulickiego ➤ Kompleksowa rewitalizacja na terenie Miasta Sanoka, w tym rewitalizacja budynków mienia komunalnego wraz z otoczeniem w zabudowie staromiejskiej przy ulicach: Rynek, Franciszkańska, 3 Maja, Piłsudskiego, Jagiellońska, Kościuszki, Plac św. Michała, Plac św. Jana, ul. Sobieskiego, Zamkowa, Żydowska, Łazienna, Grzegorza z Sanoka ➤ Rewitalizacja Góry Parkowej - Rewitalizacja Kopca Mickiewicza i Źródłka Szopena wraz z budową wieży widokowej w miejscu istniejącej platformy widokowej ➤ Utworzenie Parku Kulturowego na obszarze staromiejskim i Góry Parkowej ➤ Rewitalizacja terenu przy ul. Piastowskiej ➤ Rozwój e-usług publicznych skierowanych do przedsiębiorców ➤ Uzbrojenie terenów strefy aktywności gospodarczej przy ul. Okulickiego w Sanoku ➤ Budowa inkubatora gospodarczego przy ul. Okulickiego w Sanoku ➤ Utworzenie strefy inwestycyjnej w dzielnicy Olchowce

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 42. Oczekiwane rezultaty planowanych działań w obszarze turystyki i promocji

Obszar 4. Turystyka i promocja	
Oczekiwane rezultaty planowanych działań	➤ Budowa Sali widowiskowej na zapleczu i działce sąsiadującej z Sanockim Domem Kultury ➤ Budowa amfiteatru przy ul. Gajowej wraz z autocampingiem wg wytycznych Polskiej Federacji Campingu i Caravaningu i polem namiotowym, w celu utworzenia kompleksu koncertowo-pobyтового ➤ Utworzenie Małego Centrum Nauki KOPERNIK – Strefy Odkrywania Wyobraźni i Aktywności w Sanoku w budynku po G3 przy ul. Lipińskiego ➤ Tworzenie i uaktualnianie materiału informacyjnego na temat atrakcji turystycznych ➤ Budowa infrastruktury przystani kajakowej przy ul. Międzybrodzkiej w Sanoku ➤ Budowa tężni solankowej przy ul. Gajowej ➤ Utworzenie/budowa zatoki/parkingu dla autokarów przy wzgórzu starówki miejskiej i skansenu Muzeum Budownictwa Ludowego ➤ Budowa wieży widokowej na szczycie Słonny Wierch ➤ Budowa trasy dla rowerów górskich oraz narciarstwa biegowego i turystycznego ➤ Budowa/utworzenie w centrum miasta węzłów sanitarnych ➤ Ochrona i rewaloryzacja zabytków i opieka nad zabytkami

	➤ Przygotowanie publikacji z zakresu dziedzictwa kulturowego i historii Miasta ➤ Digitalizacja archiwalnych zasobów Miasta ➤ Kultywowanie tradycji i folkloru na terenie Miasta ➤ Rewitalizacja kamienic pod zegarem (Rynek) ➤ Rewitalizacja otoczenia budynku cerkwi przy ul. Zamkowej
--	---

Źródło: Opracowanie własne

8.6. Spójność kierunków rozwoju miasta z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

Miasto Sanok położone jest w obrębie obszarów specjalnych wyznaczonych w strategicznych i planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich. Przez obszary specjalne rozumie się obszary funkcjonalne (OF) i obszary strategicznej interwencji (OSI), które (zgodnie z definicją przedstawioną w Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju – tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) oznaczają:

- obszar funkcjonalny – „obszar, na którym występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego)”,
- obszar strategicznej interwencji – „określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne”.

Przeanalizowano następujące dokumenty strategiczne i planistyczne w celu identyfikacji tych obszarów:

- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),**
- **Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030,**
- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030.**

OSI Krajowe – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030):

- **Polska Wschodnia**

Wschodnia część Polski, tj. obszar obejmujący województwa podkarpackie, świętokrzyskie, lubelskie, podlaskie i warmińsko-mazurskie, w największym stopniu obejmuje gminy zagrożone marginalizacją. Województwa objęte tym obszarem charakteryzują się niskim poziomem konkurencyjności (w porównaniu do średnie w Unii Europejskiej).

Miasto Sanok znajduje się w województwie podkarpackim, w związku z czym **znajduje się w zasięgu obszaru Polski Wschodniej.**

Rysunek 20. Obszar Polski Wschodniej

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

OSI Regionalne – Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030:

Miasto Sanok wpisuje w następujące priorytety ujęte w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030:

- 7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego
- 7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju

7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego

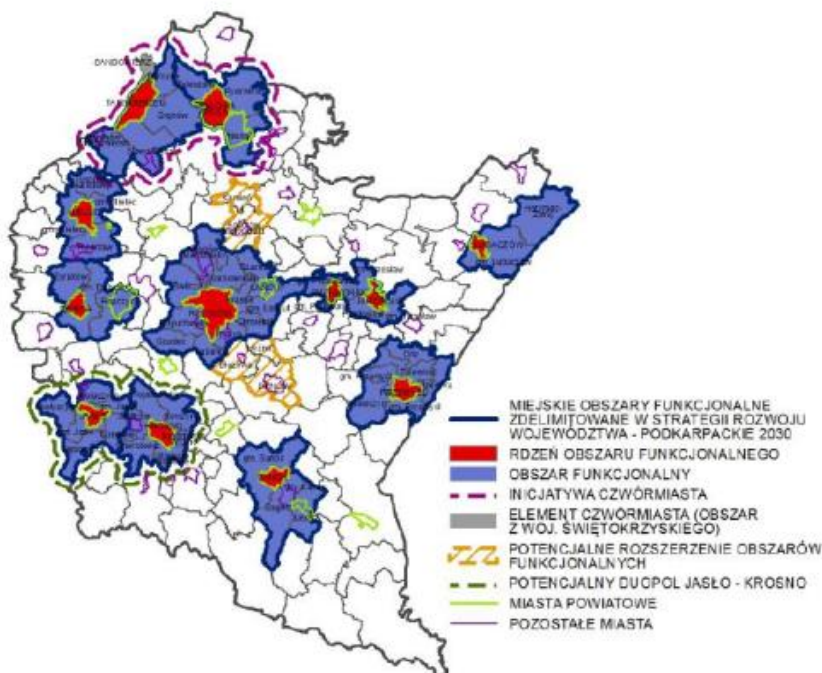
7.1.1. Wzmocnienie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej

Zakładane działania:

- umocnienie pozycji biegunów wzrostu w oparciu o ich potencjał w celu podniesienia ich pozycji w hierarchii ośrodków rozwoju na poziomie regionu i kraju;
- podejmowanie działań przeciwdziałających pogarszaniu się sytuacji społeczno-ekonomicznej w sytuacji ewentualnego zastoju gospodarczego wynikającego z uwarunkowań kryzysowych, w tym epidemii COVID-19 w 2020 r.;
- wzmocnienie rdzeni biegunów wzrostu w zakresie realizowanych funkcji miastotwórczych;
- zachowanie policentrycznej struktury osadniczej umożliwiającej rozpowszechnianie efektów działań rozwojowych na obszar całego województwa;

- wsparcie biegunów wzrostu w zakresie wykorzystania potencjałów endogenicznych;
- kreowanie nowych regionalnych biegunów wzrostu;
- tworzenie układów multipolarnych uwzględniających rozprzestrzenianie się procesów rozwojowych ponad granicami administracyjnymi;
- rozwój kapitału ludzkiego poprzez poprawę jakości edukacji oraz zróżnicowanie oferty edukacyjnej i popularyzującą naukę z wykorzystaniem innowacji;
- rozwój usług publicznych i podniesienie ich jakości, m.in. w zakresie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego;
- poprawa ładu przestrzennego obszaru poprzez integrację planowania przestrzennego;
- poszerzenie oferty kulturalnej i zwiększenie udziału mieszkańców w życiu kulturalnym regionu;
- wykorzystanie potencjału turystycznego ośrodków poprzez kreowanie różnorodnych produktów turystycznych;
- wsparcie uczelni oraz szkół poprzez włączanie ich w lokalne i regionalne programy promocji, a także uwzględnienie ich funkcjonowania w ofertach inwestycyjnych.

Rysunek 21. Miejskie Obszary Funkcjonalne

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

7.1.2. Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie

Zakładane działania:

- wzmacnianie sieci ciężarów grawitacyjnych miast regionu stanowiących szansę do stworzenia sieci stymulowania przepływu procesów rozwojowych;
- rozwój obszarów dla potencjalnych inwestorów pod kątem możliwości rozwoju stref działalności gospodarczej;

- wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie;
- kreowanie nowych miejsc pracy oraz zwiększenie wartości PKB poprzez rozwój sektora usług i przedsiębiorstw;
- dywersyfikacja gospodarki biegunów wzrostu i ich obszarów funkcjonalnych celem wzmocnienia funkcji gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego okresu regresu gospodarczego w wymiarze ponadregionalnym;
- zniwelowanie istniejących barier transgranicznych i zacieśnienie współpracy gospodarczej z przedsiębiorstwami z Ukrainy i Słowacji;
- wprowadzenie w ośrodkach miejskich rozwiązań wpisujących się w ideę Smart City;
- kształtowanie miejskich terenów zieleni w nawiązaniu do idei: „zielone miasta”;
- wsparcie rozwoju biegunów wzrostu z wykorzystaniem ich potencjału turystycznego i rekreacyjnego.

7.1.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu

Zakładane działania:

- zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej;
- podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej;
- modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast;
- rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi;
- wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R;
- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

7.1.4. Rozwój miast powiatowych i miast mniejszych

Zakładane działania:

- poprawa i rozwój warunków prowadzących do dynamizacji przedsiębiorczości w oparciu o potencjalne specjalizacje gospodarcze ośrodka miejskiego;
- wzmacnianie powiązań funkcjonalnych w celu przywrócenia roli ośrodka w układzie osadniczym;
- zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez rozwój kompetencji zawodowych;
- modernizacja przestrzeni miejskiej umożliwiającej wykorzystanie potencjałów i zasobów miast, w tym turystycznych i wypoczynkowo-rekreacyjnych;
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wzrost dostępu do usług publicznych;
- rozwój kapitału społecznego i wzmocnienie tożsamości regionalnej poprzez zaangażowanie mieszkańców w procesy rozwojowe;
- poprawa jakości zarządzania poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi;
- podejmowanie działań w zakresie ochrony przyrody i poprawy stanu środowiska;

- poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz związanego z nim zjawiska smogu;
- kreowanie instrumentów przyciągających do osiedlania się w miastach, w szczególności osób młodych i wykształconych;
- wykorzystanie możliwości programowych i finansowych UE w obszarze polityki miejskiej;
- dostosowanie sieci usług i zagospodarowania przestrzennego do zmian demograficznych;
- niwelowanie barier transportowych poprzez rozwój systemów transportu zbiorowego pomiędzy ośrodkami miejskimi a sąsiednimi obszarami wiejskimi oraz innymi ważnymi ośrodkami miejskimi;
- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się.

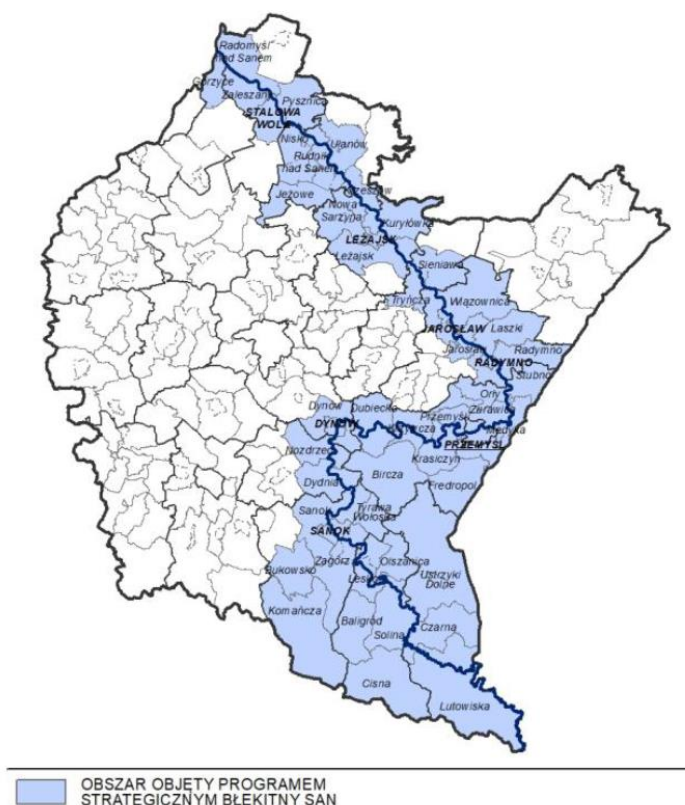
7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju

7.3.3. Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu”

Zakładane działania:

- wykorzystanie biegu rzeki San dla rozwoju przedsiębiorczości i atrakcyjności turystycznej poprzez wielofunkcyjne wykorzystanie i zagospodarowanie jego brzegów i obszarów nadbrzeżnych;
- utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego w zlewni rzeki San poprzez rozwiązanie w sposób skoordynowany problemu gospodarki wodno-ściekowej i składowania odpadów;
- zabezpieczenia obszaru gmin „Błękitnego Sanu” przed zagrożeniem powodziowym.

Rysunek 22. Obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San”

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030

Górski Obszar Funkcjonalny

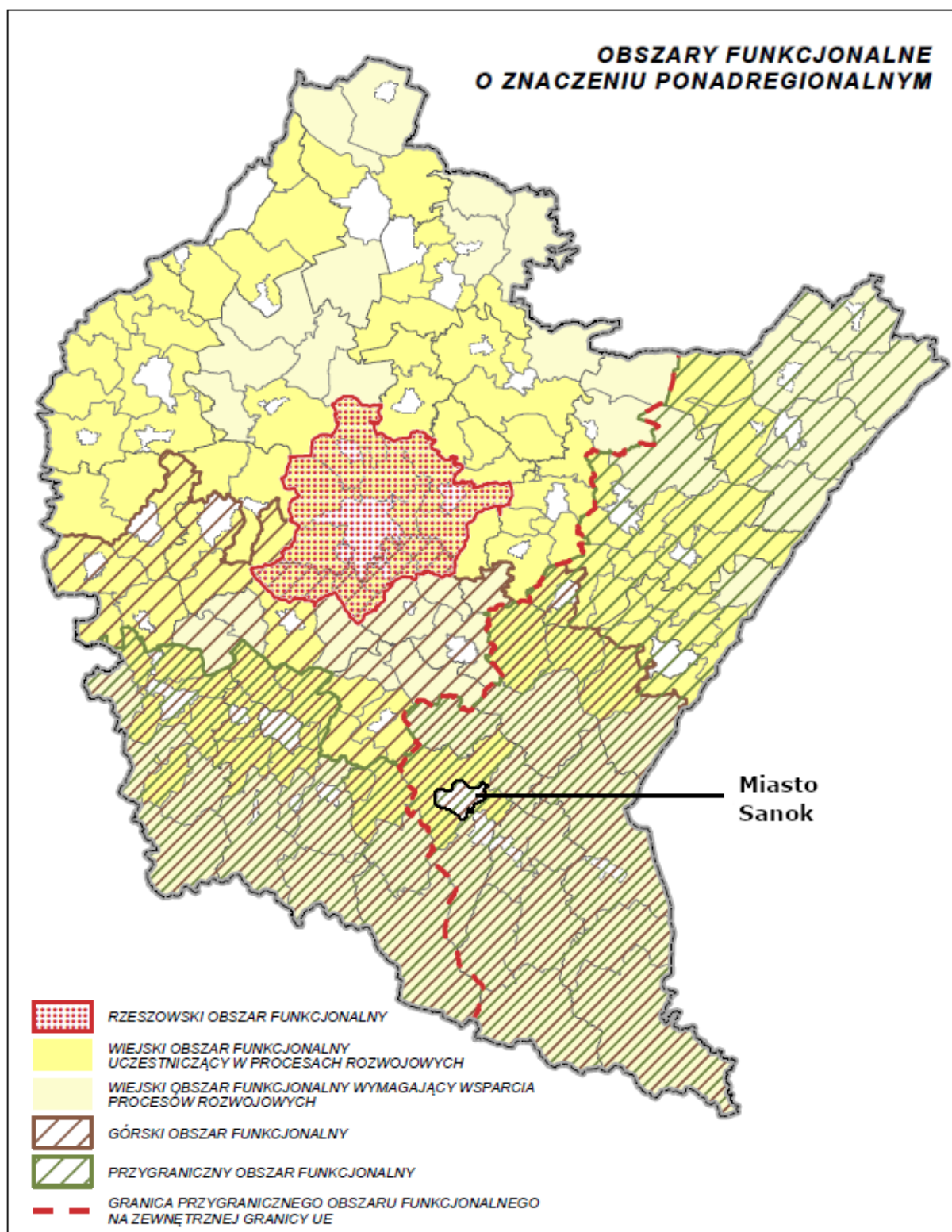
Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) rozwój różnych form usług turystycznych i uzdrowiskowych;
- 2) ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- 3) rozwój gospodarki rolnej i przemysłu;
- 4) rozwój infrastruktury technicznej i transportowej;
- 5) poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) rozwój społeczno-gospodarczy z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju;
- 2) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- 3) tworzenie warunków rozwoju powiązań komunikacyjnych, społecznych i gospodarczych pomiędzy ośrodkami miejskimi a obszarami wiejskimi;
- 4) rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym: form specjalistycznej produkcji rolniczej (winiarstwo, pszczelarstwo) z zachowaniem wysokiej jakości środowiska przyrodniczego;
- 5) ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- 6) rozwój infrastruktury turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo;
- 7) ochrona walorów przyrodniczych i klimatycznych miejscowości uzdrowiskowych;
- 8) przeciwdziałanie suburbanizacji i rozpraszaniu zabudowy na terenach otwartych oraz dostosowanie zabudowy do otaczającego krajobrazu;
- 9) wzmocnienie roli ośrodków miejskich – rozwój innowacyjnego przemysłu i bazy usług publicznych;
- 10) uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i zagrożonych osuwiskami;
- 11) budowa małych zbiorników wodnych celem zwiększenia zdolności retencyjnej terenów górskich.

Rysunek 23. Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030. Mapa 1: Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Przygraniczny Obszar Funkcjonalny

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) poprawa dostępności komunikacyjnej w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- 2) wzmocnienie funkcjonalne ośrodków miejskich;
- 3) rozwój gospodarki rolnej i leśnej;
- 4) rozwój funkcji turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo,
- 5) rozwój w infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) zagospodarowanie przestrzenne obszaru z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem publicznym;
- 2) rozwój i modernizacja infrastruktury granicznej, transportowej i logistycznej;
- 3) integrowanie systemów komunikacyjnych i usprawnienie powiązań transportowych;
- 4) wspieranie rozwoju nowych funkcji, zwiększających zakres świadczonych usług o charakterze ponadlokalnym, w tym logistycznych;
- 5) poprawa dostępu do usług publicznych zlokalizowanych w miastach i na obszarach wiejskich;
- 6) współpraca transgraniczna w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego, realizacja i koordynacja wspólnych działań i projektów, zapewniających integrację planowania w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz infrastruktury transgranicznej,
- 7) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.

Obszar Funkcjonalny Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej

Wiodące kierunki zagospodarowania:

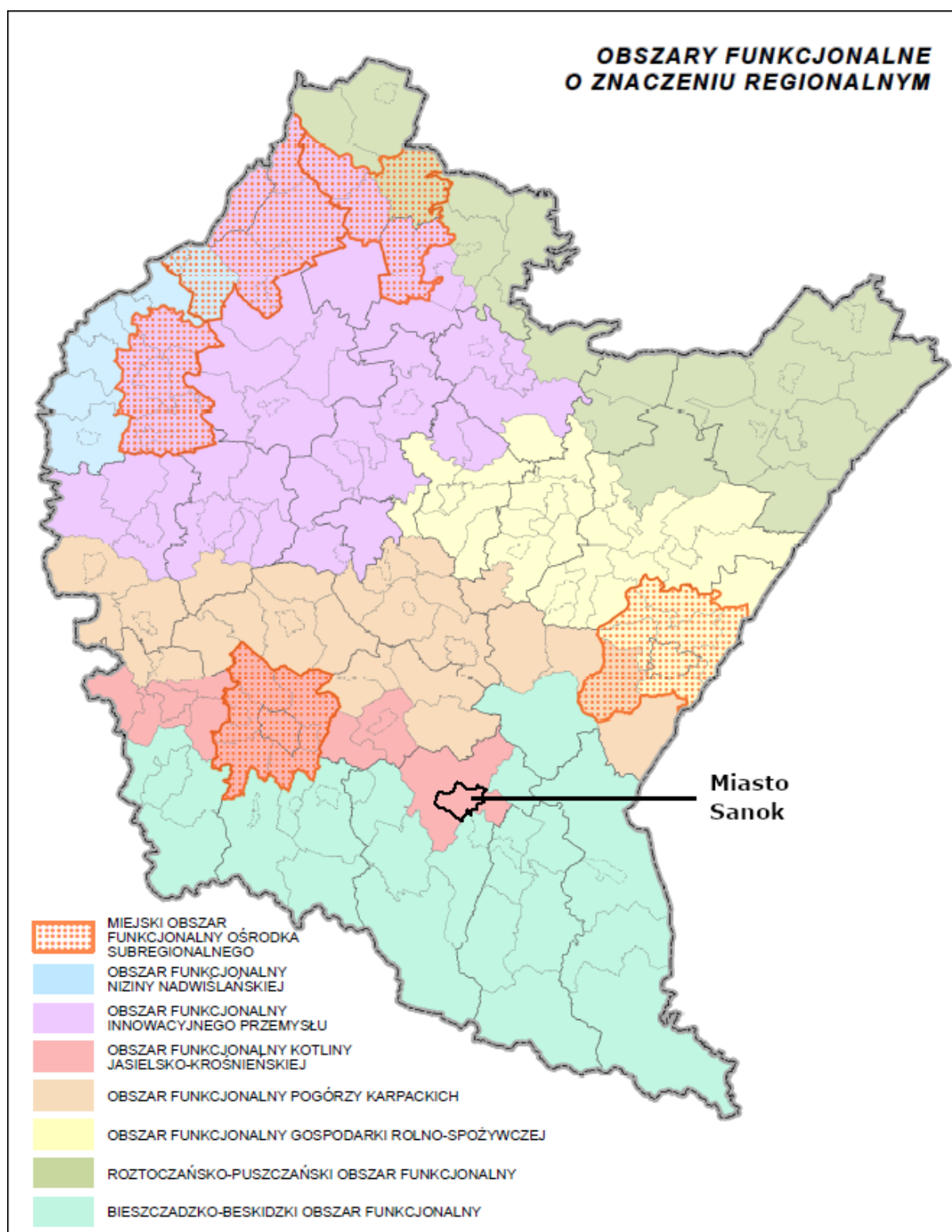
- 1) rozwój wiodących branż przemysłu z wykorzystaniem potencjału naukowo-badawczego i zaawansowanych technologii;
- 2) poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- 3) ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych;
- 4) rozwój rolnictwa ekologicznego;
- 5) rozwój różnych form turystyki, w oparciu o zasoby przyrodnicze, krajobrazowe oraz dziedzictwa kulturowego obszaru.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) rozwój Krosna, Jasła i Sanoka jako głównych ośrodków stymulujących rozwój gospodarczy obszaru;
- 2) rozwój zakładów tradycyjnych branż przemysłu oraz przemysłu nowych technologii (m.in. lotniczego, chemicznego, spożywczego, szklarskiego oraz meblarskiego);
- 3) rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
- 4) wzmocnienie powiązań funkcjonalnych Krosna z Jasłem, a także Sanokiem;
- 5) ochrona złóż surowców energetycznych (gazu ziemnego i ropy naftowej);

- 6) zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy, powodującym degradację terenów otwartych wiejskich przydatnych dla rolnictwa, przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- 7) rozwój powiązań drogowych wzmacniających zewnętrzną dostępność komunikacyjną, w tym z transeuropejską siecią transportową (TEN-T);
- 8) rozwój i modernizacja linii kolejowych;
- 9) rozbudowa lotniska w Krośnie;
- 10) rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym specjalistycznej produkcji rolniczej (m.in. pszczelarskiej, upraw winorośli z produkcją win) z uwzględnieniem warunków przyrodniczych;
- 11) kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego poprzez poprawę ładu przestrzennego i estetyki przestrzeni, przy zachowaniu walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, prawidłowe kształtowanie struktur przestrzennych;
- 12) rozbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej oraz w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy.

Rysunek 24. Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030. Mapa 1: Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

W ramach Strategii Rozwoju wyodrębniono następujące obszary priorytetowe:

- gospodarki komunalnej i infrastruktury technicznej,
- infrastruktury i usług społeczno-edukacyjnych,
- polityki gospodarczej,
- turystyki i promocji.

Poniżej przedstawiono zgodność poszczególnych celów operacyjnych Rozwoju Miasta Sanoka do roku 2030 z celami Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030.

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

Tabela 43. Spójność celów Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r. z celami Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 oraz z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030

Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030	Cele Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	Cele Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.
1. Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	OBSZAR TEMATYCZNY 1. GOSPODARKA I NAUKA	Obszar 3. Polityka gospodarcza
2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach	Cel szczegółowy priorytetu 1.3. Zapewnienie dobrych warunków i systemu wsparcia podmiotów gospodarczych i rolnictwa w dostosowaniu do wymagań i potrzeb współczesnej otwartej gospodarki	Cel operacyjny III.2. Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją 1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	Cel szczegółowy priorytetu 1.4. Dostosowanie procesów gospodarczych do warunków wynikających ze współczesnych standardów środowiskowych	Cel operacyjny III.1. Zrównoważone zarządzanie rozwojem przestrzennym Miasta Sanoka
1. Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	OBSZAR TEMATYCZNY 2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY	Obszar 2. Infrastruktura i usługi społeczno- edukacyjne Obszar 3. Polityka gospodarcza Obszar 4. Turystyka i promocja
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.1. Podniesienie jakości edukacji i jej dostosowanie do wyzwań społeczeństwa przyszłości	Cel operacyjny II.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej na terenie Miasta Sanoka Cel operacyjny II.2. Rozwój infrastruktury społecznej na terenie Miasta Sanoka

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

		Cel operacyjny II.3. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na terenie Miasta Sanoka Cel operacyjny II.5. Rozwój potencjału edukacyjnego Miasta Sanoka oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu mieszkańców
1.2 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją 2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.2. Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia	Cel operacyjny II.4. Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego Miasta Sanoka i dostępu do opieki zdrowotnej
1.2 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją 2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.3. Rozwój form i instytucji kultury z uwzględnieniem dziedzictwa oraz wymagań nowoczesności	Cel operacyjny IV.1. Wzmocnienie promocji i turystyki Miasta Sanoka Cel operacyjny IV.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego Miasta Sanoka
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją 2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.4. Wsparcie rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej oraz tworzenia dobrej jakości miejsc pracy	Cel operacyjny II.5. Rozwój potencjału edukacyjnego Miasta Sanoka oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu mieszkańców Cel operacyjny III.2. Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.6. Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie	Cel operacyjny II.5. Rozwój potencjału edukacyjnego Miasta Sanoka oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu mieszkańców
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.7. Kształtowanie postaw prozdrowotnych, promocja aktywności fizycznej i wsparcie sportu kwalifikowanego	Cel operacyjny II.3. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na terenie Miasta Sanoka
1. Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA	Obszar 1. Gospodarka komunalna i infrastruktura techniczna Obszar 3. Polityka gospodarcza Obszar 4. Turystyka i promocja

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją 1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	Cel szczegółowy priorytetu 3.1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu oraz optymalizacji wykorzystania energii i zwiększenie udziału OZE w bilansie energetycznym województwa	Cel operacyjny I.2. Poprawa efektywności energetycznej oraz dostępności obiektów użyteczności publicznej oraz budynków prywatnych i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Sanoka Cel operacyjny I.3. Wdrożenie technologii wodorowej na terenie Miasta Sanoka Cel operacyjny III.1. Zrównoważone zarządzanie rozwojem przestrzennym Miasta Sanoka
1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	Cel szczegółowy priorytetu 3.3. Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej zapewniającej spójność przestrzenną regionu oraz integrację obszarów funkcjonalnych	Cel operacyjny I.4. Rozwój infrastruktury drogowej na terenie Miasta Sanoka Cel operacyjny I.5. Zrównoważona mobilność i transport zbiorowy na terenie Miasta Sanoka
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego 2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnymi i lokalnym	Cel szczegółowy priorytetu 3.5. Tworzenie miejsc umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój usług turystycznych	Cel operacyjny I.1. Rozwój infrastruktury komunalnej na terenie Miasta Sanoka Cel operacyjny III.2. Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości Cel operacyjny IV.1. Wzmocnienie promocji i turystyki Miasta Sanoka
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Cel szczegółowy priorytetu 3.6. Zwiększenie odporności wszystkich struktur regionalnych na zagrożenia wynikające ze zmian klimatycznych	Cel operacyjny I.6. Adaptacja do zmian klimatu na terenie Miasta Sanoka
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Cel szczegółowy priorytetu 3.7. Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania rozwoju cywilizacyjnego na stan środowiska	Cel operacyjny I.1. Rozwój infrastruktury komunalnej na terenie Miasta Sanoka
1. Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	OBSZAR TEMATYCZNY 4. DOSTĘPNOŚĆ USŁUG	Obszar 2. Infrastruktura i usługi społeczno- edukacyjne Obszar 3. Polityka gospodarcza

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych		
1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych 1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	Cel szczegółowy priorytetu 4.2. Poprawa zarządzania przestrzenią oraz przeciwdziałanie występowaniu wykluczenia osób i obszarów ze względu na ograniczenia ekonomiczne czy infrastrukturalne	Cel operacyjny III.1. Zrównoważone zarządzanie rozwojem przestrzennym Miasta Sanoka
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 4.3. Rozwijanie infrastruktury i integrowanie systemów zapewniających wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	Cel operacyjny II.4. Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w Mieście Sanoku i dostępu do opieki zdrowotnej

Źródło: Opracowanie własne

9. Część wdrożeniowa

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r. ma charakter długookresowy, co oznacza, że jej wdrażanie będzie rozciągnięte w czasie kilku lat i będzie zależne od zmieniającej się sytuacji prawnej czy gospodarczej. Zależne będzie również od możliwości pozyskiwania finansowania ze źródeł zewnętrznych, w tym ze środków Unii Europejskiej. W związku z realizacją poszczególnych zadań inwestycyjnych i celów, określone w Strategii priorytety mogą w czasie ulegać zmianom. Oznacza to, że „fazy życia” strategii, które można określić jako:

- planowanie, czyli określenie celów strategicznych i operacyjnych, a także kierunków działań, które mają doprowadzić do realizacji założonych celów,
- realizacja, czyli realizacja kolejnych przedsięwzięć wpływających na osiągnięcie celów,
- ewaluacja, czyli weryfikacja poziomu osiągnięcia założonych celów,
- aktualizacja, czyli dostosowanie zapisów Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do zmienionych priorytetów (w przypadku wystąpienia różnic w stosunku do pierwotnych założeń)

Rysunek 25. Cykl życia Strategii Rozwoju Miasta

stanowią powtarzalny cykl przedstawiony na grafie obok.

Źródło: Opracowanie własne

Za opracowanie Strategii Rozwoju Miasta Sanoka odpowiedzialny jest Burmistrz Miasta Sanoka, jednak jej wdrożenie (realizacja) zależy od zaangażowania i współdziałania wielu podmiotów publicznych, przedstawicieli sektora prywatnego i społecznego. Można wśród nich wyróżnić władze samorządowe, jednostki miejskie, gminy sąsiednie, przedsiębiorców, organizacje otoczenia biznesu, mieszkańców, organizacje pozarządowe, itp. Struktura organizacyjna wdrażania strategii obejmuje zarówno podmioty wykonawcze (jednostki realizujące zidentyfikowane w strategii kierunki działań, które wpływają na osiągnięcie przyjętych celów) oraz podmioty zarządzające realizacją (a także monitoringiem i aktualizacją) Strategii Rozwoju Miasta Sanoka.

W zakresie przygotowania i realizacji Strategii Rozwoju Miasta Sanoka wyłącznymi kompetencjami Burmistrza Miasta Sanoka są następujące zadania:

- przygotowanie projektu Strategii Rozwoju Miasta,
- realizacja elementów Strategii Rozwoju Miasta Sanoka, które dotyczą sektora publicznego,
- zapewnienie i uwzględnienie w budżecie Miasta i Wieloletnich Prognozach Finansowych Miasta środków niezbędnych do realizacji zadań przewidzianych w Strategii Rozwoju Miasta w takim zakresie, jaki został założony w tym dokumencie,
- podejmowanie decyzji o konieczności ewaluacji i/lub aktualizacji zapisów Strategii Rozwoju Miasta,
- koordynacja działań różnych podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii Rozwoju Miasta.

W ramach wyłącznych kompetencji Rady Miasta można zaś wyróżnić podjęcie uchwały o przystąpieniu do opracowania projektu Strategii Rozwoju Miasta Sanoka, jej uchwalenie oraz opiniowanie i uchwalanie zmian i aktualizacji strategii.

9.1. Struktura zarządzania i wdrożenia Strategii Rozwoju Miasta Sanoka

Jak wskazano wcześniej, Burmistrz Miasta Sanoka odpowiedzialny jest za przygotowanie projektu Strategii Rozwoju Miasta Sanoka, za nadzór nad realizacją Strategii (w tym podejmowanie decyzji o konieczności wprowadzenia zmian do tego dokumentu), a także za zagwarantowanie środków finansowych na realizację zadań (w tym pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania). Burmistrz Miasta Sanoka składa też Radzie Miasta sprawozdanie z realizacji Strategii Rozwoju, które Rada Miasta może przyjąć lub odrzucić.

Burmistrz Miasta Sanoka wraz z Radą Miasta oraz odpowiednimi pracownikami Urzędu Miasta będzie zaangażowany w proces wdrożenia Strategii Rozwoju Miasta w sposób bezpośredni, jak również pośredni. Będzie on odpowiedzialny za koordynację działań związanych z realizacją zadań i celów określonych w tym dokumencie, w tym weryfikację postępu realizacji. Będzie też wykonawcą (samodzielnym lub we współpracy z innymi jednostkami) działań przypisanych tej jednostce, jak również będzie nadzorować realizację działań, których nie jest bezpośrednim wykonawcą.

Koordynacja wdrażania Strategii Rozwoju Miasta prowadzona będzie w strukturach Urzędu Miasta Sanoka. Zaangażowani w nią będą pracownicy odpowiedzialni za sprawy związane z planowaniem przestrzennym, zamówieniami publicznymi, funduszami europejskimi, ochroną środowiska, infrastrukturą techniczną, gospodarką gruntami, oświatą, sprawami społecznymi, obsługą Rady Miasta i działalnością gospodarczą.

W opracowanie, realizację i monitorowanie Strategii Rozwoju Miasta Sanoka zaangażowane są różne podmioty, w tym podmioty administracji samorządowej, instytucje i podmioty sektora gospodarczego i prywatnego. Partnerzy społeczno-gospodarczy będą pełnili istotną rolę we wdrażaniu Strategii Rozwoju Miasta – przede wszystkim w zakresie realizacji zadań własnych i zadań partnerskich.

9.2. System obiegu informacji w ramach zarządzania Strategią Rozwoju Miasta Sanoka

Obieg informacji w ramach zarządzania Strategią Rozwoju Miasta Sanoka będzie realizowany zgodnie z obowiązującymi w Urzędzie Miasta Sanoka zarządzeniami i instrukcjami kancelaryjnymi. Odpowiednie procedury określające zakres odpowiedzialności i kompetencji konkretnych jednostek urzędu, zasady przepływu informacji w urzędzie oraz przepływu środków finansowych pozostających do dyspozycji jednostki samorządu terytorialnego oparte są o Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 roku w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych (Dz.U. 2011 nr 14, poz. 67).

Istotnym elementem obiegu informacji w ramach zarządzania Strategią Rozwoju Miasta Sanoka będą sprawozdania z realizacji Strategii Rozwoju Miasta składane co trzy lata Radzie Miasta Sanoka przez zespół zajmujący się wdrażaniem strategii.

9.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka jest dokumentem programującym rozwój miasta do roku 2030. Wszystkie pozostałe plany i programy strategiczne, jako dokumenty wykonawcze względem niniejszej strategii, powinny być zgodne z jej zapisami. Zgodność ta powinna zachodzić na kilku poziomach:

- na poziomie misji – zgodność dokumentu wykonawczego z główną aspiracją Miasta i przyjętymi wartościami oraz standardami zachowań, wpisywanie się w określone w niniejszym dokumencie strategiczne obszary rozwoju,
- na poziomie celów – cele dokumentów wykonawczych powinny wpisywać się w cele Strategii,
- na poziomie efektów – dokumenty wykonawcze powinny określać działania przyczyniające się do osiągnięcia wskaźników zaplanowanych w Strategii,
- na poziomie wytycznych i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.

Poniżej przedstawiono wybrane dokumenty wykonawcze Miasta Sanoka wraz z określeniem ich zgodności ze Strategią lub rekomendacjami zmian.

Tabela 44. Wybrane dokumenty wykonawcze Miasta Sanoka i ich zgodność ze Strategią Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

Obszar tematyczny	Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Uwagi/wytyczne
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miasta Sanoka na lata 2018-2021 z uwzględnieniem lat 2022-2025	2018-2025	Aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami Strategii
	Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasta Sanoka ze szczegółową inwentaryzacją	2016-2032	Aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami Strategii
Gospodarka komunalna	Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Sanoka na lata 2021-2025	2021-2025	Aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami Strategii
Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Sanoka	Uchwalone w styczniu 2022	Aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami Strategii
	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	na terenie Miasta Sanoka obowiązuje 62 MPZP	Zalecane jest opracowanie kolejnych MPZP dla pozostałych obszarów Miasta (zgodnie z celem operacyjnym III.1. Strategii)
Energetyka	Aktualizacja Projektu Założeń do Planu Zaopatrzenia w Ciepło, Energii Elektryczną i Paliwa Gazowe dla Miasta Sanoka na lata 2021-2036	2021-2036	Aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami Strategii
Polityka społeczna	Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Sanoka na lata 2023-2029	2023-2029	Aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami Strategii
	Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochronny ofiar przemocy w rodzinie na lata 2023-2025 dla Miasta Sanok	2023-2025	Aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami Strategii
	Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Sanoka na lata 2021-2023	2021-2023	Aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami Strategii

	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2024	2022-2024	Aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami Strategii
Rozwój lokalny	Program współpracy Gminy Miasta Sanoka z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami uprawnionymi do prowadzenia działalności pożytku publicznego na rok 2023	2023	Aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami Strategii
Finanse publiczne	Wieloletnia prognoza finansowa Miasta Sanoka na lata 2022-2038	2022-2038	Aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami Strategii

Źródło: Opracowanie własne

9.4. System monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Miasta Sanoka

System monitorowania realizacji Strategii Rozwoju Miasta Sanoka i jej ewaluacji ma na celu weryfikację skuteczności i efektywności wdrażania tej Strategii. System monitoringu będzie bazował m.in. na wymaganiach w tym zakresie obowiązujących w programach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej i będzie obejmował następujące elementy:

- ocena efektów realizacji Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r. poprzez weryfikację poziomu osiągnięcia wskaźników postępu rzeczowego, dla których określone będą: nazwa wskaźnika, jednostka miary, wartość bazowa wskaźnika (przed rozpoczęciem realizacji działań przewidzianych w Strategii Rozwoju Miasta), wartość docelowa wskaźnika (planowana do osiągnięcia w roku 2030), źródło danych,
- spotkania zespołu zajmującego się wdrażaniem Strategii Rozwoju Miasta w celu określenia rekomendacji w zakresie dalszych działań,
- monitoring projektów realizowanych na terenie miasta ze środków europejskich.

Ewaluacja będzie prowadzona zarówno w fazie wstępnej (została ona przeprowadzona już na etapie przygotowywania niniejszego dokumentu), w trakcie realizacji działań założonych w Strategii Rozwoju Miasta, jak i po zakończeniu wdrażania Strategii Rozwoju Miasta. W celu opracowania niniejszego dokumentu przeprowadzono analizę planowanych rozwiązań pod kątem możliwości ich realizacji oraz możliwych do osiągnięcia efektów ich realizacji. W trakcie wdrażania Strategii Rozwoju Miasta oceniany będzie stan realizacji poszczególnych działań mających wpływ na osiągnięcie założonych celów oraz konieczność wprowadzenia ewentualnych zmian i aktualizacji. Po zakończeniu okresu, na który została przygotowana Strategia Rozwoju Miasta, przeprowadzona zostanie ewaluacja ex post, podsumowująca efekty wdrażania Strategii Rozwoju Miasta.

W celu prawidłowego przeprowadzenia ewaluacji, wykorzystywane będą wiarygodne źródła danych – takie, jak dane zbierane przez Urząd Miasta Sanoka, instytucje miejskie czy dane udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny (Bank Danych Lokalnych).

9.5. Analiza wskaźnikowa

Dla każdego celu operacyjnego określonego w niniejszym dokumencie sformułowano wskaźniki, które mają obrazować stopień osiągnięcia tych celów. Zgodnie z rekomendacjami przedstawionymi

w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) przy określaniu wskaźników przyjęto zasadę ograniczonej liczby mierników monitorowania dla każdego z celów. Brano również pod uwagę dostępność danych dla każdego z celów.

Analiza poziomu osiągnięcia wskaźników będzie przygotowywana w oparciu o dane statystyczne oraz inne pozyskiwane w trakcie wdrażania Strategii Rozwoju Miasta informacje, w tym:

- dane udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych (<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>),
- statystyka prowadzona przez samorząd miasta (poszczególne wydziały i referaty Urzędu Miasta Sanoka oraz jednostki miejskie),
- statystyki prowadzone przez podmioty prywatne, pozarządowe, samorząd powiatowy, samorząd regionalny i administrację rządową dot. działań zbieżnych merytorycznie z badanym celem operacyjnym.

Zakres analizy wskaźnikowej realizacji celów Strategii Rozwoju będzie obejmował:

- porównanie wartości bazowych wskaźników z ich wartościami osiągniętymi w danym okresie sprawozdawczym,
- wskazanie tendencji wzrostowych i malejących w poszczególnych celach operacyjnych Strategii Rozwoju.

9.6. Raport z realizacji Strategii Rozwoju Miasta Sanoka

Poszczególne wydziały, referaty lub jednostki miejskie będą w okresie wdrażania Strategii Miasta Sanoka przekazywać zespołowi odpowiedzialnemu za wdrażanie tej Strategii sprawozdania dotyczące zakresu realizacji Strategii związanego z zakresem ich kompetencji. Zebrane w ten sposób informacje będą analizowane i syntetyzowane przez zespół zajmujący się wdrażaniem Strategii. Na ich podstawie powstanie raport z realizacji Strategii Rozwoju Miasta Sanoka.

Zakres raportu z realizacji Strategii Rozwoju będzie obejmował następujące elementy:

- opis aktualnego stanu realizacji poszczególnych kierunków interwencji,
- opis ewentualnych problemów dotyczących poszczególnych kierunków interwencji, które wystąpiły w danym okresie,
- opis proponowanych działań naprawczych (w przypadku zidentyfikowania problemów),
- wielkość środków finansowych wydatkowanych na realizację kierunków interwencji w badanym okresie, z uwzględnieniem podziału na źródła finansowania.

9.7. Schemat i harmonogram realizacji procesu monitoringu

Po każdym zakończonym trzyletnim okresie wdrażania Strategii Rozwoju Miasta Sanoka (w terminie do końca marca kolejnego roku), zespół odpowiedzialny za wdrażanie Strategii będzie składał Burmistrzowi Miasta Sanoka analizę wskaźnikową realizacji celów Strategii Rozwoju oraz raport z realizacji Strategii Rozwoju w danym okresie sprawozdawczym. Dokumenty te będą obejmowały informacje przynajmniej w takim zakresie, jaki został przedstawiony w dwóch poprzednich podrozdziałach.

Raporty z realizacji kierunków interwencji oraz analizy wskaźnikowej realizacji celów Strategii Rozwoju za dany okres sprawozdawczy będą przedstawiane Radzie Miasta Sanoka w terminie do końca czerwca danego roku oraz podawane do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej.

9.8. Zasady aktualizacji

W przypadku wystąpienia sytuacji znacząco wpływających na założone w Strategii Rozwoju Miasta Sanoka cele operacyjne i kierunki działań, istnieje możliwość aktualizacji Strategii Rozwoju. W tym celu Burmistrz Miasta Sanoka zwołuje wówczas posiedzenie, na którym przeprowadzane są następujące działania:

- ocena stanu osiągnięcia wskaźników określonych dla poszczególnych celów operacyjnych Strategii Rozwoju Miasta Sanoka (ocena stanu osiągnięcia celów operacyjnych Strategii Rozwoju Miasta),
- identyfikacja problemów, które wpłynęły na brak możliwości realizacji wyznaczonych celów w określonym w Strategii Rozwoju Miasta zakresie,
- ocena zmian w otoczeniu zewnętrznym i wewnętrznym Miasta, wpływających na założone cele i kierunki działań,
- opracowanie propozycji niezbędnych zmian w zakresie realizowanych celów.

Następnie projekt zmienionej Strategii Rozwoju jest poddawany konsultacjom społecznym, a po zakończeniu konsultacji przedstawiony zostaje organowi stanowiącemu.

Poniżej przedstawiono wzór tabeli do przekazywania danych statystycznych na temat stanu osiągnięcia wskaźników w poszczególnych obszarach interwencji oraz tabeli do przekazywania informacji na temat realizacji działań w poszczególnych obszarach.

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r. Tabela do przekazywania danych statystycznych				
Obszar:				
Nazwa miernika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość dla roku badanego (..... r.)	Źródło danych

Strategia Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r. Tabela do przekazywania informacji o stanie realizacji kierunków interwencji			
Kluczowe działania:			
Obszar:	Cel operacyjny:	Jednostka monitorująca ze strony miasta:	Jednostka realizująca (jeśli dotyczy):
Stan realizacji kierunku interwencji			
Zidentyfikowane problemy w realizacji kierunku interwencji			
Źródła finansowania			

9.9. Partycypacja społeczna

Od momentu rozpoczęcia prac nad projektem Strategii Rozwoju Miasta Sanoka uwzględniono udział społeczeństwa lokalnego w tych pracach – partycypacja społeczna jest istotnym filarem procesu rozwoju społeczno-gospodarczego odbywającego się na terenie Miasta Sanoka. Włączenie szerokiego grona interesariuszy w ten proces ma na celu osiągnięcie między innymi następujących efektów:

- zwiększenie skuteczności i trwałości określonych w Strategii Rozwoju Miasta kierunków działań,
- zwiększenie świadomości mieszkańców Miasta Sanoka o możliwości współdecydowania o działaniach podejmowanych na obszarze Miasta,
- promowanie zasady partnerstwa i otwartego dialogu pomiędzy władzami samorządowymi a lokalną społecznością, przedsiębiorcami i ekspertami.

Rozwój społeczno-gospodarczy Miasta Sanoka ma prowadzić do rozwiązania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk występujących na obszarze Miasta Sanoka, a w konsekwencji doprowadzić do poprawy jakości życia mieszkańców i podmiotów funkcjonujących na terenie Miasta. Z tego względu niezwykle istotne jest zaangażowanie przedstawicieli poszczególnych grup społeczno-gospodarczych z obszaru Miasta Sanoka, gdyż poprzez uwzględnienie różnych punktów widzenia możliwa będzie całościowa ocena zarówno planów działań, jak i ich realizacji oraz oceny wpływu na funkcjonowanie poszczególnych podmiotów i Miasta jako całości.

10. Ramy finansowe oraz źródła finansowania

Ramy finansowe Strategii Rozwoju Miasta Sanoka posiadają charakter prognostyczny. Zależą one od wielu zmiennych, które w znacznym stopniu mogą wpłynąć na kwoty, które zostaną poniesione w poszczególnych obszarach Strategii Rozwoju Miasta.

Rysunek 26. Ramy finansowe Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.

Źródło: Opracowanie własne

W ramach niniejszej Strategii Rozwoju Miasta przewidziano liczne i różnorodne kierunki interwencji, które będą wymagały zaangażowania zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych źródeł finansowania. Szczególnie istotną rolę w finansowaniu przewidzianych działań będą stanowiły środki publiczne krajowe i zagraniczne, w tym środki budżetu UE w perspektywie finansowej 2021-2027. System finansowania zadań publicznych jest wielopoziomowy i hierarchiczny (poziom regionalny, krajowy i europejski), a za jego realizację odpowiedzialnych jest wiele podmiotów. Ponadto, występują różne finansowania zadań: dotacje, instrumenty finansowe, formuła partnerstwa publiczno-prywatnego. W związku z tym jednoznaczne określenie źródeł finansowania jest zadaniem złożonym, a pozyskiwanie środków z tych źródeł wymaga odpowiedniej organizacji i koordynacji.

Zidentyfikowano następujące, planowane do wykorzystania źródła finansowania Strategii Rozwoju Miasta Sanoka:

- środki własne Miasta Sanoka (środki pochodzące z budżetu miasta), które stanowić będą jedno z podstawowych źródeł finansowania zaplanowanych działań w niniejszej Strategii Rozwoju Miasta; zapewnią one zarówno całkowite finansowanie niektórych inwestycji, jak również będą stanowiły wkład własny w przypadku realizacji zadań współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej i innych źródeł,
- środki pozyskane z Unii Europejskiej – nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej na lata 2021-2027 umożliwi pozyskanie środków zarówno z programów krajowych, jak i regionalnych, pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego, a także z nowego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (należy zauważyć, że opracowywanie ostatecznej wersji dostępnych programów w dalszym ciągu trwa),

- środki Skarbu Państwa (w tym środki celowe w ministerstwach, w szczególności w Ministerstwie Sportu i Turystyki, Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwie Inicjatyw Obywatelskich) oraz środki budżetu województwa,
- środki funduszy celowych, w tym: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, Banku Gospodarstwa Krajowego, Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej,
- kapitał prywatny i środki własne w ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego,
- środki inwestorów prywatnych,
- kredyty bankowe, pożyczki i inne instrumenty finansowe,
- inne środki (np. Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, środki dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, w tym tarczy antykryzysowej).

Spis tabel, wykresów i rysunków

Spis tabel

<i>Tabela 1 Charakterystyka JCWP na terenie Miasta Sanoka.....</i>	<i>10</i>
<i>Tabela 2 Charakterystyka JCWPd na terenie Miasta Sanoka.....</i>	<i>13</i>
<i>Tabela 3. Cel strategiczny i cele operacyjne obszaru gospodarki komunalnej i infrastruktury technicznej.....</i>	<i>25</i>
<i>Tabela 4. Cel strategiczny i cele operacyjne obszaru infrastruktury i usług społeczno-edukacyjnych ..</i>	<i>26</i>
<i>Tabela 5. Cel strategiczny i cele operacyjne obszaru polityki gospodarczej.....</i>	<i>26</i>
<i>Tabela 6. Cel strategiczny i cele operacyjne obszaru turystyki i promocji.....</i>	<i>26</i>
<i>Tabela 7. Kierunki interwencji Celu operacyjnego I.1.....</i>	<i>27</i>
<i>Tabela 8. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego I.1</i>	<i>27</i>
<i>Tabela 9. Kierunki interwencji Celu operacyjnego I.2.....</i>	<i>28</i>
<i>Tabela 10. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego I.2</i>	<i>28</i>
<i>Tabela 11. Kierunki interwencji Celu operacyjnego I.3.....</i>	<i>29</i>
<i>Tabela 12. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego I.3</i>	<i>29</i>
<i>Tabela 13. Kierunki interwencji Celu operacyjnego I.4.....</i>	<i>30</i>
<i>Tabela 14. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego I.4</i>	<i>31</i>
<i>Tabela 15. Kierunki interwencji Celu operacyjnego I.5.....</i>	<i>31</i>
<i>Tabela 16. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego I.5</i>	<i>32</i>
<i>Tabela 17 Kierunki interwencji Celu operacyjnego I.6</i>	<i>32</i>
<i>Tabela 18 Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego I.6</i>	<i>33</i>
<i>Tabela 19. Kierunki interwencji Celu operacyjnego II.1.....</i>	<i>33</i>
<i>Tabela 20. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego II.1</i>	<i>34</i>
<i>Tabela 21. Kierunki interwencji Celu operacyjnego II.2.....</i>	<i>34</i>
<i>Tabela 22. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego II.2</i>	<i>35</i>
<i>Tabela 23. Kierunki interwencji Celu operacyjnego II.3.....</i>	<i>36</i>
<i>Tabela 24. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego II.3</i>	<i>36</i>
<i>Tabela 25. Kierunki interwencji Celu operacyjnego II.4.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabela 26. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego II.4</i>	<i>37</i>
<i>Tabela 27. Kierunki interwencji Celu operacyjnego II.5.....</i>	<i>38</i>
<i>Tabela 28. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego II.5</i>	<i>38</i>
<i>Tabela 29. Kierunki interwencji Celu operacyjnego III.1.....</i>	<i>39</i>
<i>Tabela 30. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego III.1</i>	<i>39</i>
<i>Tabela 31. Kierunki interwencji Celu operacyjnego III.2.....</i>	<i>40</i>
<i>Tabela 32. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego III.2</i>	<i>40</i>
<i>Tabela 33. Kierunki interwencji Celu operacyjnego IV.1</i>	<i>41</i>
<i>Tabela 34. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego IV.1</i>	<i>41</i>
<i>Tabela 35. Kierunki interwencji Celu operacyjnego IV.2</i>	<i>42</i>
<i>Tabela 36. Wskaźniki realizacji Celu operacyjnego IV.2</i>	<i>42</i>
<i>Tabela 37. Wieloletni Plan Inwestycyjny - inwestycje kluczowe w Sanoku</i>	<i>44</i>
<i>Tabela 38. Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Mieście Sanoku</i>	<i>71</i>
<i>Tabela 39. Oczekiwane rezultaty planowanych działań w obszarze gospodarki komunalnej i infrastruktury technicznej.....</i>	<i>73</i>
<i>Tabela 40. Oczekiwane rezultaty planowanych działań w obszarze infrastruktury i usług społeczno-edukacyjnych</i>	<i>75</i>

<i>Tabela 41. Oczekiwane rezultaty planowanych działań w obszarze polityki gospodarczej</i>	<i>77</i>
<i>Tabela 42. Oczekiwane rezultaty planowanych działań w obszarze turystyki i promocji</i>	<i>77</i>
<i>Tabela 43. Spójność celów Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r. z celami Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 oraz z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 ...</i>	<i>89</i>
<i>Tabela 44. Wybrane dokumenty wykonawcze Miasta Sanoka i ich zgodność ze Strategią Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.</i>	<i>95</i>

Spis wykresów

<i>Wykres 1. Zmiana liczby ludności Miasta Sanoka w latach 2011-2020</i>	<i>14</i>
<i>Wykres 2. Zmiana liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych w Mieście Sanoku w latach 2016-2020</i>	<i>15</i>

Spis rysunków

<i>Rysunek 1. Park Etnograficzny Muzeum Budownictwa Ludowego</i>	<i>17</i>
<i>Rysunek 2. Model zrównoważonego rozwoju Miasta Sanoka</i>	<i>52</i>
<i>Rysunek 3. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – sieć osadnicza i funkcje terenu</i>	<i>53</i>
<i>Rysunek 4. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – sieć komunikacyjna</i>	<i>54</i>
<i>Rysunek 5. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – przestrzenne formy ochrony przyrody cz. 1</i>	<i>55</i>
<i>Rysunek 6. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – przestrzenne formy ochrony przyrody cz. 2</i>	<i>55</i>
<i>Rysunek 7. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – przestrzenne formy ochrony przyrody cz. 3</i>	<i>56</i>
<i>Rysunek 8. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – obszary narażone na zagrożenia</i>	<i>56</i>
<i>Rysunek 9. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – obszary narażone na zagrożenia (powodzie)</i>	<i>57</i>
<i>Rysunek 10. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna – zasoby górnicze</i>	<i>57</i>
<i>Rysunek 11. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury komunalnej</i>	<i>62</i>
<i>Rysunek 12. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury komunikacyjnej (drogi)</i>	<i>63</i>
<i>Rysunek 13. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury komunikacyjnej (zrównoważona mobilność i transport zbiorowy)</i>	<i>64</i>
<i>Rysunek 14. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury dot. adaptacji do zmian klimatu</i>	<i>65</i>
<i>Rysunek 15. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej</i>	<i>66</i>
<i>Rysunek 16. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury kulturalno-edukacyjnej</i>	<i>67</i>
<i>Rysunek 17. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury społeczno-gospodarczej</i>	<i>68</i>
<i>Rysunek 18. Najważniejsze inwestycje z zakresu infrastruktury technologii wodorowej</i>	<i>69</i>
<i>Rysunek 19. Najważniejsze inwestycje z zakresu energooszczędnego budownictwa i OZE</i>	<i>70</i>
<i>Rysunek 20. Obszar Polski Wschodniej</i>	<i>79</i>
<i>Rysunek 21. Miejskie Obszary Funkcjonalne</i>	<i>80</i>
<i>Rysunek 22. Obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San”</i>	<i>82</i>
<i>Rysunek 23. Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym</i>	<i>84</i>
<i>Rysunek 24. Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym</i>	<i>87</i>
<i>Rysunek 25. Cykl życia Strategii Rozwoju Miasta</i>	<i>93</i>
<i>Rysunek 26. Ramy finansowe Strategii Rozwoju Miasta Sanoka do 2030 r.</i>	<i>100</i>